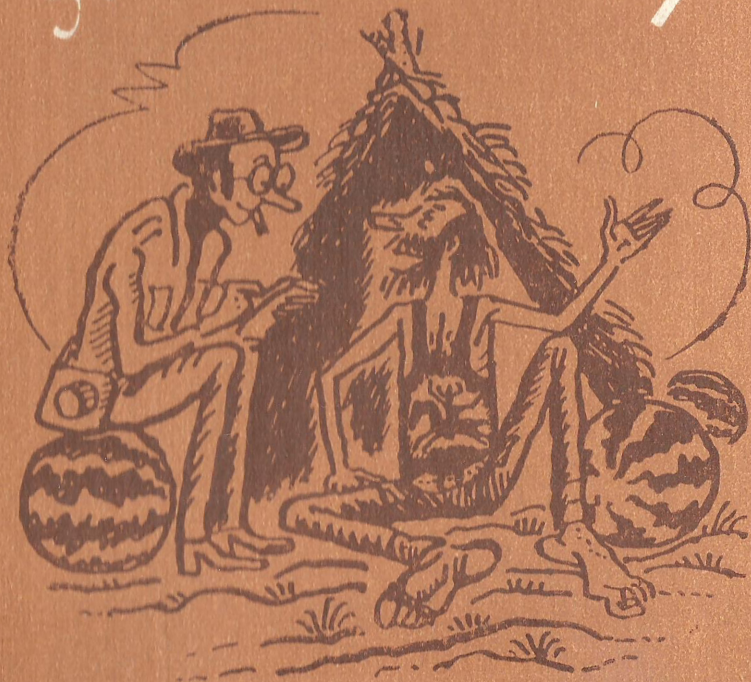

АНДРІЙ КРИЖАНІВСЬКИЙ

Інтерв'ю
з КОЛОРИТНИМ
дідом

АНДРІЙ КРИЖАНІВСЬКИЙ

Інтерв'ю
З КОЛОРИТИМИ
дідами

САТИРА ТА ГУМОР

Київ
Видавництво художньої літератури «Дніпро»
1983

У2
К82

Динамичные, остроумные юмористические рассказы украинского советского писателя хорошо известны читателям. Главными мишенями для иронических стрел сатирика являются мещанские взгляды на жизнь, бездуховное существование приспособленцев и обывателей разных мастей.

В книгу вошли юморески, сатирические стихотворения, пародии, комедийные сценки, афоризмы.

Рецензенты

К. П. ВОЛИНСЬКИЙ, Ю. І. ЦЕКОВ

К $\frac{70303-080}{M205(04)-83}$ 80.83. 4702590200

© Видавництво «Дніпро», 1983 р.

ЕТЮДИ В МАНЖЕТІВ

ДИСКУСІЯ

Відомий боксер захищав кандидатську дисертацію на тему «Удар — вирішальний фактор диференціального аналізу (розкладу) суперника у боксі».

Виступив опонент.

— Головне у боксі — маневр, — заявив він.

— Ні, удар, — спростував опонента дисертант.

— Ні, маневр, — спростував дисертанта опонент.

— Ні, удар, — захищався претендент на здобуття вченого ступеня.

— Ні, маневр, — перекреслював опонент здобутки претендента.

— Ні, удар!

— Ні, маневр!

— Удар!

— Маневр!

Дисертант ударив.

Опонент не встиг зманеврувати.

Вчена рада одностайно проголосувала за надання дисертантові звання кандидата.

...Інститут оголосив конкурс на заміщення вакансії опонента.

ВАРІАНТ КЛАСИЧНОГО СЮЖЕТУ

У нашій конторі велика радість.

Директор забарикадувався шедеврами світової лірики і невтомно творить віршовані тости-експромти.

Заступник майнув літаком аж на Кавказ за видатним тамтешнім тамадою.

Експерти одностайно включились у змагання на краще оформлення банкетного залу.

Секретарки невтомно розучують естрадний сюрприз «Лиш той бадьорість не втрача, хто може втнути «ча-ча-ча».

Референти впріли у пошуках екзотичних напоїв.

Я добув вітчизняний кальвадос та шотландський самогон і блискавично отримав посаду старшого товарознавця.

У нашій конторі велика радість.

До нас знову іде ревізор.

БАТЬКИ І ДІТИ

— Танцював рок з Галькою?

— Та не рок, а шейк.

— Одна холера. Викаблчувався на шкільному вечорі?

— Таке скажете, тату. Танцював. Все одно, як наш гопак, тільки навпаки.

— І оце витанцював навпаки самі трійки?

— Є така думка, тату, що трійка — оцінка задовільна.

— І в життя на трійках підеш?

— Молодим усюди в нас дорога, тату.

— Хто ж тебе виховував, іроде?

— Ви, тату, школа і громадськість.

— Та-а-к... З передовиць чешеш?

— Газета — наш друг і порадник, тату.

— А-а-а... А якщо я тебе зараз паском по нульовому циклу?

— Не ті часи, тату. Діти — наші квіти. Ще Макаренко писав...

Важка батьківська длань непедагогічно впала нижче синівського попереку. З криком «більше не буду!» юний мораліст вихопився з кульмінаційного моменту і з квартири.

А поруч жив письменник. І слухав пульс життя. Крізь вібропанель. Зараз він пише повість «Боротьба поколінь».

КОНСУЛЬТАЦІЯ ПОСТФАКТУМ

— Дозвольте за ваш столик? Ні, дякую, непитущий... Як засвідчують сумні тости, ви успішно завалили екзаменаційну сесію? Ні, навряд чи зможу допомогти... Думаю, що вся справа у диспропорції. Наука гайнула вперед, а шпаргалізм — могутнє знаряддя інтелектуального прогресу — тупіє на старих позиціях. Отож і трапляються масові поодинокі випадки, коли окремі студенти з'являються на деякі сесії темні як ніч.

Ну, погодьтеся, шановні мікрозоологи... Що? І мікрофілологів теж нема? Ах так, так! Мікробіологи... Вибачте, я людина макро-темна... Отож погодьтеся, що студент і нині тягне шпаргалкову гармошку з рукава, а підручник — з-за пояса. Підручник падає, штани падають, викладач наголошує, що він ще не зовсім дурний, студент з переляку заперече, і відбувається вульгарна сцена вигнання. Потім невдаха падає ниць перед екзаменатором і белькоче, що напередодні сесії його вкусив кажан. Який примітив!

А коли поворушити звивинами? Ось лише одна з можливих комбінацій. Ви ангажуєте на період сесії гіпнотизера. Так і так, мовляв, шановний телепате, хочу помножити ряди дипломованих фахівців, але на заводі стоїть екзаменатор. Телепатніть зануду! Гіпнотизер їде з вами на вищу математику, навіює викладачеві думку спитати, скільки буде двічі по два. Ви задумливо відповідаєте: — «Чотири» — і отримуєте «п'ять».

Або інший варіант. Запрошуєте відомого футболіста Ігоря Петрушанського. Який, скажіть, професор утримається від спокуси отримати з перших ніг подробиці про мадрідський матч? А ви тим часом спокійно списуєте відповіді. Бо коли говорить футбол, наука мовчить. Окрім, зрозуміло, науки про футбол, складовими частинами якої, за останніми даними, є біоніка, психологія, кібернетика...

Дивак, кажете? Добре, хоч «чокнутим» не охрестили. Бачите, у мій час кафе, дансінгів, барів було обмаль, а часу та грошей ще менше. Отож і доводилось над підручниками та саморобними пристроями гнутись. І так гнувся, що якось в академіки проліз... Та куди ж ви, хлоп'ята? Я свою каву допив — і в бібліотеку, дещо підучити треба. А ви лише третю пляшку замовили. Часу у вас, як кажуть енциклопедисти, навалом — аж до наступної сесії...

КОНТЕКСТИ

І на Пегасах часом галопують вершники без голови.

Вибивався в люди, як звір.

Ми стільки взяли від природи, що не можемо чекати від неї милості.

Вас принижує карлик? Значить, він вище.

Епітафія: «Нарешті ти повірила, хай тобі грець, що я справді був тяжко хворий?»

Окрім футболу, він любив іще життя.

Нині дітей годують лише доти, доки вони не вийдуть на пенсію,

ЧАРІВНА ЯЛИНКА

Разом із знайомою дівчиною я пропхався на новорічний бал в солідне об'єднання, де вона працювала.

— Дами-трудівниці і товариші кавалери! — кричав розпорядник балу.— Завдяки турботам місцевкому до нас прийшов Новий рік! Всі до ялинки! Святковий інвентар руками не мацати!

На ялинці замість традиційних прикрас висіли черевики, транзистори, капелюшки, краватки, кофти, панчохи та сила-силенна інших речей «для дому, для сім'ї».

Жінки стогнали від захоплення.

Чоловіки позбулися впливу буфетного магнетизму.

Розпорядник балу тріумфував.

— Які чобітки! — щebetало схвильоване жіноцтво.— Це французькі чи італійські?

— Ви помиляєтеся! — весело відповів розпорядник.— Це чобітки «Будні» нашого виробництва.

— Який транзистор! — приєдналося до жіночого хору джинсове козацтво.

— Це японський,— напруживши інтелект, пояснив я.

— Ви співаєте з чужого голосу, мій недосвідчений друже,— недбало кинув розпорядник.— Це транзистор «Соня» нашого виробництва.

Я відчув, що з мене зробили блазня на громадських засадах.

— Яка кохта! — заверещала моя дівчина.— Ну, признайтеся, що це шотландська, що я не помилилася!

— На жаль, моя чарівнице! — ніжно заперечив розпорядник.— Це кохта «Вівці мої, вівці» нашого виробництва.

— А цей мережаний нейлон? Невже...

— Саме так. Це панчохи «Польова радість» нашого виробництва.

— Але ж краватки напевне імпортні! — вискочив відомий артист-скандаліст Пилип Конопельський.— Не бачу

рідної гами кольорів — жовто-малинової чи зелено-рудой!

— І ви не вгадали,— торжествував розпорядник балу.— Це краватки «Гордіїв вузол» нашого виробництва.

— Невже... Невже всі речі наші?

— Так! — урочисто мовив розпорядник.— Наші. На виставку.

ПРОНЕСИ, ГОСПОДИ...

— Наша секція вийшла в лідери по завалу роботи! Лектори принишкли, мов потерчата.

— Лише один ганебний факт! — гримів, як Саваоф, завідувач секцією.— У клубі села Соколівка наш лектор не зміг відповісти попові, що таке антисвіт і гравітація!

«З тим попом зв'яжись,— зіщулювся лектор Фантомасенко.— Усі атеїстичні журнали випише, антихрист».

— І це в селі, де функціонує церква,— розвінчував зав.

«А до церкви ходять півтори старушенці — резерв геронтології,— подумки поправив Фантомасенко.— Піп молодий, ні в чорта, ні в бога не вірить, гаспид...»

— І є сигнал, що тамтешній піп п'яничка і паливода,— розлягався трубний бас зава.

«Справді,— згадав Фантомасенко,— той стиляжний попик якось відпустив у чайній гріхи механізаторам і студенткам. Ще й проповідував, що голова колгоспу ні біса в гульні не смислить. От чортяка!»

— Цю ситуацію треба виправити!

«Мадонна міа! Що він надумав?»

— Треба дати гідну відсіч!

«От сам і дай. Розспівався, ангел...»

— Треба, нарешті, провчити отця-халамидника...

«Як мені відхреститися?»

— І добряче провчити...

«Забожуйсь, що на бюлетені».

— Від нас поїде...

«Свят, свят, свят...»

— Досвідчений лектор...

«Пронеси, господи...»

— Товариш Фантомасенко!

У мозочку Фантомасенка розпросторився хор: «Ра-
дуйся, ой радуйся, ни-и-во-о, син божий народився...»

Він відчув, що його кроплять.

Розплющив очі — і побачив блідий лик зава. Той лив
на Фантомасенка воду просто з графина.

— Боже милосердний,— смикався зав,— що з вами?

— Хіба ж діло, отак, з кондачка, відповідальне завдан-
ня давати,— гомоніли навкруг лектори.— Запросто богові
душу віддати можна...

ШЕДЕВР

Я переступив поріг кабінету Цезаря Амвросійовича.

— Шедевр готовий? — спитав він.

— Гм... Текст є.

— Художній домисел має місце?

— Не без цього...

— Шедеврально! Велика штука цей художній доми-
сел, га?

— Якщо взяти образні узагальнення...

— Я й кажу: вам, перодряпам, легше — крути, як хо-
чеш. А нас, господарників, за цей самий домисел добряче
луплять. Тим паче, за художній... Читай!

Я начепив окуляри і почав:

«Жили-були двоє друзів. І купили вони водночас ма-
шини. Перший по шию заліз у борги. Другий фінансово
не постраждав. Перший дні і ночі копирсався у моторі.
Другий лише підкачував шини. Перший наморочився з
гаражем. Другий і тут не мав клопоту. Перший не вила-
зив зі штрафів. Другого автоінспекція не чіпала. Перший
обважнів від поїздок і почав скаржитися на серце. Дру-
гий їздив і молодшав, наливався силою.

Бо:

Перший купив автомашину «Москвич».

А другий купив веломашину «Метеор».

Поспішайте! Купуйте велосипеди «Метеор!»

— Шедеврально! — вигукнув Цезар Амвросійович. — Музика, кантата, ораторія! «Лісова пісня!» «Шампаніана!» «Крейцера соната!» Люблю я вас, літераторів, чортів собачих, за художній домисел, їй-право, люблю!

— Я той... не літератор. Я літпрацівник.

— Для мене ти Марко Вовчок плюс Жорж Санд! Таку рекламу утнув! Затоварились наші «Метеори», гори вони синім полум'ям!

І мене преміювали новеньким велосипедом «Метеор».

— За доблесні художні зусилля! — урочисто сказав Цезар Амвросійович. — І хай тебе супроводжує еротика дальніх доріг!

— Романтика...

— Я про це й кажу... Гайда у пробний виїзд!

Я натиснув на педалі. За хвилину мене наздогнав Цезар Амвросійович на своєму «Москвичі».

— Тримайся за мною, буде легше! — крикнув він.

На другому повороті я шугнув у кювет: неприємна то річ — ковтати газ із вихлопної труби!

ДІМ, В ЯКОМУ Я ЖИВУ

Дім цей новий.

Швидкопанельний.

Тут і потоваришував я з сусідою.

Познайомились ми якраз на новосіллях. Не встигли мої гості закутити, як знизу вдарила музика.

Ми, звичайно, скористалися і вшкварили український народний танок циганську молдавеняську. Аж паркет хвилями пішов. Дев'ятим валом. Тільки відсапались, як знизу гука сусіда:

— А тепер ви давайте! Що-небудь наше, змістовне — про любов!

Що-що, а співає моя кумпанія не дуже погано. Затягли ми до болю знайому мелодію, а сусідська кумпанія підхопила. Ото увертюра була! Симфонія!

Отак і заприятелювали.

Бува, сусіда знизу кричить:

— Агов! З яким рахунком наша збірна програє?

— А звідки ти знаєш, що програє?

— Невже виграє?

— Ні, програє.

— То на біса голову морочиш? Підкрути свого приймача голосніше — разом послухаємо, як наші крекчуть. Може, їхні форварди ворота переплутають?

Бува, я йому кризь підлогу гукаю:

— Егей! Прокидайся, бо проспиш царство небесне і земну роботу!

Чую: стук-грюк! Це у сусіди меблі сучасні. Комбіновані. Стіл-ліжко. Від поштовху розвалюються. Шезлонг виходить.

— Спасибі, що розбудив, — сусіда кричить, — бо вчора я прийшов втомлений, як чіп.

— Чому?

— Та свято ж було!

— Яке свято?

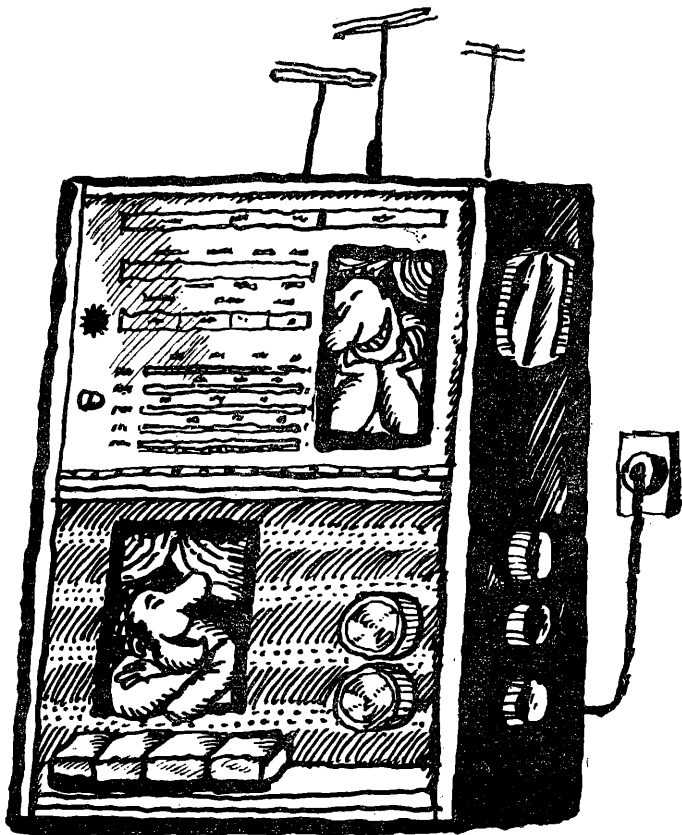
— День грака.

— А-а...

Отак і живемо — перегукуємось. Він мені магнітофон знизу крутить, я йому приймач згори вмикаю на всі заставки. Дружба! Погано, що інші сусіди нам заважають та ще й гніваються.

Вибачте, я зовсім забув сказати: друг мій живе на першому поверсі, а я — на п'ятому.

Р. С. — Ну, це вже ти занадто, — сказав редактор. І виправив мій п'ятий поверх на четвертий.

ВИХОВНИЙ МОМЕНТ

- Івасику... Івасику, вставай!
 - Ух... Ще рано... Спатоньки хочу...
 - Вставай, бо хлюпну води!
 - Ой! Встаю, уже встаю... Дай пиріжок!
 - Ось тобі по руках, невмивахо! Марш митися!
 - Бр-р-р... Знову гарячої нема...
 - Гартуйся! Зубки почистити не забудь!
 - Емаль стирається...
 - Не знаю, як емаль, а штани ти стер... На тебе не напасешся! Ні, щоб сидіти тихо, либонь, крутишся-вертишся...
 - А на сорочці... той... чорнила нема?
 - Ой, лишенько! Звичайно, є! Промокашка нещасна!
- Вуха шатир — там, мабуть, чорнильні озера.
- Все! Помився! Чистий, аж бридко...
 - Не колупайся в носі! Вчиш тебе, вчиш...
 - То я думаю... Думаю з пиріжків почати...
 - Ага! Циганське весілля обійдеться без марципанів!
- Поклади пиріжок! Берись за манну кашку. Ну! Ложечку за себе, ложечку за мавпу...
- Бр-р-р... Що я — маленький?
 - Дурненький!
 - Чого ти, чого!?
 - А того! Цукерки з шафи потяг?
 - Взяв...
 - Не взяв, а поцупив!
 - Чого ти, чого!?
 - А того! Не тягни капусту рукою — виделка є.
 - Все! Я пішов!
 - А що сказати гребя?
 - Я більше не буду...
 - Більше снідати не будеш?
 - А! Дякую за сніданок!
 - Стій! Портфеля забув. Забудько!

- Набрид той портфель — зошити, підручники...
 - Івасику! Щоб я цього не чула!
 - Добре, добре...
 - Обережно через вулицю... На зелене світло...
 - Та знаю! Побіг, бо сам директор сьогодні на дверях чатуватиме...
 - Дожилися! Вже до науки вас ломакою заганяють...
 - Біжу!
 - Щасливо, Івасику!
- Івасик, а якщо офіційно — кандидат педагогічних наук Іван Іванович Пацанівський — поцілував дружину і стрілою полетів до інституту.

КОНТЕКСТИ

Погладив по голові. І зняв скальп.

Гімн канцелярщині: концерт для скрепки з реєстром.

З анкети: «освіта — висча».

І від стирання грані можуть гострішати.

У буфеті кібернетичного центру відвідувачів обраховував електронний касир.

Боець літературного фонду.

Він був безпощадний у своєму гуманізмі.

— Так, фальшивлю! Але ж на високій ноті!

КОМУНІКАБЕЛЬНІСТЬ

Я успішно штурмував ранковий автобус. Водій рвонув переповнену машину з місця і, різко загальмувавши, спресував розхристану пасажирську масу в незборимий моноліт.

Якийсь індивід бучнув мене головою, виборюючи життєвий простір. Любителю комфорту поталанило: я не встиг намацати його улюблену мозолю. Наші погляди схрестились, і я вкляк: це був мій сусіда по під'їзду.

— Чув? — дихнув він недільним відпочинком.

— Чу-у-в! — відказав я, переборюючи етиловий наркоз.— Чув, що вчора ви спіймали триметрову щуку.

— Брехня! Не вчора, а позавчора. А вчора знаменитий співак М. повісився.

— Дурниці! — засміявся я.

— Йй-бо, повісився! На джинсових штанях...

— Плітки!

— Чому ж плітки? — втрутилась дама в пенсне.— Нині майже всі мають джинси...

— Точно! — зрадів підтримці сусіда.— Вчора про це секретно повідомила черзі Маруся з гастроному. Небіжчик завжди коньяк у Марусі брав.

— Мабуть, перебрав, сердешний! — зітхнула кондукторка.

— Я чула, що в нього планувався рак горла,— підтримала розмову дама в пенсне.

— Рак... напився... повісився... жах...— пішов схвильований гомін.

— Та що ви, люди добрі! —засміявся я.— Він учора по телевізору співав!

— Мабуть, відеомагнітофон крутили. Щоб зайвих розмов не було...— почувлися голоси.— Поки повідомлять, увесь світ уже гелготітиме...

Хтось почав настроювати транзистор.

Мене занудило. Прощтовхуючись до виходу, я гарячково мізкував, як накрити мокрим рядном брехунця-сусіду.

— Гей! — гукнув я до нього. — Вчора... ха-ха... вчора мені дзвонили із Запоріжжя: там група хуліганів-п'ятикласників зламала праву руку нашому уславленому штангістові.

Вибухнув регіт:

— Дурниця! Нісенітниця! Брехня!

— Чому ж брехня! — почулося контральто дами у пенсне. — У нас на Подолі компанія дошкільнят-рецидивістів напала...

Тут я вискочив з автобуса і подався на роботу.

Мій напарник не зрадив своїй пунктуальності: спізнився на півгодини, як завжди.

— Чув? — кинувся він до мене. — Група малолітніх рецидивістів зламала ліву ногу нашому уславленому штангістові! В метро очевидець із Запоріжжя розповідав...

ИДИ!

— Товаришу майстер! Іду поступати на заочний. Підпишіть!

— Три ха-ха! І під ніс оце... з маком. В інтелігенти пнешся, а може, навіть у майстри?

— Вчитися треба...

— А-я-яй! Виходить, ти розумний, а я дурень?

— Я цього не кажу...

— Виходить, я сам себе дурнем обізвав? Так виходить? А план хто буде тягти? Мцирі Пушкіна?

— Лермонтова...

— Виходить, Мцирі Лермонтова буде план тягти? Зупиняй верстат. Бери терпуг — роби з болванки гайку. І йди, йди, йди...

— Товаришу майстер! Іду здавати за другий курс. Підпишіть!

— Три ха-ха! І під ніс оце... з маслом. В професори пнешся, а може, навіть у майстри?

— Без знань не можна...

— Можна! Відпустки не дам!

— Так не ви даєте — держава.

— Держава — це ми!

— Тобто ви і я?

— А ти мені тут філософій не розводь, ти мені тут абстракціонізму не напускай! Іч, воно — держава. Прошарок нещасний! А план хто буде тягти? Бурлаки Шишкіна?

— Репіна...

— Виходить, бурлаки Репіна будуть план тягти? Зупиняй верстат. Бери терпуг — роби з болванки болт. І йди, йди, йди...

— Товаришу майстер! Переведіть на першу зміну. У мене курсовий проект.

— Три ха-ха! І під ніс оце... з конфітюром. В академіки пнешся, а може, навіть у майстри?

— Переведіть...

— Нікода! Ну, молодьож пішла. Пруть без жодних труднощів. Ні, щоб ото культурно вечір провести, одну другу «торпеду» з майстром прийняти. Розумні дуже! Тільки фізика й лірика в голові. А план хто буде тягти? Папа Римський? Папа Пій з 12-ти?

— Папа Пій давно помер...

— Виходить, папа вмер, а план тягти буде дядя? Зупиняй верстат. Бери терпуг і болванку... І йди, йди, йди...

— Товаришу майстер! Іду захищати диплом. Підпишіть!

— Три ха... хи-хи-хи... вибачайте, пальці якось самі в «оце» скрутилися. Даються взнаки пережитки прокля-

того минулого. Та й буржуазна ідеологія, кажуть, проникає. Ідьте, рідненький, ні пуху вам ні пера! Я завжди казав, що ви далеко підете. Згадали? Йди... йди... йди... Це я по-батьківському, в смислі — до осяйних вершин знання...

НОВОРІЧНИЙ СЮРПРИЗ

Натхнений рішенням дружини, я подзвонив до бюро добрих послуг.

— Вас ще слухають! — відгукнулося бюро.

— Потрібен один Дід Мороз з подарунком для шестирічного хлопчика.

— Внесок? Час? Адреса? Прийнято!

— Який порядковий номер Діда?

— Повідомляю особливі прикмети: біла борода, червоний ніс, біла шапка, червона шуба.

...Дід Мороз запізнився. Мій Сашко нервував. Я вискочив на вулицю. Повз мене галопували спітнілі Діди Морози. Особливі прикмети не допомогли.

Через годину, коли Сашко, скося позираючи на мене, мугикав пісеньку про баранця-брехунця, щось грюкнуло в двері.

— Я — Дід Моріз, подарунки приніс... — почувся жалібно квиління.

Сашко притьмом відчинив двері.

Дід Мороз бебехнувся долу, але намагався співати. Ми ледве відтранспортували його волоком до крісла під ялинкою. Особливі прикмети сходилися, лише борода була кольору маренго.

— Хлопчику, розкажи мені казочку... — простогнав Дід.

— Це ви маєте йому розповідати, — пошепки підказав я.

— Яка різниця, — схлипнув Дід. — Скрізь формалізм...

Сашко досить пристойно продекламував мою казку про Кошія-валютника.

— Для дитини непогано, є підтекст, — сонно відзначив Дід Мороз. — Візьми, хлопчику, у мішку літак, який я придбав у лисички-сестрички згідно з фінансовими можливостями твого татка.

Я тицьнув Дідові під ніс флакон з нашатирним спиртом.

— Не буду... не хочу... не можу пити горілку! — заволав Дід Мороз.

— Це спирт, — пояснив Сашко.

— Рятуйте!.. — захрипів Дід.

— Нашатирний! — крикнув я.

— Дякую! — чхнув Дід Мороз. — Ви врятували мене від клінічної смерті. В третій квартирі діти підпалили мою інвентарну бороду. В іншій хаті чарівна дівчинка підбила мені око матрьошкою, бо сподівалась на імпорتنу ляльку за чотирнадцять карбованців з копійками. Потім близьнюки обстріляли мене конфеті. Батьки ображаються, якщо не перехилиш з ними чарку. А це злочин при нашому навантаженні! Одного Діда Мороза — передовика — вже відправили до витверезника. Разом зі Снігуронькою...

Дід втер сльозу бракованою бородою:

— Ви — тринадцятий клієнт, тільки у вас і відпочив. Спасибі! Рости, хлопчику, великий і добрий!

— В іншій квартирі буде веселіше,— замріяно сказав Сашко, зачинивши двері за Дідом Морозом.— Я засунув йому в мішок бульдога нашої сусідки...

МОНОЛОГ БЕЗСМЕРТНОГО АКТОРА

Вибрався з театром на гастроль.

А в аеропорту, як завжди, нелітна погода.

Залітаю в буфет. А там — культурна молодь.

Конешно, впізнали. Конешно, приємно.

Тягнуть попід руки до стойки. Бо люблять театр.

Я працюю, але не дуже. Бо люблю молодь. Нашу.

— Хлопці! Ставлю сам! — речу.

— Ні в жисть! — скандують.

Перший гост, конешно, за мене.

Другий гост, конешно, за женщин.

Потім пішло на біс.

— Покажіть перевтілення! — просять.— Ви ж артист!

— Сипо-кійно! — речу.— Закусуйте, хлопці. Бо усі перевтелючимось...

І наврочив.

Прокидаюсь, бо дюдя. Холодно, як на полюсі.

Софіти світять. Що за мізансцена?

Кліп сюди. Кліп туди.

Ліворуч бачу голі ноги.

Праворуч бачу голі ноги.

Посередині лежу я. Геть голий. Лише на нозі номерок теліпається.

Лап попід себе. Мармур! На мрамурі лежу!

Господи, куди ж я залетів?

Сипо-кійно! Оно віконце. Загратоване.

Що у віконці?

Человек при берданці.

— Любезний! — тарабаню в шибку.— Випусти мене звідси! Бо ввечері тре грать п'єсу. На моральну тему.

Человек обертається. Руку до лоба дере. Ружжо падає. Человек падає.

Нервенний...

Що діяти?

Кручу бирку. Знімаю її з ноги. Читаю:

«№ 17. Труп неопознаний».

Сипо-кійно! Я в морзі. Гутен морген!

І сам, конешно, одключаюся.

Така драма. Затим трагедія. На профкомі мене розби-
рали.

Тільки один заступився. Він у нашому театрі подлецов
грає.

— Безобразіє! — виступив.— Живого актора в трупар-
ню засунули!

Конешно, зразу вліз режисер. З ремаркою, дракон!

— Живого? — каже.— Ха-ха! П'яного в смерть. Ще й
підмерзлого. До анабіозу дійшов! Його, як мамонта,—
каже,— у сугробі знайшли. Діждався,— каже,— наш те-
атрик безсмертного актора!

Отакий, товаришочки, водевіль зіграв.

Добре, що не в ящик...

«МЄСТОВ НЕМА»

Я безнадійно стовбичив у холі готелю.

У пам'яті зринув приймний спогад: вперше (і востаннє)
самотужки дістаю номер. З плюшем і душем. Правда,
тут-таки мене взяли за душу черговий адміністратор і
приїжджий ревізор — саме з останнім мене й переплу-
тали. Але я відстояв свій комфорт. До ранку.

Тепер надходив вечір.

На мене холодно дивилися пластикове бюро, райдуж-
ні вітражі, настінне карбування, різнобарвні світильники.

Усю цю відчужену розкіш олюднював аркушик з написом від руки «МЕСТОВ НЕМА».

І все ж я зважився на рішучий крок. До віконця адміністратора.

— Одне місце на одну ніч для командировочного!
(Мій тон нагадував давнє «дайте, не минайте...»)

— Громадянине, ви з Марса чи з Видригайлівки? У нас проістекають два спінозюми, два колокуми й семінар! — адміністраторка кивнула на дошку оголошень.

Я підсвідомо посунув до плакатів. Пробіг очима:

СИМПОЗИУМ ПОБУТОВИХ ХІМІКІВ
СЕРЕДА. ДОПОВІДЬ І ДЕБАТИ.
ЧЕТВЕР. ЕКСКУРСІЯ НА ПИВЗАВОД.
П'ЯТНИЦЯ. ПОЇЗДКА. ДО ВИНРАДГОСПУ.
СУБОТА. КУЛЬТПОХІД НА «ЦИГАНКУ АЗУ».
ЗАКЛЮЧНИЙ БАНКЕТ.

«Всеосяжна наука — хімія», — подумав я, переходячи до іншого оголошення.

КОЛОКВІУМ ЛЕКТОРІВ-ЗАОЧНИКІВ
ЧЕТВЕР. РОБОТА СЕКЦІЙ.
П'ЯТНИЦЯ. ВИЇЗНИЙ ПРАКТИКУМ НА СПИРТЗАВОДІ.
СУБОТА. ЕКСКУРСІЯ НА КОНДФАБРИКУ.
НЕДІЛЯ. ДЕНЬ ВІЛЬНИЙ. ВВЕЧЕРІ БАНКЕТ.

— Ви не до нас часом? — почув я бадьорий голос.

Біля мене спинився кремезний вусань. Він тримав саморобну табличку: «Семінар «Режим економії», Реєстрація учасників».

— На жаль, ні! — зітхнув я.

— Мабуть, із цих невдах? — недбало махнув він на дошку.

— Чому невдах?

— Організація шкутильгає — програми бідненькі. У нас, приміром, ще заплановано відвідання дегустаційного залу, виїзд на туристичну базу й похід до мисливського заповідника.

— Мабуть, у них гірше з режимом економії, — бовкнув я.

— М-да! — процідив вусань, вклавши в голос з півкіло металобрухту.— А ви, до речі, по якій лінії приїхали?

— По лінії потокової лінії. На монтаж.

— М-да! Теж потрібна справа. Не буду вас затримувати...

Я човгав до вокзалу, а на думці вертілося:

«Один ум добре, а симпозіум краще».

КОНТЕКСТИ

Думки юрмилися в його голові, давлячи одна одну.

Атеїст, а плює в душу.

Епітафія: «Потрапив під колесо історії».

Кам'яний ГОСТ.

Підрядився писати брошуру з питань моралі, щоб відшкодувати витрати на розлучення.

Дороговказ: «Обережно! Поворот долі!»

Скількох Колумбів згубили сорокаградусні широти!

НІЧОГО ПОГАНОВОГО НЕ СКАЖУ

— Вибачте, жодного негативного слова про моїх колег ви не почувете. Тим паче, що йдеться про висування. Хай ви згори, хай складете думку, що я ліберал, але заявляю категорично: всі мої колеги — люди високого польоту. І варяги нам не потрібні. Чому я не сокіл? — так формулює питання фольклор. А я відповідаю: тому, що людська заздрість обтяла крила не одному соколу, який міг би ширяти у вищих сферах...

— Візьмемо Мукузанського. Орел. Енергійний, компетентний. І от поширили плітку, що він випиває. А хто не випиває? Я перший підніс келих шампанського за перевиконання, хоч на робочому місці такі акції заборонені. Підніс за нові успіхи, а Мукузанський вибив келих у мене з рук. Вибив у падінні, головою, як форвард. Сміху було! Мабуть, устиг в інших відділах товаришів поздоровити. Ну, поклав я Мукузанського у таксі і відвіз додому, щоб зайві балачки не плодилися. Отож голосую за нього, як кажуть, обома руками...

— Візьмемо Дорфманчука. Чудова людина. Роботу веде як по нотах. Акуратист. А тихий — мухи не зачепить. А на тихих, як відомо, їздять. Одному допоміг, другого пристроїв, третьому протекцію склав... Якби ми всі так своїх родичів любили! Отож голосую за нього, як кажуть, обома руками...

— Візьмемо Пляспігальську. Вулкан ідей. Пам'ятає репліку Шекспіра: «О жінчини, підступність вам ім'я!» Так от, при всій повазі до цього популярного автора, я категорично проти подібних узагальнень. Ми затискаємо жінок не там, де треба. У тої ж Пляспігальської інтелекту більше, ніж у дюжини мислителів нашої установи. До того ж вона демократична, особливо до молоді. Чоловік у неї геолог, їздить, знає. Вусатого Аполлона з лабораторії бачили? А патлатого Нарциса з техбюро? Яюсь Пляспігальська вкупі з ними до мене серед ночі заявила. «Працювати — то працювати, а гуляти — то гуляти!» — каже. Вулкан-баба! Отож голосую за неї, як кажуть, обома руками...

— Що про Юрчишина можна сказати? Талант! І головне — з кожним поділиться всім, що має. У нас, знаєте, є звичка розповсюдженням дефіцитом хвалитися. Він не з таких. Учора два блоки американських сигарет колегам роздав. У нього дід у Канаді, мабуть, посилокки підкидає...

— Черепахін? Сокіл! Коршун! Гриф! Палку з грифом

«Терміново» посіяв. Але не в цьому суть. Такого хоч сьогодні у міністри. Найважчу справу витягне. А як захищає свої ідеї! Двічі на колишнього шефа з кулаками кидався. Галасливий, кажуть. А хто не галасливий? Візьміть хоча б мене. На дружину сьогодні накричав, сніданок довго готувала. «Вибач,— кричу,— я не Черепахін, не маю такої звички — на роботу запізнюватись!» Отож голосую за нього, як кажуть, обома руками...

— М-да... Нічого на кріслах моститися. Розмова не затягнеться. Критиканствуєте? Заздрите, що не вас, а мене затвердили? А я, дурний, розпинався за кожного: Мукузанський — орел, Пляспігальська — вулкан ідей, Юрчишин — талант, Дорфманчук роботу веде як по нотах, Черепахіна хоч зараз у міністри... Ні, не самодура треба у мені випікати, а ліберала! І випечу! Всіх випечу розплавленим залізом. Мов-чять-ать-ать-ать!

НЕГАТИВНИЙ ТИП

Настрій — сонячний. В кишені — місячна премія.

— Таксі! — вигукнув я.

Під'їхали до ательє мод. Розраховався.

— Іншим разом попереджайте, що ви митець,— буркнув водій.— Підвезу безплатно.

— Я не митець, я технік! Я дав вам на десять копійок більше. Цілий карбованець на старі гроші!

— Нові гроші — не старі гроші,— аполітично бовкнув шофер.

— Преса пише, що один таксист відмовився брати на чай!

— Значить, на горілку бере...

— Преса пише, що ми ображаємо вас подачками!

— А ви ображайте, ображайте, не соромтесь!

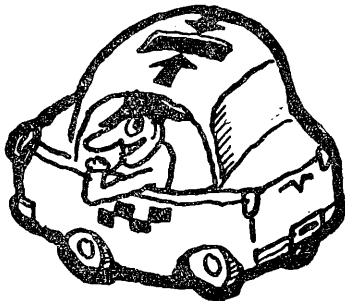
Довелось образити його ще на сорок копійок.

Але ця дрібниця не зіпсувала мені настрою.
Я бадьоро зайшов до ательє. Тут мене потішили —
костюм вийшов на славу.

— Європа-«А»! — вигукнув майстер.

Я поцікавився, коли він там крутився.

— Не перебував зовсім,— покvapливо запевнив майстер.— Це народна мудрість, що означає «шик-модерн». До речі, в Європі-«А» традиційно віддячують червінцем у конверті.

— У мене нема конверта,— розгубився я.

— Давайте так,— заспокоїв майстер.

Довелося сягнути рівня Європи-«А».

Але ця дрібниця не зіпсувала мені настрою.

Я весело попрямував до перукарні, де вибив чек на фасонну стрижку.

— Вас обробити згідно з тарифом чи індивідуальними
прийомами краси? — поцікавився перукар.

— Красиво і згідно з тарифом!

— До вас уже був один жартівник,— індіферентно
повідомив перукар.— Згідно з тарифом пішов стрижений
під напівбокс. Його тут же зупинили — сплутали з відомим рецидивістом.

Я автоматично опустив до кишені перукаря карбованець.

Але ця дрібниця не зіпсувала мені настрою.

В елегантному костюмі, з ів-монтанівською зачіскою я попростував до корчми вищого розряду.

Офіціантка швидко піднесла хліб і до хліба.

— На скільки обрахуєте? — дипломатично запитав я, коли «до хліба» приємно булькнуло.

— Навіщо обраховувати такого симпатягу, — посмінулася офіціантка. — Самі щось підкинете. Ви ж не шмендрик якийсь, не доцент.

Я зашарівся і розрахувався з щедрістю стипендіата ЮНЕСКО.

По дорозі додому виявилось, що з премії не залишилось навіть міді на сигарети. Але ця дрібниця не зіпсувала мені настрою. Я попросив закурити у перехожого і з гумором переповів йому свої філантропічні пригоди.

— Так затьмарюються ідеали, — пожартував я.

— А ви їх не затьмарюйте, — одчиркижив перехожий.

— Тобто, при чім тут я?

— Не давайте хабарів — і край!

Я спохмурнів. Ну й типи зустрічаються! Чіпляються до дрібниць — і псують настрої.

ШАЙБУ!

У нашому місті зустрічалися дві хокейні команди. Преса величала їх елегантним імпортним словом «аутсайтери».

— Хокей — не балет! — заявив тренер «Штурму».

— І не іменини! — поглибив суперника тренер «Шторму».

Матч розпочався. Супротивники вдарились у груди в центрі, спікірували до борту і там зчепилися. Суддя смугастим чортом видряпався на борт, але його дістали і там. Другого арбітра знайшли через хвилину під хокейними тілами.

Комбінація повторилась біля протилежного борту. Цього разу в халепу якось ускочили кілька аборигенів з першого ряду, які зіграли другорядну роль прокладок між гравцями і льодом.

Наприкінці періоду мій сусіда сказав, що все це він десь бачив. Врешті він пригадав Льодове побоїще і

висловив думку, що в фільмі батальні сцени менш переконливі, аніж тут.

— Мистецтву важко відтворити всю повноту життя,— відзначив мій сусіда.

Я не зміг цього заперечити.

У другому періоді «мала купа» утворилася ще до свистка судді, а після свистка набула сталої форми.

— Тепер я переконався, що життя — неминуча боротьба,— сказав мій сусіда.

— Класична, вільна, самбо чи дзю-до? — запитав я.

— Хокей! — вигукнув він. І тут же затаврував бокс як дитячу забавку і взагалі дурницю.

Завдяки вчасній, кваліфікованій і безплатній допомозі лікарів, справжній силовий хокей тривав. Мій сусіда

заявив, що ніколи не бачив бою биків, та, здається, нічого не втратив.

Я не зміг цього заперечити.

У третьому періоді гра пішла цікавіше. Хокеїсти стомилися від колективного побиття. Один з нападаючих навіть вискочив на зручну позицію перед воротами. Але похизуватися індивідуальною технікою йому не вдалося. Захисник самовіддано впершив його ключкою по голові з усіма наслідками, що звідти випливи.

На допомогу невдачі кинулись його колеги і продемонстрували перевагу комбінаційної гри. Вони припечатали захисника до борту, намагаючись встромити йому під ребро такий незручний інструмент, як ключка. І що найсмійніше — це їм вдалося.

Судді усунули з поля половину гравців.

— Перестрахувалися! — закричав мій сусіда.— Щоб легше було тікати від хокеїстів!

Я не зміг цього заперечити.

Мій сусіда гнівно заявив, що він нарешті хоче подивитися за свої гроші, як забивають шайбу. Телепатія таки існує, бо один з нападаючих все ж помітив шайбу і повів її до воріт суперників. Якимось побитом він обійшов захисника і залишився сам на сам з воротарем. Стадіон завмер.

— Шайбу! Шайбу! — заволав мій сусіда.

Кидок був сильним і точним.

Мій сусіда не зміг цього заперечити.

Шайба залпила йому рот.

ТВОРЕЦЬ ДОСТАТКУ

Гексохлоранський, пробивний фотокор, вхопив мене за гудзика:

— Позич троячку!

— У кого?

— Мені позич!
— Звідки? Завтра получка. Завтра позичу.
— Ет! Завтра я буду купатися в шампанському.
— А сьогодні молоком обійдешся.
— Не вмієш жити!
— Ти вмієш. Позичаєшся, як каса взаємодопомоги.
— Парі! — спалахнув Гексохлоранський.— Парі, що ввечері, без копійки, буду дегустувати коньяк під гиндичку!

— Холодильник напханий?
— Голий, як факт!
— Сільські родичі наспіли?
— Пальцем в небо!
— Десь в розстрочку вгощають?
— Тю! Продаю методу, йолопе! В кишенях, значить, голографія. Сідаю на телефон. Дзвоню, скажімо, Степану. Гальо! Стьопчику? Казимірчик турбує. Слухай нюанс. Моя тітка притарабанилася. З райцентру. Знаєш, що привезла? Півкабана смаженого, раз. Пів-олєня в'яленого, два. Ні, не заливаю... У них уже розводять... Голубих оленів... Бо з кормами... А олені мох їдять... Ага, слухай далі: відро раків! Живих. Яка містика!? У них договір по споживспілці. З Парижем. Ага... Літаками доставляють. Бортмеханік дав, кум її чи свояк. Ще — курчататабака. У них одразу. Пневмометодом. Інкубатори під тиском. То запрошую! І не думай! Тільки горючого в мене ні краплі... Перед получкою... Таку закусь — гріх... Ні, білу не треба... У них район передовий... Ну, півкіло коньяку... Гуляти так гуляти! Шампанії візьми. Тітка молода, співає після шипучки... Отож-бо! За півгодини встигнеш? То ми розігріваємо...

— Високий клас! — зазначив я. — А з закускою як?
— Тут-таки кручу диск. Дзвоню, скажімо, Вільямчику. Гальо! Шекспір? Привіт від лорда Бекона! Прошу без латини, це я — Казимірчик. Слухай нюанс. Щойно Нодар прилетів. Ага... Ми кровні кунаки. На курорті

познайомились... На шампурах поклялися, шашлик зняли — і поклялися... Знаєш, що привіз? Це само собою. Два бурдюки. І чачу! Ну! Сто один градус... Зрозуміло, мандарини, гранати, чурчелу... А в мене — будеш реготати! — і шкоринки хліба в хаті нема... Перед получкою... На тебе вся надія. Заріже! Ну, позич. Такі напої киснуть! В Івана є? Тягни Івана! Тут на батальйон вистачить. Ковбасу? Незручно. Що ми — старці? Візьміть півгиндички. Насмажимо... За півгодини впораєтесь? То я дістаю гранчаки... Кришталеві... Гамарджос!

— Архіталановито! — похвалив я.— За таке і канделябром можна...

— Пам'ять головне. Щоб на заангажованих знову не наскочити. Але ж і знайомих — півміста. Отак і стрічаються в мене: один — з випивкою, другий — із закускою. Сміхи! Але царська вечеря забезпечена!

...У получку здибався з Гексохлоранським. Ой-ой-ой! Фізіономія — у бинтах. На щоках — нашльопки.

— Невже наскочив?

— І не кажи! Зліва били пляшкою, справа — гиндичкою... Склероз підвів. Отакий нюанс.

ЩОСЬ ТРЕБА РОБИТИ

Уперше відчув себе обікраденим.

Відчуття було гостре, як радикуліт.

«Тебе обікрали!» — тьохнуло серце.

«Обі-кра-ли!» — пашекувало гайвороння.

Я приречено опустився на лаву в скверіку.

Де портмоне? Ось портмоне. Посвідчення, права, резервний п'ятдесятник однією асигнацією. Ось він, рідненький! Порядок! Більше красти нічого.

«Обікрали, обікрали, обікрали!» — цвірінькали у мозок горобці.

Так... Вимикаю емоції, вмикаю здоровий глузд.

«Такого обікрадеш, аякже! — посміхнувся здоровий глуд.— А втім — аналізуй».

Аналізую. Спочатку — громадське, потім — особисте.

У чині нібито не ошуканий.

«Не ошуканий? — включився здоровий глуд.— Перевищений! Передрав ідею друга і вліз у крісло, яке належало іншому».

Так... У чині справді не ошуканий. Беру день нинішній. Зіпхнули плановий проект.

«З масою недоробок»,— підказав здоровий глуд.

У всіх недоробки. Зіпхнули у строк. Подяки не треба — премія забезпечена.

«Подарував шоферові запальничку»,— нагадав здоровий глуд.

А! Чудова запальничка! Оздоблена перламутром. Подарував! Від серця одірвав...

«Ну, артист! — хихикнув здоровий глуд.— Навзаєм новенький скат перекотився зі службового автоланда на твоє власне, а твій підтоптаний — на службове».

Ну й що? Держава багата. А ми бідні. Хто ж мене обікрав? Може, дружина? Скупердяйка! І взагалі не Мерілін Монро.

«А столична прописка?» — нагадав здоровий глуд.

Було. Мені в зуби — диплом і розподілення у незабутній край босоногого дитинства. А я — шлюбне посвідчення і прописку. Підніс під ніс. Потім тесть підпер номенклатурною сідницею...

«А щодо Мерілін Монро,— телепатнув здоровий глуд,— оформив секретарку з формами».

Ну! Стегна, скажу я вам... Де ж мене обікрали? Дача! Точно — дача! На біса мені здалася та латифундія? Своїх підлеглих не використовував — тільки стіни звели. А на дах запросив шабашників. Обідрали як липку! Хоча...

«Хоча збитки перекрила черепиця, яку тобі списали ніби брак»,— обчислив здоровий глуд.

Справді... Але ж почуваюся ошуканим! Нутрощами чую, що обчистили!

«Не повірю, хіба щось у лісі здохло»,— ущипнув здоровий глузд.

Так... Перевірю ще раз. Носовичок на місці. Десять копійок мідяками. А було п'ятнадцять. Ага! Як машину відпустив, вліз до автобуса. П'ятак кинув до каси. А проїхав дві зупинки. Куди їхав? Їхав до пивбару! Точно! Вирішив прийняти кухоль пива у демократичній обстановці. Дружина, сердобольна дурепа, тицьнула вранці рубляку. Де рубляка? Носовичок осьдечки... Десять копійок мідяками... А рубляки нема. Нема рубляки! Витягли в автобусі! Притисли до каси і витягли! Рубляку витягли! Розплодили, розумієте, кишенькових активістів! Пропала рубляка! Випарилася, згинула, шелеснула! Нема рубляки! Ні, щось треба робити...

ПЛАТА ЗА СТРАХ

Заявляю без будь-яких «але»: я — за страхування.

Я за всі види страхування і за всі його підвиди: від вогню, дощу, духових інструментів, сімейних обставин тощо.

Я люблю страхування.

Я обома руками за те, що «страхова сума виплачується при дожитті застрахованим до вказаного у договорі строку».

Хоча ви не знаєте моєї дружини, не кажучи вже про мого тестя.

Я за всі мудрі й гуманні пункти страхування, особливо за § 68 Правил змішаного страхування життя:

«Якщо смерть застрахованого настала внаслідок умислу особи, призначеної для одержання страхової суми, то цій особі страхова сума не виплачується».

Хоча ви не знаєте мого тестя, не кажучи вже про мою дружину.

Це патетика. А патологія у тому, що я боюся страх-агентів.

Він прийшов, коли вдома я лишився сам — дружина й тесть відбули у середземноморський круїз.

Я показав страхагентові останній червінець, передостанні штани, а на додачу — ікебану страхових квитанцій.

Та кругленький страхагент, попри кролячі очі, мав анакондову хватку. Зігнувавши доказові червінець і штани, він миттю виявив за квитанціями, що я не застрахований від постійної втрати працездатності од нещасного випадку, не кажучи вже про летальний кінець. Дружина й тесть, звичайно, були застраховані й від цих прикростей. Хто-хто, а я таки добре їх знаю. А вони мене.

Ну, нежданий візитер вчепився за мою особу, як кліщ весняно-літнього енцефаліту. Цей страхагент був якимсь неперевершеним ентузіастом летального кінця.

Із запаморочливими подробицями він наводив хвилюючі приклади виплати чималих сум за летальний кінець застрахованих «внаслідок вибуху, обвалу, опіку, удару блискавки, дії електричного струму, обморожування, нападу злочинця, нападу тварини, раптового отруєння, крім алкогольного (що мене насторожило) та отруєння іншими речовинами, вжитими замість алкоголю (що теж не порадувало з огляду на дружину, не кажучи вже про тестя), а також від кліщового весняно-літнього енцефаліту (який згадувався вище), патологічних родів або задушення внаслідок попадання в дихальні шляхи стороннього тіла».

— Помирать нам ранувато! — грянув я, намагаючись заглушити страхагента.

Він витримав мій спів до кінця (не летального) і сумовито посміхнувся.

— Днями один клієнт, викапаний ви, по-хуліганському викинув мене зі своєї квартири. Поки я обтрушувався, він з'їв тарілю їстівних грибів, серед яких був один

неістивний. І гаплик, тобто — летальний кінець. А яка радість сім'ї, коли страховки нема?..

Тут я оскаженив і, озброївшись досвідом покійного, потяг страхогента за петельки на східці. Він пручався, але я, тренований тестем, не кажучи вже про дружину, успішно спустив летальника вниз.

— Допоможіть! — почувся стогін.

Я блискавично скотився до бідолахи.

— Здається, зламана нога, — мужньо мовив він. — Бюлетень бюлетенем, але ви, як чесний клієнт, маєте утримувати мене принаймні місяць. Ну, ліки, соки...

— А страховка? — недоречно прохопився я.

— Чого нема, того нема! — скрушно зітхнув страхогент. — Кожна копійка на обліку: на «Жигулі» збираю...

КОНТЕКСТИ

Суб'єктивно всі ми об'єктивні.

Інфузорії розмножуються діленням: я — тобі, ти — мені.

Думка назавжди заблукала у звивинах його мозку.

Гриз науку. Граніт лишив для п'єдесталу.

Всесвіт — місце, де захищено безліч дисертацій на тему: «Чи є життя на Землі?»

До речі, про американську свободу. Чому вона перетворилась на статую?

ГРОЗА ХУЛІГАНІВ

Мої ребра ледь витримали обійми щасливого новосела.

— Дивися, друже! — кричав він. — Вікна у півстіни, сейсмомобезпечний паркет, кахляна ванна, стерильний туалет! А що я мав раніше?

— Куток у тітки...

— І секретні поцілунки з власною дружиною!

— А нині маєш палаццо!

— Ура! — вигукнув приятель.

Бабахнуло шампанське. Ми вийшли на балкон.

Серед зелені й води височіли новенькі небодряпи.

Бульдозери згортали до рукотворного урвища залишки блоків, плиток, скла та іншу умовну економію.

— Там буде Парк будівельників, — повідомив приятель.

— Яка краса! — видихнув я.

— Міф! — підтримав приятель.

— Дарницька Венеція!

— Дніпровська Швейцарія!

Втомлене сонце поволі занурювалося у далекі втаємничені плеса.

— Ідилія! — розчулився приятель.

І тут занявало, заверещало, завило на манір котячого концерту.

Внизу, на містку через канал, джаз-банда непризовного віку дерла горлянки під гітару і банджо.

— Вилізли... Себе показати, людей полякати... Стиляжна кумпанія — ганьба мікрорайону, — пояснив приятель.

Через місток чимчикували дві літні жінки з продовольчими сумками типу «рюкзак».

— Зараз почнеться хуліганство, — попередив приятель.

І справді, тільки-но поважні матрони наблизились до молодиків, кумпанія ревнула:

Не долго мучилась старушка
В матросских опытных рука-а-ах!..

Жінки підстрибнули, мов школярки, і пустилися навтьоки.

— Міліція! — чомусь пошепки покликав я.

— Ет... Що там один старшина зробіть! — махнув рукою приятель.

У цей час джаз-банда вміло змахнула берет з якогось чоловіка і вибила на ньому (на береті, а не чоловікові, його щастя!) чечітку.

— Кого ображають, іроди, — затіпався приятель, — члена-кореспондента з Інституту педагогіки!

— Паском би їх! — сказав я.

— Для таких і батога не жаль, — підтримав приятель.

Аж ось хулігани кинули збиткуватися над жертвою і всі як один ввічливо вклонилися двометровому парубку.

— Ти ба! — зачудувався я.

— То борець, — прокоментував приятель, — учасник міжнародних спортивних форумів...

Борець посварився на кумпанію пальцем і посунув далі.

Знову вдарили шипкові інструменти, і джаз-банда пішла вихилясом навколо якихось нещасних молодичь.

Сутеніло.

— Ну, мені час, — заквапився я.

— Та не бійся! — засміявся приятель. — Проведу, не зачеплять. Вони мене десятою дорогою обходять! Як-не-як — дружинник!

І він з гідністю помахав червоною пов'язкою.

ЛЕГЕНДАРНА ШУБА

— Доповідай НП! — Директор пригладив зачіску напівбокс і нервово струсив прах «Казбеку» на френч.

— Слухаюсь! — Главспец зблід і клацнув підборами. — Спроектвана нами труба у процесі зведення виявила тенденції Пізанської вежі.

— Судити мало!
— Становище виправив на місці Непролаза. Є у нас такий тямущий інженер.

— Добро! Додаткові витрати віднести на рахунок замовника. Непролазу підвищити. Компрометуючих плям нема?

— Не перебував, не має, боже борони, ні... Хіба що була якась історія з шубою...

— Цигейковою?

— Не можу знати!

— Дрібнобуржуазний ухил. З підвищенням зачекаємо. Преміюємо половиною окладу за тарифною сіткою...

— Рекламації є? — Директор пригладив зачіску «їжак» і недбало струсив прах сигарети на жилетку.

— Мають місце, — зам'явся главспец. — Розраховані нами перекриття роблять з панелей гармошку.

— Вигнати мало!

— Становище виправив на місці інженер Непролаза за рахунок стандартних блоків.

— Добро! Додаткові витрати віднести на раціоналізаторські пошуки. Непролазу підвищити. Компромете нема?

— Нібито ні. Окрім тієї історії з шубою...

— Нейловою?

— Не поцікавився...

— Пережитки минулого. З підвищенням зачекаємо. Підкинемо премію з мого фонду...

— Як з недоробками? — директор пригладив бакенбарди і звично струсив прах «Марлборо» на смокінг.

— Дещо є, — і собі задимів главспец. — Поплив об'єкт «Ікс-ігрек», не врахували місцевих аномалій вічної мерзлоти.

— Відшмагати мало!

— Становище виправив на місці інженер Непролаза за рахунок бурових паль.

— О'кей! Тобто, добро! Додаткові витрати віднести на користь науково-технічної революції. Непролазу підвищити. Аморалки нема?

— Чистий янгол! Хіба що ота історія з шубою...

— Котиковою?

— Не маю зеленої уяви...

— Рецидиви добробуту. З підвищенням зачекаємо. Відвалимо подвійну прогресивку...

— Товаришу директор!

— Якись огріхи?

— Не вгадали! Йде на пенсію інженер Непролаза. Запрошує на бенкет.

— А! Надійний кадр. Прибуду. У нього щось було з дублянкою?

— З шубою, Пал Палич.

— Норковою?

— Біlichою!

— То що за історія?

— Анекдот, Пал Палич! У незапам'ятні часи відзначили Непролазу путівкою до санаторію. І там у його дружини шубу потягли...

ФІЛОСОФСЬКА ЛІНГВІСТИКА

Двоє бородатих діток реактивної епохи чалапали бульваром.

Сунули в ногу з віком: міні-чоботи плюс дідівські кожухи, кастровані до паневропейського рівня; техаські джинси одеського пошиву плюс максі-окуляри «очі, як ночі...».

Коротше — суперклас. Квазі-мода. Елітал

А еліта не плює на моду. Еліта плює на умовності. В даному разі акуратно обплювувався «отих тополь причечений кортеж» і тлінний гудрон.

- Міжплювальні паузи заповнював інтелект:
- Як сабантуй?
 - Залізобетон!
 - Набралися у дрободан?
 - До потері сознательності.
 - Предки не засікли?
 - Відвалили на тачці в Одесу.
 - Везуха!
 - Не кажи!
 - Як твоя чува?
 - Цвіте і пахне.
 - Нові кадришки були?
 - Про що ти шепчеш? Такі лушпайки — закачаєшся!
 - Похилияли на похмеляж?
 - Пас. Треба вкалувати.
 - Був шухер?
 - Ідейні накапали. Викликають на килим.
 - Вставляють клістир?
 - З товченим склом і мідним наконечником!
 - Кобшмар!
 - Кіно і німці!
 - Трухаєш?
 - В гробу я їх бачив...
 - У білих тапочках...
 - Сорок п'ятого розміру...
 - На вечір є варіант?
 - Сінема в писклубі. Імпорт.
 - Стріляють?
 - Самі бомби і секс-бомби!
 - Потрясно!
 - Кльово!
 - А потім — на мою хату.
 - Годиться! Маг скрипить?
 - Лабає на всі сто. Записи — ляжеш! Біти і блатна класика...
 - Шик!

- Ну! Сармак є?
- П'ять монет — розкурочив діда.
- Забашляеш на банку брендї?
- Ну! А закусон?
- Харч — шик! Сало, шинка, кров'янка!
- Сільські аборигени підкинули?
- Папахен предка розколовся на сувенір.
- А що з них більше візьмеш?
- Хутір!
- Прерії!
- Чао!
- Салют!

І вони зайшли у храм науки.

Перший повернув на філологічний факультет.

Другий — на філософський.

ГО-О-ЛІ

Вмикаю телевізор — і одразу заплющую очі. Хай футболіст мляво бавляться м'ячиком, мені що? Бринить у душі пристрасний голос:

— Удар! Бив Тигран Кріль. Великий майстер нашого футболу! Але промахнувся...

— Набрив швидкість Лев Ссавець. Великий майстер! А-я-яй! Упав! Зачепився за суддю...

— Дріблінгує Миша Амфібія. Великий майстер нашого футболу! Але упав. Наступив на м'яч...

— Азарій Хек красиво пробив з ходу! Пробив би, але м'яч проскочив повз Хека. Хек за ним поповз, але пізно... Все-таки великий майстер ударів з ходу...

— Молодий Андрон Муха стрибає, як Блохін! Великий майстер росте!

— Ось Альберт Барановський веде головоломну дуель. Все-таки великий майстер боротьби на другому поверсі! М'яч відскакує. Ні, то голова. А м'яч уже на землі.

Барановський знову просить м'яч на голову. Великий майстер, головатий!

— Наші бігають. Бо розуміють усю відповідальність. А їхні не розуміють. Ліниво відбирають м'яч...

— Їхні возяться з м'ячем... Я вже нарахував сім передач... Таке враження, ніби їхні буквально хочуть завести м'яч у сітку... Ніхто не б'є... Догралися! Буквально завели м'яч у сітку! Гм... Все-таки великі майстри не нашого футболу...

— Час іде. Наші бігають. Ще можна відігратися. А як відіграються — напевне заб'ють переможний гол...

— Увага! Вітьок Кажан залишив за спиною всіх захисників. Удар! Го-о-л!

Розплющую очі. Дивлюся повтор радісного моменту. Вітьок справді прогулювався за спинами захисників. Явне положення поза грою. Суддя напнувся, як дирижабль,— свистить. Боковий арбітр відчайдушно вимахує білим прапорцем, ніби збирається негайно здатися у полон. Але Вітьок Кажан нічого не бачить і не чує. Він мчить просто на воротаря і лупить у нього зі страшною силою. Воротар рятується від смертельного удару, стрибнувши за штангу.

— На жаль, офсайд...— констатує коментатор.

Суддя жестами показує Кажану — положення поза грою. Кажан показує судді на голову. Суддя показує Кажану жовту картку. Кажан показує судді... Суддя показує Кажанові — з поля!

Я заплющую очі. І слухаю, слухаю...

— А-я-яй! Кажана усунули з гри. Не стримався великий майстер... Гра триває... Але мало часу... Важко щось вдіяти... Десятий рік не можуть пробитися крізь відбіркові ігри великі майстри нашого футболу... Звучить фінальна сирена... Футболісти знімають футболки... Тренер знімає капелюха... Тренера теж знімають...

Вимикаю телевізор. Сиджу із заплющеними очима. А в плоті й крові моїй бринять безсмертні знахідки: «ве-

ликий майстер» та «го-о-л». «Го-о-ла» нема. «Великі майстри» є. На біса майстрам той «го-о-л», якщо вони і без нього великі?

КОНТЕКСТИ

Сатирик, як і мінер, помиляється раз у житті: коли обирає жанр.

Цікаво, на скільки одсунулося відкриття вічного двигуна з винаходом самогонного апарата?

Останній наказ: наказав довго жити.

Ех, якби ветеринари лікували від свинства!

Засвітився німб — набили лоба.

А коли відбудеться конкурс на заміщення виконуючих обов'язки людини?

Залишив слід в історії? Наслідив!

КАЖУТЬ ЛЮДИ, КАЖУТЬ

ІРОНІЧНА ПОЕЗІЯ

СМІХ І СЛЬОЗИ

— Мій лірику сумний!
Скажи мені,
Невже печаль з тобою
День при дні?
— О ні! О ні!
Коли побачу,
Що вірш мій перейшов
В сльозу гарячу
Поміж людських повік
І тихий сум
Наповнює джерела
Майських дум,
Тоді всміхаюсь я,
Тоді не плачу...
А ти, сатирику,
А ти, козаче?
Смієшся повсякчас?
— Авжеж! Одначе,
Бува, сміюсь,
А краєм ока бачу,
Як тихий сум
Всю залу огорта,
В очах страждання,
Зціплені уста...
Все, як у тебе...
І тоді я плачу!

ЗАЙВОГО НЕ ТРЕБА

Як про права —
Двома
Голосував.

Як про обов'язки —
Ревма
Галасував.

РЕЦЕНЗІЯ

Відкину дьоготь чи елей,
Скажу з позицій правди-сили:
Співачка — справжній соловей!
Всі слухачі посоловіли...

ЛИКО Й ЛИК

Гарне мав обличчя зав,
Нині — синю пику.
Часто лика не в'язав
І змінився з лику.

ЗАОЧНИЙ ПРОРЕКТОР

Послухав,
Як заочники
Белькочуть,
Заплакав
І подався
Світ за очі.

ДРАЧЛИВЕ

Пародію проглянув на Драча —
Поет і тут нічого не втрача.
А от чимало лірико-нікчем
Втрачають все порівняно з Драчем.

ГРАНЬ

Не бійся взяти анекдот
В основу іронічних од.
Та бійся, щоб твоя робота
Не породила анекдота.

ПОП-КУЛЬТУРА

Так воно
Буває часом:
Церква — настіж,

Клуб — на засув.
В церкві — хор,
У клубі — кури.
Благодать
Для поп-культури!

«ДИСИДЕНТ»

Люд красну склав йому ціну:
Гріш на базарному кону
Від маківки до підошов...

І от почули новину:
Він іншу виважив ціну —
За тридцять срібників пішов.

РІЗНИЦЯ

— Життя коротке, тож палю мости,
Иду за Хайямом — славлю шури-мури
Й вино! Все інше шлю під три чорти!
— Безсмертним рубаї Хайям платив
За щасні миті Вакха та Амура...
Отож питання — чим заплатиш ти?

МИСЛИВСЬКЕ

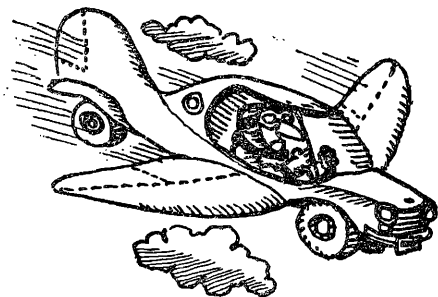
— Пам'ятаю, в хащах брів,
Ледь тягнули ноги...
Аж — шелесь! І з двох стволів
Я ліплю між роги!
Вцілив, господи прости,
Постріл — перша кляса!
— Та кого між роги ти?
— Як кого? Бекаса!

ПРОФІЛАКТИКА

По роботі баба й дід
Посідали за обід.
Ополоник дістає
Вуйко із каструлі
Та по лобі вуйну б'є,
Садить вуйні гулю.
— За що, гаспид? — та у крик.—
Валер'яну пив би! —
Йй на це старий прорік:
— Знав би за що — вбив би!

З НЕБЕС НА ЗЕМЛЮ

Стривожився Аерофлот —
Зазнав аварії пілот.
Відкриєм істину святу:
Його підвів не славний ТУ,
Не флагман ІЛ, не вічний АН,
А власний автошарабан.
Казав пілот: — Містичне діло!

Лишив коток якийсь бурмило
Серед шосе... Та мав я час —
Дав оберти на повний газ,
Кермо тягну на себе вміло...
А «Волга» так і не злетіла!

ВАРІАЦІЯ

Де шумує річка,
Де стримить смерічка,
З відрами Марічка
Гнеться до потічка.

А побіля плаю,
На галяві гаю
Ніжаться Іванко,
Шандор та Степанко.

П р и с п і в:

Марічко ти, Марічко,
Кохана наша чічко,
Ми любим твою вроду!

На хлопців не зважай,
До ферми поспішай,
Бо вівці ждуть на воду!

} *Кілька разів*

КАВКАЗЬКИЙ ТОСТ

П'ю за твою труну!
Нехай вона
З столітнього
Видлубується дуба,

Із древа-патріарха,
Що найпершим
Ростком своїм
Завдячить жолудинню,

Яке узавтра
Зронить ненароком
Затятий недруг
Під твоїм вікном...

МОДЕРН-ОТЕЛЛО

Дружиною ти звешся?
І тікаєш?
Вже скільки літ
Кохаю до нестями
Тебе... Єдину!
Ти ж з моїх обійм
До іншого щоразу
Йдеш... Убив би!
Та щастя маєш,
Що дружина ти
Мого колеги...

ПОТОЙБІЧНЕ

На кладовище
Я забрів
І там такий
Шедевр уздрів:
«Увага!
В л а с н и к и
М о г и л!
Ото як підітрете
Пил
Та просапаєте
Ковил,
Свій реманент

Кладіть у шафу
До сторожа...
Бо буде штрафу!»

О філологіє безсмертна!

ПЕРСОНІФІКАЦІЯ

Історію повідаю таку:
Над річкою
Стояло сонце в силі...
Палило голови...
І от на моріжку
Два байкарі
Зчепилися підпилі.
— Баран!
— Осел!
Стилістику важку
Полишили —
І вдарилися в груди...

Баран й Осел
Паслись на моріжку,
Шепнув вухань рогатому:
— Ну й люди!

ЛАНЦЮГОВА РЕАКЦІЯ

На першу збірку Гусака
Була рецензія така:
«Хоч просівай, хоч провівай,
Сама вода. Вода — і край!»
Вже друга збірка в Гусака
І знов рецензія гірка:
«Пісок — не слово золоте,

Лиш суховій в рядках мете».
Та мало Гусаку біди,
Гусак собі сміється,
Сухим виходить із води
І... знову видається!
Затих Гусак оце тепер,
Затих тому, що Крижень вмер
На горі графоманській справі...
Причім тут Крижень? Бо така
Закономірність виника:
Був Крижень тестем Гусака,
А ще — служив у «Птахвидаві».

ХІПІ МИМОВОЛІ

Якось в місто із села
Бабця завітала
І в патлатого «орла»
Чемно запитала:
— Синку! Вибач і прости,
На Хрещатик як пройти?
Тутки хідників ген-ген,
Заблукать боюся...—
Йй на те абориген
Цідить межи вуса:
— Не синок я, а чувак!
Ви з пампасів, бабо, так?
Як прокоцать на Брод-стріт,
Білая вороно,
Ви, пардон, візьміть одвіт
У центуріона.—
Бабця з почуттям вини
Підійшла до старшини.
— Слухай, синку... Ні — чувак!
Попросю пардону!

На Брод-стріт прокоцать як,
Мій центуріоне? —
Зсунув з дива набакир
Страж закону шапку
Й каже: — Гріх в твої роки
Хіпувати, бабко!

КОНИ НЕ ВИННІ

Аж стугонів від збіжжя
Важкий старезний віз.
А кінь кректав з напруги,
Той віз нагору віз.
Ще дядько гейкав-нукав,
Воно йому не лінь.
— А трясця вашій мамі! —
По-людськи скрикнув кінь.
А дядько з того дива
Хреститися поліз:
— Таке уперше чую!
— Я теж! — промовив віз.

Народну давню притчу
Я вам переповів,
Бо вистача й донині
Аналогічних див.
Бува, трудяга тягне,
Як кінь, доручень віз,
А тягне — ще вантажать,
Мовляв, не візьме бісі!
А потім здивування,
Як він підупада
Й в прощальному іржанні
Копита відкида.

БУКІНІСТИЧНЕ

Чимало викликає дум
Книжковий бум, книжковий бум...

І от за детективні лишки
Мені віддав він Буало,
А потім лицар ошадкнижки
Показував своє кубло:
— Все в стилі ретро, не халтурно,
Все в килимах — персидський рай!
Ото обставились культурно,
Тепер культуру подавай!
Щоб нас міщанство не приспало,
Книжковий потрусив товчок,
Дістав якогось Ювенала
Та ще Марка, який Вовчок,
І Занда взяв, которий Жора,
Теж палітурки — красота!
І про рейтузи Піфагора,
І щось французьке про кота.
Ти бач, як в кришталі відбились
І Гоголь, і Арістофан?
А щоб, бува, не запилились,
Усіх заклеїв в целофан.—

Стоїть він, імпортом цілований,
На лобі — бездуму печать.
А в саркофагах полірованих
Безмовно класики кричать.

НАТУРАЛІСТИ

Метр сотворив
Автопортрет:

Зір полум'яний,
Рух вперед,
І чуб,
І горда голова,
І пензель —
Творча булава.
Найоб'єктивніші
Знавці,
Що з вулиці
На виставці.
Метр дочекався
Їх реприз:
— Поглянь на очі!
Мабуть, шиз!
— А чуб,
Неначе помело.
Ще й карк
Судомою звело.
— А як за пензля
Ухопивсь!
— Триматись мусить,
Бо напивсь.
— Як на долоні
Вся натура...
— І справді —
Зла карикатура!

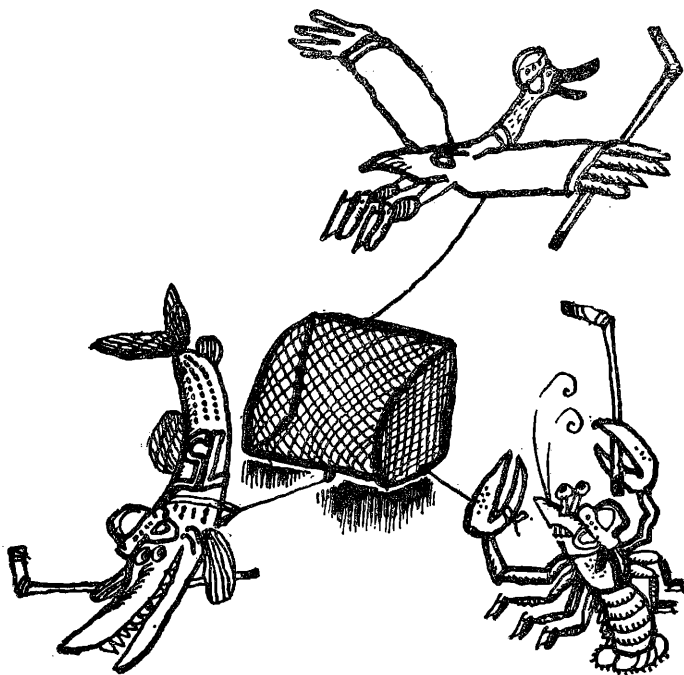
ДІАЛОГ ПРО РУКУ

— Не гріх, коли «рука»,
І владна, і легка,
Підштовхує угору
Свояка.
Тут інше, мабуть,
Варто осягти:

Що та «рука»,
Як безголовий ти?
— Ні! Саме дурень
Добре розуміє,
Що без «руки»
Він місця не нагріє.
І лиже руку (й інше)
Без думок,
Бо голова — бери
Й теши кілок.
А вилізе? Хіба
Його рука
Розумного потягне
Свояка?
На це не сподівайся
І на мить —
Хто хоче власну
Дурість відтінить?
Які жнива —
Вирішує сівба:
Протекції лише
Папуг леліють.
Тягло й причеп —
Вони брудні обá,
Як руки ті,
Що одна одну миють.

СПОРТИВНЕ

Всім програвав
Хокейний клуб «Маяк».
Отож на нього
Вішали собак.
Хотілось вигравати,
Але як?

Вирощувати власний
Молодняк?
Є вихід! дальні
Лебідь, Шука й Рак
В хокеї, кажуть,
З'їли сто собак.
Нехай відкриють
Перемог парад!
Зібрали поодинокі
Трійку дужу:
Ширяє Лебідь,

Рак повзе назад,
А Щука зовсім
Сіла у калюжу.
Виймали шайби
Зі своїх воріт,
Сухі голи
Варяги рахували...
Фізкульт-привіт!
Хоч баняком об лід —
Ото вже дров
І ключок наламали!
Себе зганьбили
Лебідь, Щука, Рак,
Ті аси, що зреклись
Своїх пенатів...
А ще на кого
Вішати собак,
Коли у нас
Немає меценатів?

ОТО НАЖЕНИХАВСЯ

На прадідівській пічці
Пригрілися старі...
Надворі хуга свище,
Гуде у димарі.
І порожньо в світлиці,
В дітей свої діла —
Вивчають у столиці
Міграцію з села.
— А пам'ятаєш, — голос
Старенька подала, —
Як люта сніговиця
Нам маєм розцвіла?
Кахикав ти під тинном,
А я крізь гострий сніг

Легіла до багаття
Гарячих рук твоїх.
— Було, було, старенька! —
Заворушився дід.
— А чом не повернутись
В меди далеких літ? —
У чоботи влізає,
Прикрився кожухом...
— Ти... тее... не барися,
Як шкрябну під вікном. —
У віхолу виходить,
Що відьмою луна,
Шкребе здубілим пальцем
Жовтавий лик вікна.
Вже насправжки кахика,
Ногами дріботить...
Не поспіша старенька
Згадать солодку мить.
Вже поперека ломить
Підступний сніговій...
— Ото на женихався! —
Бурчить під ніс старий.
Бурчить і повертає
У теплий хатній рай,
А на печі куняє
Розчулена стара.
— Чого ж ти не виходиш? —
Дід мовив, сопучи.
— А мати не пускають, —
Почулося з печі.

БАЙКА ПРО БАЙКУ

У пошуках життєвого сюжету
Один Байкар заглибився в газету.

Він повсякчас сповідував «живинку»
І стиль гострив у гущі мас. На ринку.
Хвала! Усіх, включаючи Езопа,
Переспівав. Бо голова! Не знаю,
Як з байкою упоралась Європа,
А в нас дорога байці, як до раю.
Ну, закидали, правда, щодо тем.
— Всі теми вічні, тут нема проблем,—
Відповідав Байкар.— Я дух часу
Донести маю. Маю й донесу!
Знайдіть в Гребінки слово «автокар»,
Чи візьмемо для сміху Лафонтена,
У Лафонтена термін є «антена»? —
Як не крути, кругом правий Байкар.
Коротше, жанр від нього багатів,
Байкар, само собою, й поготів.
Тверділа в образах новітня мідь:
Осел — заочник, футболіст — Ведмідь,
Лев — бюрократ при чині, Вовк — «хіпак»,
Косий — трамвайний заєць і пияк.
У Рака — рак, Кіт наплотив сиріт,
Свиня — свиня, цабе вусате — Кит,
Бо зобижать Планктон — то моветон,
В Дельфінів міг розвинулись Планктон.
Шпиг Алігатор... Гена-Крокодил
Його накрив і вибиває пил.
Лисиця — вертихвістка не проста,
Кріль — то студент без жодного «хвоста».
Ну, Мавпа... Та співає про красу...
Стоп! Наш Байкар намацав дух часу:
 «А Качечка випливає
 З Качуром за ними,
 Про Хімію розмовляє
 З Дітками своїми:
 — Ой, не пийте цюю воду
 Діти — наші квіти,

Злив Шакал із хімзаводу
Хлорвінілгідриди.
За «художества» такі
Вже догани мало!
Діткам непереливки —
Річечка пропала...—
Нарконтроль гряде! Мораль:
Нам губителів не жаль!»
Мораль? Мені подібну байку жаль,
Бо епігонство відкида мораль.

МАНДРИВНІ СЮЖЕТИ

ПОСМІЯЛИСЯ

Чекали на нового шефа — людину збоку.

Задзеленчав телефон. Трубку взяв Сидоров.

— Так! Ні! Здирський кудись вийшов. Так — непоганий спеціаліст. Але є й інші достойні кандидатури. Передаю трубку Маляренку.

— Хто? — пошепки считав Маляренко.

— Згори...

— Радий слухати і слухати! Тут Маляренко. Зрозумів! Безумовно, справу знає, безумовно, товариський. Вибачте, йдеться про висування? Зрозумів! Радий мовчати і мовчати! Передаю трубку Саунському.

— Слухаю! У принципі, може бути. Спеціаліст не дуже поганий. Я нічого проти не маю, але у нас багато таких. Взагалі, більше знає Дримба. Передаю йому трубку.

— З відповідною повагою, Дримба! Зрозумів! У мене дещо на нього є. Дозвольте передзвонити з іншого телефону. Ай! Усе вирішено? Тоді доповідаю: прекрасний спеціаліст, чуйний колега, любить жінку і взагалі жінок... Так, так — нащо нам людина збоку? Моє шануваннячко з відповідним привітом!

Трубка вклалася на важелі.

— Отже, на шефа тягнуть Здирського,— сказав Сидоров.— А чим, скажімо, гірший я?

— Я теж не з дуба впав,— насупився Саунський.

— Згори видніше,— зауважив Маляренко.

— Нащо патякати, коли усе вирішено! — додав Дримба.

Тут прибіг Здирський.

— Я піду в далекі го-о-ри! — заспівав він.— Завтра викликають нагору. Де б його взяти нащо?

— Медом помажуть,— сказав Сидоров.

— Кинь містику! — махнув рукою Здирський.— Тут від своїх навіть на каву запрошення не діждешся, а який вже мед там..

— Запрошую і запрошую! — скрикнув Маляренко.

— З твоїми копійками? — перехопив ініціативу Саунський.— Каву беру на себе!

— Я теж радий здійснити акцію з кавою на честь колеги Здирського! — відрпортував Дримба.

— Кінчай роботу! — підсумував Саунський.

Кава трансформувалася у досить теплий бенкет. Здирський насолоджувався загальною увагою.

— Демократичність для шефа — перше діло! — казав Саунський.

— Ми всі мостили тобі крісельце! — нагадував Маляренко.

— Я завжди підкидатиму тобі відповідну інформацію,— ліз цілуватися Дримба.

— Не забувай друзів! — повторював Сидоров.

Шелеснули «на стремено» останні купюри, і товариство, обіймаючи Здирського, вивалилося з неонового кубельця у сутінки провулку.

— Братця! — веселився Здирський.— Що маємо на календарі?

— Перший день першої декади першого місяця другого кварталу,— доповів Дримба.

— А по-людському?

— Перше квітня! — напружив пам'ять квартет.

— З чим вас і поздоровляю! — зайшовся Здирський.— То я дзвонив по телефону з приводу мого висування — ха! ха! — дурники мої дорогесенькі! З днем сміху, невтями!

Запанувала драматична пауза. А потім брудний, зате вагомий портфель Сидорова стер посмішку з єдиного щасливого обличчя — обличчя містифікатора. Інші портфелі виявилися теж досить натоптаними...

Здирський на власній шкірі відчув усі нюанси переходу від комічного до трагічного, а його колеги, навпаки з кожним помахом портфелів веселішали...

Однак наступного дня на пожмаканому обличчі містифікатора знову засвітився усміх, а веселий настрій його колег розтанув у трагічній задумі: надійшов наказ про призначення Здирського шефом.

Сміх, як бачите, штука тонка і серйозна. А головне — двосічна.

КАПУСТА

Таксі підбрало ще одного клієнта. Він гелпнувся на задне сидіння, притис до дверцят тихого пасажира і почав виступати.

— Видаю анекдот. Підставляй лопухи: він голий, а тут дзвінок, ніби чоловік припхався, то вона зумисне будильник завела, а того голого параліч ударив, а ця йому кашу варить, а той паралітик — сіп, сіп! — що, мовляв, настрахала, спокуснице? Наказую реготати!

— Капуста таки овоч. Візьмеш двійко тугеньких качанів і шаткуеш,— відповів тихий пасажир.

— Ага, прокинувся, літаргик! — зрадів багатоградусний клієнт.— Слухай сюди. Я бог. Усі на колінах: дай! І дам, кажу. Дам! Хоч кому! Так дам, що рамочка чорненька буде. І група товаришів. Хаваєш?

— Овоч-таки капуста. Двійко тугеньких качанів візьмеш і шаткуеш,— відповів тихий пасажир.

— Кажу тобі, я бог. Пиломатеріалів. Дай більше, просять. На більше, кажу. Номенклатуру виробів, кажуть, дай. ГОСТи, кажуть, дай. Звиняйте-посуньтеся, кажу. Хаваєш?

— Таки капуста овоч. Тугеньких двійко візьмеш качанів і шаткуеш,— відповів тихий пасажир.

— Бо голова у мене. Не качан. Пиломатеріали! План як спускають? У кубометрах. Хаваєш?

— Капуста овоч-таки. Візьмеш тугеньких качанів двійко і шаткуеш,— відповів тихий пасажир.

— Кажу тобі — у кубометрах. Капуста — в тоннах. Прокат — в тоннах. Як капуста. Консерви в умовних банках. Гроші — в державних. І в секретері. Тс-с! А пиломатеріали — в кубометрах. Я їм — нате дошки. В кубометрах. Нарізайте самі, хай з вас тирса сиплеться. Хаваєш?

— Овоч капуста-таки. Двійко візьмеш тугеньких качанів і шаткуеш,— відповів тихий пасажир.

— Хай підстрибують! Капусти, кажу, нема. Беріть дошки. Кубометр кожна. Шаткуйте... Номенклатура виробів? Не чую. Мотивація? Реалізація! Овація... Де оплески? Не чую! Ану давай оплески, бо...

— Таки овоч капуста. Тугеньких двійко качанів візьмеш і шаткуеш,— відповів тихий пасажир.

— Дай, кажуть, номенклатури капусти. Якої капусти? Шаткованої... Тьху! Оскаржуйте, кажу! А я з вас плінтусів, планочок, усякої столярочки настругаю. Паркету дам. Шість дощок. Сороківочок. Скриньку таку збити можна. А до неї критиканів — хай полежать, заспокояться. Хаваєш? Ану відповідай, бо...

— Капуста овоч-таки. Візьмеш качанів двійко тугеньких і шаткуеш,— відповів тихий пасажир.

— Всіх на капусту! Хто сигналізує! Я не качан! Зловживаєш, кажуть, становищем. Зловживаю! Бо є становище. Шатковане. А у вас, кажу, нема. І не зловживайте. Моїм терпінням. Посічу на капусту! Дай капусти! Як друга прошу, дай, бо плакати буду...

— Таки овоч капуста. Двійко качанів візьмеш тугеньких і шаткуеш,— відповів тихий пасажир.

— Нащо капуста? А! Ревізія? Офіціант! Капусту провансаль. У нас строго. Режим економії. І окремо — все меню. Прошу тост! Як сказав поет: «Поднімем бокалы и вдвием их в разум!» Дозвольте доповісти: розробляємо заходи. Клянуся — становище виправимо...

— Овоч-таки капуста. Тугеньких качанів візьмеш двійко і шаткуеш,— відповів тихий пасажир.

— Яка капуста? Я вибачаюсь! Причім капуста? Де ми? Що ви прив'язалися зі своєю капустою?!

— Капуста. Тугенька. Шаткуеш-радієш,— відповів тихий пасажир.

— Таксист, стій! Яка вулиця? Шолом Алейхема? Я виходжу! Кому здалася ця капуста? Якісь божевільні їздять! Нудить від цієї капусти! Сам знаю, де виходити! Тримайте п'ятірку. Три качани здачі... Тьху!

На цьому «пиломатеріал» вивалився з таксі.

— Ти диви! — здивувався таксист.— Лика не в'язав, а став тверезим, як кінь. Це ж йому ще кілометрів зо три галопувати!

— А все від капусти,— підсумував тихий пасажир.— Капуста-таки овоч!

ГОЛІВНА ВУЛИЦЯ

Вибрався, нарешті, на пейзажне лоно.

Вік на селі не був — урбанізація засмоктала.

Лечу на мотоциклі битими шляхами. Дегустую чебрецеве повітря. Різноманітним вливаюся. Верби побачу — плачу.

Розкіш яка зелена! Солодко до щему. Як на телепередачі «Вікно у світ природи».

Пісні в грудях вибрунькуються:

— Як на ті чорнобривці погляну...

— А дзяучина жита жала...

— В тихім шелесті трав...

— И все вокруг мое!

Рідних місць не впізнаю. Села-причепури обіч пливуть. Мов у широкоформатному кіно.

Які писанки запишалися! Вілли, їй-право!

Які кам'яниці вимурувалися! Палаці, право слово!

І без гармидеру. Прошкують, як по шнурку, котеджі у вишневих кучерях. Антени хрестять небо вище дзвіниць. Комбикормові заводи виринають з пшениць, як парламенти. Силосні башти перпендикуляряться — не те, що в Пізі, італійському райцентрі.

Може, й стріх вже катма? Ні. Витикаються деінде.

У ліси вкручуюсь. У глушину супіщану.

Сільце... Вилітаю на вулицю, збиту з древніх пиломатеріалів.

Хати мигтять: тут стріха — там толь, тут стріха — там черепиця, тут стріха — там цинк з корит розплесканих... Ех, полішуки!

Коли — видиво на узліссі. Проспект: котедж глазуrowаний; двоповерхова хижа з мансардою; дім, як гамазей; зруб, як гражина; кам'яниця, як Палац культури... Екзотика! Не панельний мікрорайон.

Прообраз?

О, від галявини гід на мотопеді підстрибує — акселерований підпасок при батіжку і «Спідолі-231».

— Добридень!

І «Яву» мою оцінює.

— Це, — киваю на архітектуру, — головна вулиця буде?

— Не так головна, — каже, — як голівна.

— Чому?

— У нас все приймаки в головах.

— Ну?

— І всі з будівництва починають.

— Ого!

— І кожен носа втирає попередникові. Своєю домівкою...

— Ага!

— П'ятого голову, — хлопець махнув на палаццо, — недавно зняли.

— А де шостий фундамент? — виявляю розуміння місцевої специфіки.

— Новий не будується...

- Нарешті!
- Бо в місті живе...
- Як?
- «Волгою» сюди-туди мотається...
- Ну?
- Колгоспівською...
- Ага!
- Грані стирає. Між містом й селом.
- І протектори!
- То пусте! — байдуже цвяхкає батіжком (а в очах — бісики). Машин ниньки повно. Прудкі машини. Такі прудкі — свідомість обганяють...

БОРЕЦЬ

Він увірвався в мікрорайон, як цунамі.

...Прооравши кооперативну лісосмугу (благо — в'їздив у бельетаж), здоровань організував входини просто через вікно.

Утвердившись на трояндовому куші, він левиним риком скеровував розвантаження:

— Комод!... Буфет!.. Шифоньєр!.. Койку!.. Абажур!.. Етажерку!..

Летіло у вікно гарнітурне начиння.

Зойкав зелений друг — рукотворна флора.

Під комодом зіграла в ящик верба.

Під буфетом — берізка, біла подруга.

Під шифоньєром — вічнозелений самшит.

Як з-під землі виник провідний склочник — сам голова кооперативу. Гронами звисли з вікон цікаві. Голова роззявив щербатого рота, та здоровань недбалим помахом руки змів його в урну.

Розлігся іржавий бас:

— А хто боровся?!

І, пригвіздкований грізним гуком новосела, нещасний склочник-голова вкляк в урні.

...Могутній торе здорованя зім'яв залізну чергу пенсіонерів. Розправившись у такий спосіб з конкурентами, нахаба вправно заштовхав у свою авоську-невід кільканадцять диво-кавунів.

Отямившись, дика дивізія наманікюрених бабусь, надихаючи лементом відставників, пішла в жахну контратаку.

Але стихійний гнів правдоборців живої черги захлинувся у реві здорованя:

— А хто боровся?!

...Залізною ногою він висадив сусідські двері.

Людським голосом варнякнула придавлена ангорська кішка.

З рук переляканої господині вистрибнув назавжди кришталевий жбан — дорога сімейна реліквія.

Іменинник — уславлений токар — ледь не став заїкою.

Жалібно заливався магнітофон:

Калина красная,
калина вызрела,
я у залеточки
характер вызнала...

Засукуючи дакронові рукава, бригадні хлопці піднялися як стій за честь свого наставника.

Іх зупинив магічний рик:

— А хто боровся?!

І здоровань, колупнувши нігтем циферблат наручного будильника, стрілки якого показували 23 години 01 хвилину, безкарно подався геть.

...Я зустрівся з ним на пляжі.

Здоровань сидів у довгих чорних трусах з оранжевими лампасами і дудлив коньяк. Морально витриманий — три зірочки.

Його обличчя не було спотворене інтелектом. Але зламани вуха засвідчували важкий життєвий шлях. Волохаті груди облагороджувала тілогравюра: орел-стерв'ятник

несе в пазурах розкішну молодицю, яка хтиво посміхається попри трагізм моменту. В написі теж вчувався символізм: «Не забудем, не простим».

Зграйка довгоногих дівчат пролетіла над водою, розплескуючи навсебіч бризки.

Здоровань grimнув як з гаубиці:

— А хто боровся?!

Дівчата шубовснули в річку. Я засунув голову в пісок.

Над пляжем гриміло:

— А хто боровся?!

Я відповз до знайомого рибалки — далі від гріха.

— Справжній борець...— проказав знічев'я.

— Ага! — охоче відгукнувся рибалка.— Він усе життя боровся у пересувному цирку. Колись були такі — шапіто називалися...

П'ЯТІРКА

Лейтенант міліції Віктор Стрільчук при партикулярному костюмі і препоганому настрої наближався до університету.

На те були свої причини: студент-заочник Стрільчук ішов на екзамен до професора криміналістики Муромця Іллі Давидовича, відомого своїм драконівським характером.

Нараз Віктор застиг. Якийсь дідок, стрельнувши очима навсебіч, перемахнув через парапет і, лавіруючи між машинами, підстрибом подався вперед. Лейтенант кинувся за ним, ухиляючись від важких шоферських компліментів. Він наздогнав порушника, коли той скоком намагався подолати загорожу над протилежним тротуаром.

Дідок бризкав слиною, лаявся і навіть замірявся ціпком.

Віктор передав старого черговому старшині і командирським голосом наказав:

— Штраф — п'ять карбованців! І повідомити на роботу! Проте, яка в нього робота...

Старшина охоче виконав наказ. Він знав Стрільчука в обличчя.

А з приводу роботи дідугана Віктор фатально помилився.

Промашку свою він зрозумів лише тоді, коли, вдаривши палець об палець — на щастя! — останнім представ перед грізним екзаменатором.

На заочника з цікавістю позирав зухвалий дідок-порушник. Тобто, сам бог криміналістики Муромець Ілля Давидович.

Хай це лишиться глибоко між нами, але Стрільчук зомлів.

Очуняв Віктор лише тоді, коли перелякане світило спорожнило на нього сифон газованої води.

— Ах, нещасне дитя! — бідкався професор, гарячково пригадуючи методи штучного дихання.

Двометрове дитя само зіп'ялося на рівні і клацнуло за каблуками.

— До-доз-вольте відповідати...

— Ні в якому разі... Що ви! — зовсім розхвилювався професор.

Стрільчука знову захилитало.

— П'ять! Ставлю п'ять! — нарешті знайшовся Муромець. — За професіональну принциповість! За почуття обов'язку навіть у цивільному костюмі!

На вулицю Віктор вийшов у стані «грогі». Добре, хоч на прощання професор пригадав (феноменальна пам'ять!), що його напівсвідомий студент і є той лейтенант Стрільчук, який здійснив одчайдушний стрибок з мотоцикла на машину рецидивіста...

Віктор перепочив у сквері і рушив додому. Недалеко від підземного переходу лейтенант побачив професора Муромця, який... знову кинувся навпростець через вули-

цю, вміло маневруючи між тролейбусом, моторолером і «Волгою».

«Така людина! Небезпека!» — майнула думка, а ноги вже перекинули Стрільчука через парапет і понесли на порятунок старого.

Знайома до болю сила крутонула Віктора за руку і він опинився в обіймах сержанта.

— Пусти! — крикнув лейтенант, намагаючися вивратись.

Сержант виявився кріпкеньким.

— Штраф мінімум п'ять карбованців! — виголосив він.

Краєм ока Стрільчук помітив, що професор благополучно причалив до протилежного тротуару.

— П'ять карбованців! — повторив сержант.

— Ти знаєш, хто я! — скипів Стрільчук.

— Хоч генерал, — збиткувався сержант. — Закон для всіх закон.

— А старого чого не спинив! Я за ним біг!

— Старого! — передражнив сержант. — Це професор Муромець — бог криміналістики! Мені йому завтра екзамен складати...

— Завалиш! — зловтішно сказав Віктор.

— А ви не тикайте, громадянине порушнику! — гримнув сержант. — Виписувати квитанцію будемо чи, може, пройдемо?

Стрільчук зітхнув і поліз до кишені.

КОНТЕКСТИ

Сонети від безсоння.

Перестраховка часто користується псевдонімом «життєвий досвід».

Але ж у деякого рудиментарний орган — це голова.

Всі люди брати. Навіть тещі.

«У поезії нема генералів». Нащо ж їй стільки рядових?

З усіх фортець найнадійніше заброньовані готелі.

Доримувався до білого вірша.

Деякі службові характеристики нагадують гру в підкидного.

— Гумор? То від лукавого...

СМАЧНОГО!

Добре думати про вічність.

У наших ресторанах.

Мав хвилини сто вісімдесят вільних, а тому сміливо заїшов у храм шлунку.

Взвод офіціанток звично тримав оборону біля службового столика. Загнані за найдовші столи різнокаліберні клієнти мляво працювали щелепами.

Поодинокі любителі затишку скніли, як сироти, у сподобаних кутках, крадькома мастячи хліб гірчицею.

Стягнувши по дорозі меню, я навгинці почовгав до вільного столика, очікуючи на шрапнельне:

— Ти б іще за банкетний стіл вперся!..

Минулося.

Втупив очі в меню.

Салат столичний — є.

Салат овочевий — нема.

Рибне асорті — кусається.

Солянка м'ясна — є.

Солянка рибна — нема.

Котлети по-київськи — є.

Судак у тісті — нема.

Лангет — є.

Печеня з грибами — нема.

Пива нема. Є кава-глясе.

Все.

Пішли позіхи...

— Вибачте! — випурхнула молоденька, гарненька, білявенька, чепурненька офіціанточка.— У нас замовлення — за п'ять хвилин. Я вже зайву згаяла. Але порадою вас шампінйонами — щойно привезли. Рекомендую взяти і в маслі, і в сметані.

Мені відібрало мову.

— Солянка сьогодні невдала, але зелений борщик — як з материних рук, рекомендую,— щебетала білявка, простеляючи свіжу скатертину.

У мене засвербіли очі.

— Асорті не гребуйте: дорого, та мило. Ікорку кладемо до мікрона,— витьохкувала чарівниця.— Шашличок по-карські рекомендую. Із солодощів вибір, на жаль, невеликий, але дещо знайдеться: банани і кава по-турецьки влаштують?

— Плям... Плям...— млів я.— Випивки!

— Нащо? — сплеснула руками мавка.— Ви такий інтересний, мужчина в соку, а під очима вже мішечки. Це ж від неї, клятої! Хіба що до шашлика візьміть келих хванчкари, а до кави двадцять шість грамів коньячку, вірменського. І ще пляшечку новоросійської пепсі-коли рекомендую.

Я лиш розчулено мугикав.

— Сигарети антинікотинні є в буфеті. Беріть одразу блок,— голубила душу солодоня.— І ще раджу прихопити додому балічок, сулугуні, салямі, буженину найсмачнішу — з хутора Воронкова, що під Борисполем. Я акуратний пакунок загорну. Що вже сім'я зрадіє!

Гаряча сльоза обпекла мені щоку.

— Чудово! — підсумувала принцеса сервісу.— Шампінйони будуть за сім хвилин. А взагалі не дуже поспі-

шайте — у програмі нашого ансамблю сьогодні старовинні романси.

— Може, півлітру? Символічно! Для плану! — стогнав я від захоплення.

— Спиртне з плану знято. На виробіток не впливає,— співав янгольський голосок.

— Я не сплю? Вщипніть мене!

І тут-таки вщипнуло. Боляче! За вухо.

— Куняти на вокзалі будеш! — Ніжне піанісімо враз набрало тембр месіанської труби.

Я підскочив. Перед моїм носом швиргала серветкою-ганчіркою дебела молодиця.

Таки закуняв! Рівно сорок хвилин!

— Що будемо? У розблюдовку заглядав? — Офіціантка налаштувалася чкурнути у безвість.

— Півлітру! — заволав я.— І якогось закусону!

— Та не кричи! — стрельнула очима навсебіч можливо-владка.— Зараз подам. У графинчику. Бачу, свій хлопець. Не перебирало жебракувате...

СЛОВА

Директор заводу промінився.

Я підготувався до найкращого.

— План по обсягу?

— Сто два відсотки.

— План по реалізації?

— Сто один відсоток.

— Кругом вперед? — заяснів я.

— Про що мова! — засяяв директор.

— І останнє...

— Взяли підвищені...

— Я не про це...

— Дякую за увагу!

— Як з продуктивністю праці?

— А-а-а... Порядок...

- Який?
- Залізний!
- Скільки процентів?
- Кого?
- Продуктивності!
- Чого?
- Праці!
- Норма.
- Прошу процент.
- А люди? — зманеврував директор.
- Творці продуктивності? — уточнив я.
- Ну!
- Внесли свій вклад?
- Ого-го-го!
- На скільки процентів?
- А дрібносерійне виробництво? — відбився директор.
- А новітня оснастка? — напосідав я.
- А напружений план? — парирував директор.
- А НТреволюція? — я загнав його в куток.
- Вас зрозумів,— здався директор.— Як благородна людина — кореспондента.
- Отже, продуктивність?
- План недовиконали.
- Не виконали?
- Недовиконали.
- ???
- Ну, майже виконали. З маніпусінським недо,— і директор для наочності показав мені півмізинця.
- То виконали чи...
- Ще б ледь-ледь,— директор підстрибнув у кріслі,— і в дамках!
- То виконали чи не виконали? — приречено тягнув я.
- Рецидиви лобової журналістики! — перейшов у наступ директор.
- Виконали?

- Недо...
- Не виконали?
- До...
- Ре!
- Мі!
- Фа!
- Соль!
- Ля!
- Сі!

— Не пита-ай...— чомусь затягнув я.

— Не пита-ай, чого в мене заплакані очі,— приемним баритоном підтягнув директор. І звичним рухом увімкнув світлове табло.

На екранчику дужа рука затуляла рота пустобрехові. Напис проголошував: «Час — матеріальна цінність».

Я втер зволожені очі записничком і тихо запитав:

— Що таке «перенедопив»?

У директорових очах майнула зацікавленість, і він вимкнув табло.

— Вперше чую!

— Це коли випив більше, ніж міг, але менше, ніж хотів.

— Го-го-го-го... Люблю парадокси! — І директор натиснув кнопку селектора: — Головного інженера. Це ти? Катай сюди! У мене кореспондент — послухаємо побрехеньки. Про наші успіхи я вже розповів...

ГІПЕРБОЛА

Була собі в одному місті торговельна база. Величенька, багатенька, але невезуча.

Впродовж багатьох років з цієї бази жили її працівники та працівники ОБХСС. Перші — на зарплату. Другі — виключно на зарплату.

ОБХСС, як і було в дійсності, з'явиться в оповіді двічі. На кульмінаційний момент та розв'язку.

А сюжет рухатиме торгівля. Точніше — один її представник.

Молодий дипломований спец Ігор Ох прийняв базу замість товариша, якого певний час називатимуть не товаришем, а суворо й урочисто — громадянином. Як зазначалося в експозиції, ця база була неvezучою. Її один за одним очолювали товариші, яких потім довго називали громадянами.

Ох навів порядок досить швидко, але дивним для бази методом: по руках давав, а сам не брав. Понад те — він розбазарив базу бази: звільнив досвідчених торговельних зубробізонів, які теж свого часу жили за державний рахунок, а потім на рахунок держави.

Зубробізони висловили протест.

Ох відхилив протест з допомогою відповідних юридичних вердиктів (доповнених і уточнених).

Зубробізони звинуватили Оха в крючкотворстві. Якби всі параграфи закону втілювались у життя, твердили вони, база вимерла б.

Але вчорашні випускники торговельних вузів, на яких Ох проміняв базу бази, довели життєдіяльність торгівлі в рамках закону.

Вибух — кульмінаційний — не забарився.

Анонімний дзвінок в ОБХСС сповістив служителів богині Феміди, що служитель бога Гермеса Ігор Ох переховує у своєму кабінеті валюту. Служителі Феміди не здивувалися, бо знали з міфології, що Гермес був богом торгівлі та покровителем злодіїв за сумісництвом. Отже, корені зла тягнуться ще з Еллади.

Ох зустрів працівників ОБХСС блідий, але спокійний, як і належить кожному, хто йде на базу, усвідомлюючи, на що йде.

Вівчарка знайшла у кабінеті Оха три пакунки з написами «Ігорку за послуги». Інтелігентний собацюра обнюхав понятих і поклав дорогі пакунки до ніг трьох потомствених трудівників бази: долари — Ведмежатникову,

гульдени — Витягайлу, ієни — Фарцу. І бездарні поплічники звільнених зубробізонів рушили з почесним ескортом «в путь-дорогу дальню».

Про Оха заговорили.

— Нащо виламуватись? — дивувалися хитромудрі.— Треба жити як усі.

— Він і живе як усі,— відповідали наївні.

— Як усі на базі,— пояснювали хитромудрі.

А один викладач з інституту перепідготовки торговельних кадрів висловився так:

— В естетичному відношенні мистецтва торгівлі до дійсності Ох утопіст. Утоплять!

Час спливав, але Ох не тонув.

При зустрічах на вулицях він охоче давав секретні адреси шукачам дефіцитних скарбів. Точніше — одну адресу. Ви вгадали — адресу ОБХСС.

На дзвінки Ігор Ох теж відповідав стереотипно:

— Просіть голосніше. До телефону підключений магнітофон.

Хамство, звичайно. Але дзвінки припинилися.

А от проти зливи записок Ох був безсилий. Якось він позбирав ті, що на бланках, і відніс до ОБХСС.

— Криміналу нема,— пояснили йому.

— А якщо...

— Тоді посадимо вас.

— А якщо перейти до ОБХСС?

— Прийємо з радістю.

І Ох перейшов...

ПСИХОЛОГ

Ще раз про психів.

Точніше — про психологію.

Найліпші психологи зайняті у сфері сервісу, де у нас відставання. Це — офіціанти й таксисти, бармени й театральні адміністратори, провідники й продавці.

Їх би у психологічну науку, де у нас теж відставання!

Але річ не в тім. Я з дружиною запізнаювався на традиційну вечірку до шефа. Безрезультатно голосував і галасував. Нарешті дружина створила аварійну ситуацію і грудьми спинила таксі. Курортним тенором завищали гальма.

— Вам до крематорію? — з нахабною ввічливістю спитав таксист.

Мені заціпило. Та, дякуючи дружині, ми встигли вдертися в авто.

— На проспект Прогресу, дім номер тринадцять,— крижаним тоном наказала моя половина.

— От-от, там і реанімація поряд,— прокоментував шофер, але рушив.

— Чи не можна швидше? — кризь зуби процідив я.

— Можна, ще й як можна! — охоче відгукнувся таксист.— Сьогодні вранці один такий швидкий голоснув машину з другого таксопарку. «В аеропорт! — кричить.— Жени!» Водій — на газ. Тут з-за тролейбуса вискакує довгожителька, нині покійниця. Таксист — на гальма, в свинячий голос. Отой швидкий головою уперед — лобового скла як не було! — полетів доганяти свого літака. В машині тільки шкарпетки та штиблети лишилися. Імпозантний був пасажир...

Мені знову заціпило.

— Менше базікайте, більше на сошу дивіться! — відрізала дружина.

Таксист повів носом.

— З огляду на вашу імпорتنу перуку, ви культурна жінчина. І духи у вас культурні — «Нефертіті», арабські. Мабуть, начальник на роботі подарував, бо чоловіки не купують дружинам духи за сім карбованців, та й до Восьмого березня ще далеко... То я й кажу — духи дорогі, культурні, а культурою, вибачаюсь, не пахне...

Моя благовірна розкрила було рота, але таксист підгазував, і дружина захлинулась струменем навколишнього середовища. Може, я внутрішньо й посміхнувся б,

але дурний натяк на духи — я таки не дарував! — вимагав гідної відсічі.

— Знаєте що!..

— Знаю, все знаю,— перебив таксист.— Вас це, зрозуміло, не стосується, але часто так буває: везеш якусь дамочку з ресторану, видно, з порядної сім'ї, а чоловіка поруч не видно. Підсаджує її в машину якась гоп-кумпанія, найвусатіший ручки цілує. Скаже вона свою адресу, а потім за півкварталу машину зупиняє і купує чоловікові на вечерю молочні сосиски, грамів двісті, мовляв, наробилася, та про тебе не забула, по роботі в чергах парилася...

— Всяко буває,— сказав я і підозріло подивився на свою половину. Вона відповіла гнівним поглядом.

— Але найгірше,— розп'ятував далі таксист,— коли подружжя в таксі розплачується. Оце комедія! Якийсь жебрацький водевіль! Чоловік одразу першим вискакує, ніби за ним чорти женуться. Щоб не пекти раків, поки дружина міди́ка відраховує...

Мене кинуло в жар, я гарячково пригадував, у яку кишеню сховав заповітну троячку.

— Вибачте за балаканину, це професійне, щоб за кермом не закуняти. Вас не стосується — одразу видно, ви благородна людина. Зважте, таксисти не помиляються: ви науковець, у гарному чині. От і приїхали!

Дружина кулею вилетіла з машини.

— Прошу! — гречно сказав я, вручаючи водієві троячку.— Здачі не треба!

— Дякую, дорогий науковцю! — з гідністю відповів він. Я поблажливо поплескав шофера по плечу.

— І все ж ви переоцінили свої здібності. Я не науковець, а інженер, правда, кгм... старший. Отож не такий вже ви й психолог!

— Можливо,— погодився таксист.— Зате маю троячку! — І він помахав перед моїм носом своєю ж асигнацією.— А на лічильнику вісімдесят п'ять копійок. Це варто психології, га?..

НЕПІДСУДНІ

Затримані розмахували сап'яновими посвідченнями й голосно обурювалися:

— Це вам так не минеться!

— Може, й зірочки з погонів полетять!

Лейтенант Володимир Волинський зітхнув. За час роботи в міліції з нього словесно зняли стільки зірок, що ними можна було б вистелити Чумацький Шлях.

— Доповідайте, Іване Івановичу,— звернувся Волинський до сержанта.

— У Парку культури і фізкультури оцей громадянин у кепці вигукнув: «Каландровський нас заріже!» А оцей лисий громадянин без кепки застеріг його: «Не горлай, навкруг люди!» І вони хутенько подалися в гущавину, до альтанки закоханих, де, як відомо, постійно збирається алкоголічний елемент. Я, звісна річ,— за ними. В альтанці вони розробляли якийсь темний план. Той, що в кепці, кричав: «Каландровського треба усунути!», «Каландровський накапає!», «Каландровський багато знає!» Лисий без кепки хрипів: «Твоя справа підставити ніжку, мені легше буде його добити...»

— Пахне несвіжим детективом,— зазначив Волинський, перебираючи посвідчення затриманих.

— Кримінал,— розвів руками сержант, який не знав слова «детектив».

— Ви, ви... Це сваволя. Ви жартуєте з вогнем!..— хрипів лисий без кепки.

— Погони... зірочки злетять...— вів підголоском у кепці.

— Хто такий Каландровський? — запитав Волинський.

— Не ваша справа... Негайно відпустіть!

— Відпустіть, бо буде вам, буде!

— Хто він? — повторив лейтенант.

— Не має значення...

— Для вас не має, а для нас має. І для Каландровського теж. Підніжка, добити, усунути — ваші слова?

- Це фігуральні вислови!
- Ви з нас гангстерів не робіть, ой буде вам, буде...
- Це гіпербола!
- Образне слово? — надав своєму голосу наївності лейтенант.
- Звичайно! — зрадів лисий без кепки. — Художнє перебільшення!
- Та воно ж, трясця його ма... — зрадів у кепці.
- Хто такий Каландровський? — нудно запитав Волинський.
- Ах... ма... кгм... Та дався вам цей критикан! — спохмурнів лисий без кепки.
- Вискочка! — висловився той, що в кепці.
- Ага, прояснюється, — посміхнувся лейтенант. — Отже, він працює у вас?
- Так... — вичавив із себе лисий.
- Ну і чим Каландровський не подобається вам, начальнику цеху? — напрямки пішов Волинський. — Він нероба, бракороб, нехлюй?
- Як вам сказати... — почав лисий начальник цеху.
- Так чи ні? — перебив його лейтенант.
- Ні-і...
- Ясно! Запитання до майстра цеху.
- Давай! — сказав той, що в кепці.
- Кваліфікація Каландровського?
- Слюсар-наладчик, шостий розряд, багато на себе бере, носить з модернізацією, як дурень з торбою, капає директору, а пов'язати станки в потік це така халепа, що з рік план горітиме, а потім накинуть ще, і морока з новою вентиляцією, бо мехлінія вимагає, щоб...
- Ясно! — зупинив Волинський майстра в кепці. — Значить, розправляєтеся з раціоналізатором? І що ж ви пришите Каландровському — критиканство, склоку, маніловщину?
- Не перебільшуйте своїх повноважень, лейтенанте! — оговтався лисий без кепки.

— Ой, буде вам, буде! — заторохтів у кепці.

— Можете йти! — перебив лейтенант, простягаючи документи.

— Сподіваюся, це непорозуміння залишиться між нами? — недбало кинув начальник цеху.

— Будемо сподіватися разом, — охоче відгукнувся Волинський. — А там, диви, і народний контроль приєднається...

Двері грюкнули.

— А я думав — рецидивісти, — розвів руки сержант.

— Це як подивитися, — зітхнув лейтенант.

КОНТЕКСТИ

Парадокс еволюції: і в дурнів є зуби мудрості.

Добув з-за пазухи філософський камінь і торохнув ним опонента.

Так боявся відповідальності, що підробляв власний підпис.

Дрібниці життя — мікроінфаркти.

Коли настає склероз, так хочеться поділитися своїми думками!

КИМ БУДЕ ВАЛЬОК?

Відзначали десятиріччя Валька.

Вечеря була лукуллівською.

Гості відкинулись у зручних фотелях, як римляни після симпозиуму.

— Уф! — відсапувався господар.— Якби хто сказав мені десь у сорок шостому, що отак молотиги будемо, пику набив би за ідеалізм.

— Згадав! Мене тоді й на світі не було,— кокетувала господиня.— Я про інше думаю, як при такому життєвому рівні фігуру на рівні втримати? На діету сісти?

— Хай на Заході режимлять,— не схвалив господар,— там раціони на дистрофіків розраховані. А я люблю, щоб в тілі...

— До кави, рідні, до кави,— припрошувала господиня.— Змішала «плантейшен» та «арабіку». Закачається!

— А Вальок щось на ф-ні змендельсонить для кайфу,— підтримав господар.— Ану, Вальок, влупи по клавішах, щоб не розсохлись!

Іменинник поважно вибренькав класику.

— Ще в ізостудію ходить і в хореографічну секцію,— шепотіла господиня,— оце про іноземні мови домовилась...

— Ех-ма! Культура! — розчулився дядько Спиридон.— Иди сюди, Ріхтер. Сідай дядькові на коліна. Артистом будеш, племінничку?

— Таке скажете, дядьку! — розсудливо мовив іменинник.— Хіба без блату в народні проб'єшся? А всі інші — клоуни, потаскуни.

— То катай до мене, разом пошахтарюємо,— засміявся Спиридон.— У нас без блату, аби руки золоті й голова світла.

— Пупок рвати, килу наживати? — батьковим голосом прорік Вальок.

Спиридон похлинувся кавою.

— В науку давай, Вальок! — кинув клич Дормидонт, аспірант.

— Ха! Наука! — маминим голосом мовив іменинник.— Очі в окулярах, а зад голий.

Аспірант вдався цукеркою «Космос».

— Ну жартівник! — прийняла естафету тітка Маланка.— Ну Тарапунька, Ільченко й Карцев! В радіо катай, у нас гумор у шані.

— Хал Не смішіть, тьотю. Мама каже: лопоче щодня наша радіодама, а шубу пристойну ніяк вибалакати не може.

Маланка вимкнулась.

— Що мелеш! — бахнув кулаком господар.

— Обережно, чеський сервіз,— зойкнула господиня.— У синулі жар, грип, мабуть, пандемія ходить австралійська. Подивись, Парфентію, ти ж лікар...

— Ортопедом ти, зрозуміло, не будеш,— одразу поставив діагноз Парфентій, садовлячи спадкоємця на коліна.

— Ще чого, дядьку! — батьковим голосом мовив Вальок.— Сім років штани терти, щоб у костоломи вибитись...

— Здоровий! — жорстко поставив діагноз Парфентій.— То ким будеш, симулянте?

— Писателем можна,— відповів іменинник.— Наш суціда анонімки писав, як романи. Тато й мама хвалили — оце писатель! Інвалідного «Запорожця» й трикімнатну квартиру виписав.

— Замовкни! — гахнула чашку господиня.

Гості розтанули, як привиди. Ні тобі — дякую! — ні тобі — до побачення! На англійський манір.

Лише бовванів у кутку монументально мовчазний Гервасій.

— Так їх, Вальок! — загув він, перехилиючи десертний коньяк просто з пляшки.— Я в меблевому магазині, приміром, а всього навалом. Академіки, бува, руку тиснуть...

— Вас скоро посадять,— сказав Вальок татковим голосом. І з маминим зітханням додав: — Бо гуляєте, як інтурист.

— От спасибі! Сердечне вам мерсі, свояки! — зійшов на поросячий вереск монументальний Гервасій.— Як кажуть, вік не забуду!

І вимівся, як вихор, не випускаючи пляшки.

Так ніхто й не дізнався, ким буде Вальок. До вух Гервасія ще долинув його зойк:

— Ой, не буду! Ой, не буду!

СЕРВІС

Перша фраза мого чергового репортажу народилася легко.

«Як тісно переплелися в нашому житті суспільне й особисте!» — написав я. І відразу згадав, що маю вирішити кілька невідкладних особистих справ.

— Йду перевіряти факти! — солідно збрехав я секретарці і втік з редакції.

Програма-мінімум була такою: спочатку перукарня, потім — магазин, ще — пломбування зуба, п'яте-десяте і... якраз встигну забрати на службі портфеля.

Підійшов до перукарні і вперся лобом у табличку:

«Перукарня працює щоденно, крім неділі. Вихідний день — вівторок».

Був вівторок.

«О всесильний законе ехидства! — подумав я. — Хто відкриє твій таємничий механізм, хто нарешті...»

— У «Дарах ланів» тараню дають! — почувся схвильований голос. Я плюнув на філософію і побіг за дефіцитним продуктом. Черга звивалася гігантською анакондою. Я записався п'ятисотим (почесним!) прихильником тарані і побіг до прилавка стежити за порядком.

Дефіцит відпустила одна ледь жива душа. Поряд, у бакалійному відділі, шість метких продавщиць переставляли банки з полиці на полицю. Їхні дії коригував якийсь чолов'яга у брудному халаті і з хронометром у руці.

— Батьку! — гукнув я. — Перекиньте сюди кількох дівчат, бо черга от-от сягне кордонів нашої неосяжної країни.

Чолов'яга з хронометром повернув до мене фізію, зрошену творчим потом.

— Прошу не зривати впровадження наукової організації праці! — визвірився він. — Волонтарист!

Я зникновів і ретирувавсь в чергу. Попереду мене залишалося дванадцять покупців, коли тараня закінчилась.

Із почуттям інтелектуальної неповноцінності я подався до універмагу. У відділі «Сорочки для чоловіків усіх розмірів» сиділа хімічна красуня і читала книжку.

«Штрих висхідного рівня культури», — відзначив я і люб'язно запитав:

— Дівчино, яка сорочка мені до лица?

— Арештантська!

Я відчув, що перевтілююсь у телеграфний стовп.

— Повилазило? Не бачите, що в нас відкрита викладка товарів? Дерьовня! Заллють зранку очі й чіпляються...

— Та як ви смієте!.. Отаке культурне обслуговування?!

— Нині служниць нема!

— Але ж — сервіс! План товарообігу, нарешті...

— Ха! План ми закрили на полотняних сорочках...

— Дайте книгу скарг!

— Ой держіть мене ззаду, бо я зараз впáду! — зареготала юна відьма.— Він читати не вміє...— І вона тицьнула манікюром у плакат, що майорів над прилавком.

«Тут працюють без скарг»,— прочитав я гасло-кредо. І відчув, як уся моя нервова система концентрується в кулаці.

— Ага... Знушаєтесь? То я вас на увесь світ знеслаблю! Я... я письменник!

— Налякав! Теж мені, інструктор людських душ, Жора Сіменон...

— І це в наш час,— запінився я,— коли ми штурмуєм стратосферу, атомне ядро і сферу обслуговування! Громадяни, будьте свідками...

Але тут до моєї кривдниць підскочило ще одне фірмове створіння і заверещало:

— Манько, кінчай базар, у секцію Любки підкинули безрозмірні імпортні бюстгальтери!

І вони чкурнули до Любиної секції, а за ними — всі мої свідки.

Я вдарив кулаком по прилавку і розбив свого годинника. Миттю з'явилася старша продавщиця:

— Працівник на хвилинку відлучився, то й хуліганти можна? Вчора отакий нервовий дві сорочки поцупив!

Я загарчав і побіг... до годинникаря.

Тут мене привітав замок, в якому стирчав аркушик паперу:

«Викликали до міліції, коли повернуса — невідомо».

Я подався у бар «Вареники», аби випити чарку кави з чашкою коньяку і заспокоїтись. У барі був санітарний день. У стоматологічній клініці — перерва на обід. Навіть на фундаментальній загальнодоступній вбиральні висіла якась табличка. «Переоблік», — майнула в мене думка, але я помилився: тут йшов звичайнісінький ремонт.

В редакції на мене чекала чергова неприємність.

— Де ви швендяєте? — засичала секретарка. — Призначили зустріч позаштатним авторам, люди на вас дві години чекали!

— Ат... не помруть, — втомлено відповів я. — Хай навідаються в четвер. Якщо дощик буде...

ХТО СПАЛИВ ҚАРФАГЕН?

Амбіціозний вчитель-молодик Омелян Римський наскочив на голову колгоспу, як півень.

— Чом вечірників на нічну роботу ставите?

— У тебе забув спитати.

— Не маєте права!

— Я все маю.

— Ну, знаєте!..

— Я все знаю.

— Еге ж! А колгосп теліпається з тими знаннями, як хвіст, у кінці зведень.

— Бо розумних багато розплодилось. Таких, як ти.

— Або як ваші помічники...

— Ті хоч не цибають поперед батька... І моєї голови стачить.

— Та я вас на елементарному питанні посаджу!

— Коли ти посадиш, не так страшно. Яке таке питання, кандидате без наук?

— Хто спалив Қарфаген?

— Коли?

— Не знаєте? За таке й голову по голівці не поглядять!

— Ану стій!

Та університетський бурсак уже звихорився на молодих ногах.

— Чув? — повернувся голова до бухгалтера.— Хтось спалив Карфаген.

Бухгалтер зчинив трісканину на арифмометрі і пробурмотів:

— Не чув. А конюшина після дощу запалилася. Не перетрусили — ото вже збитки будуть.

— Ти пожди з конюшиною! Хто спалив Карфаген?

— Хто спалив, хай і відповідає. Я з ранку до ночі у конторі, за цифрами й телефоном світу божого не бачу...

— Заскиглив! Крути телефон, шукай заступника...

— Гальо! Де тебе чорти носять? Про ферму потім. Ти мені краще скажи, хто спалив Карфаген? Не знаєш? Думай, думай, мислителю... Який саж? Ну, було. Ще торік згорів. На паску. Я про теперки питаю. Ну, помічники! Кидай трубку, як ні біса не знаєш...

Забіг механік.

— Лавре Микитовичу, я до вас...

— О! Вчасно нагодився...

— Оце з ремонтною лігучкою шарварок, я їм діло, а вони в одну душу — хай голова розпорядиться...

— Розпоряджусь. Про це потім. Слухай, тут нагальна справа. Хто спалив Карфаген?

— Який Карфаген?

— Який! Отакий! Простий!

— Ніби не було нічого... Михайло диск зчеплення спалив, коли до куми трактором торт віз. То йому нащитали...

— От керівнички! Тут усе господарство згорить, аж на сороковий день почухаються... Накручай телефон дільничному...

— Гальо! Андрію? Здравія желаєм! Це сам. Слухай, у тебе є дані, хто спалив Карфаген? Жодного підпалу за півроку? Ну да, задощило... Це тобі добре, а в нас

городина на корню підгнила... Точно жодного підпалу? Де? А! То ерунда, то не в нашому районі... Ну, бувай!..

Забіг агрономом:

— Лавре Микитовичу! Коли скінчиться цей волюнтаризм? Я технолог поля чи ви?

— Ти, агрономе, не кричи. Молодий ще. Є серйозне діло. Слухай, не чув, хто спалив Карфаген?

— До лампочки мені ваш Карфаген!

— Не ваш, а наш! Зразу в кущі... Він так само мій, як і твій! Всі відповідати будемо...

— Ой, будемо! Говорив — дамо наукову норму висіву, а ви «на глазок». І всі посіви зріджені... А вам історія. Карфаген! Римський Еміліан його спалив...

— Римський? Та-ак... Усім сісти! Розбиратись будемо з одним... розумним. Посильний! Вчителя історії сюди, Омелька Римського! Тягни, хоч на налігачі! Зараз ми йому...

Вчителя знайшли швидко.

— Кликали, Лавре Микитовичу? Вирішили з вечірниками?

— Громадянин Омелян Римський! В агронома є дані, що саме ви влізли в історію з Карфагеном! То хто його спалив?

— Ага, допекло, закортіло таки взнати! Спалив Карфаген римський харцізяка Сціпіон Еміліан. Рим, скажу вам, не раз зазіхав на аристократичну республіку Карфаген, яка з північної Африки володарювала усім Середземномор'ям. Перша Пунічна війна призвела до того, що Рим прибрав до рук Сіцилію та Корсіку, частину грецької Ілларії. У другій Пунічній війні Рим прихопив Іспанію та карфагенський флот. У третій Пунічній війні — це були 149—146 роки до нашої ери — Сціпіон Еміліан про всяк випадок спалив і Карфаген. Як наслідок експансії Риму...

Але дослухати урок стародавньої історії правлінням не вдалося. З гуком: «А ниньки я покажу тобі нашу,

еру!» — голова, мов гладіатор, кинувся на ентузіаста вечірнього навчання.

Прудконога молодість перемогла — голова не зміг наздогнати вчителя. І так засапався, що, повернувшись, впав на стіл і прошепотів:

— Тільки ж ви — нікому, нікому...

ДЖЕНТЛЬМЕНИ УДАЧІ

Розмова не клеїлась. У цьому товаристві я був зайвий. Такий собі бідний родич. Парія. Ізгой.

— До речі, скільки ви заробляєте? — спитав дідок у золотих окулярах.

— Сто тридцять... і гонорар... бува, місячно двісті виходить, — знітився я.

Товариство саркастично закахикало.

— Браво! — поплескав у долоні дідок. — І заради цих копійок ви п'ять років терли штани в університеті...

— Е-е... шість — я заочник...

— Парадокс епохи! — хитнув головою дідок. — Шість років — і нічого не навчився! Костю, — повернувся він до парубійка закордонної моделі, — скільки ти поклав днями у «Кавказі»?

— Сім червінців — це стіл, і тридцятку просадив на більярді — не було прухи...

— Гм... розгулявся, як ревізор... Не схвалюю... Ну, зробимо скидку на молодість... кгм... на тлінний вплив Західного кінематографа... І все ж, — перст дідка взяв мене на приціл, — так проводить своє культурне дозвілля простий бармен Костя!

— Місяць тому, — включився меланхолійний юнак з пальцями піаніста, — я дав банкет на дванадцять кувертів у сухумському ресторані «Діоскурі». Фантастика! Форель... дві балерини... кава у срібних джезвах...

— Теж піжонство,— буркнув дідок.— Ах, ця сучасна молодь...

— Ні, ні, Себастьяне Хомичу, я знаю ціну пеньонзам,— реабілітувався amator екзотики.— «Обмивав» жигулівський фіат після обкатки.

— А... Ну, що ж... І довго ти стягувався на цю жерстянку, Сево?

— Три роки... Як кажуть, недоїдав у ресторанах...

— От! — дідок знову вистрілив у мене пальцем.— Три роки — і свої колеса, хоч Сева не член Академії художеств, а телемайстер. Так, так, простий телемайстер, а кебету має, на відміну од деяких моралістів, у яких у кишені диплом, а на шиї — баняк...

— Я з вами не зовсім згоден, дорогий Себастьяне Хомичу,— подав голос чоловічок з обличчям літнього шимпанзе.— Вища освіта не завадить, звичайно, якщо ти не зовсім дурний,— усі подивилися на мене.— Я своє чадо думав пристроїти до вузу, шукав ходи, не знайшов, а він тим часом поперся добувати тюменську нафту...

— Недовиховали,— осудив дідок.— А скільки ви поклали б на цей варіант з вузом?

Ентузіаст вищої освіти моргнув у мій бік.

— Е, що вже там! — махнув рукою Себастьян Хомич.

— Тисяч з тридцять, на старі, звичайно, зміг би нашкрябати. Я й досі на старі рахую...

— Але ж ваша посада... — не втримався я.

— Так, я скромний оцінювач комісійного магазину,— з гідністю відповів недовихователь.

— І ваша зарплата...

— До чого тут зарплата, ставка, оклад! — скипів дідок.— Треба вміти жити, бути творцем свого індивідуального щастя! Я теж не лауреат, все життя на базі кручуся...

— А подивилися б ви на дачу Себастьяна Хомича! — благоговійно сказав Сева.— Версаль!

— Хто не ризикує, той не п'є шампанського! — висловився Костя.

— Ет, хіба він зрозуміє! — добив мене директор овочевого магазину Хаам.— Праведник... схимник... адвентист тринадцятої зарплати... З усіма своїми стайками він не вартий і півціни мого найгіршого перся!

— Жлоб, пардон за ізвіненіє, він і є жлоб! — вставив Костя.

— Ми вас не затримуємо! — бундючно виголосив дідок-нелауреат і показав мені на вихід.

У цей момент двері відчинилися — увійшов ставний чоловік з акуратно підстриженою борідкою.

— Ну-с, ваш візит затягнувся,— сказав він мені.— Всього найкращого, товаришу кореспондент! — І бородань повернувся до вишуканого товариства.

— Підслідні, встати!

— Слухаємось, громадянине слідчий! — хором відповіли вони.

СПАЛАХ ДАЛЕКОЇ ЗІРКИ

Це сталося недавно: на Місяці тільки-но змонтували перші лабораторії, зникли черги на п'ятикімнатні квартири.

Саме в той час нашої ери трое імпозантних мужчин зайняли столик на веранді ресторанчика «Під чумацьким возом». Так, так, на мальовничих дніпрових схилах.

Всі трое були засекречені світила. Вибачте, я й зараз не маю права назвати ці вікопомні імена. А тому наречу їх просто: Космос, Антисвіт і Дельфін.

Я розумію ваші сумніви: отак взяли собі та прийшли в ресторан, на люди. Але це було. Бо коли ставили вони якусь мету, то йшли до неї безкомпромісно, навіть через ресторани.

До речі, старший з їхніх референтів категорично заперечував проти цього культпоходу. Але Космос — крутенький, скажу вам, дядько! — буркнув:

— Може, у нас на пиках написано, що ми великі цабе?

Референт завів було про відповідальність перед історією, але Космос кинув свою знамениту фразу:

— Не гавкайте, куме!

І дискусія блискавично припинилася.

Коротше кажучи, Космос, Антисвіт і Дельфін голубили потрошку горілочку з перцем, смалили сигарети «Прима» (захоплення зі студентських років) і дивилися на молодь, яка вигищувала під електробандури танок-модерн «мадагаскарський гопачок».

Світила на когось чекали. І явно нервували.

— Вай! Чи прийде наш дорогий бічо? — спитав Антисвіт.

— Не беріть собі в голову, він точний, як одеські биндюжники,— мовив Дельфін.

— Авжеж! — підтвердив Космос.— Я телефонував особисто.

— Маємо кілька хвилин, дорогі,— Антисвіт дзеленькнув кришкою старовинного годинника.— Я продовжую, цей генацвале потрібен мені більше, ніж вам...

Тут джаз вдарив з новою силою, і крізь ударний мелос фільтрувалися лише окремі репліки:

— Дзуськи... Тільки у мене засяє його талант...

— Прогрес без нього неможливий...

— Автор геніального...

— Стане стрижнем моєї стратегії...

— Його носили на руках у Римі, Мехіко, Ріо-де-Жанейро...

— Шеф у нього тямущий...

— Але ж втілює всі ідеї він...

Джаз раптом змовк на сі-бемоль.

На веранду піднявся молодик у захисних окулярах, вдягнений скромно, але з добрим смаком.

Всі зааплодували.

Оркестр врізав туш.

Молодик стримано вклонився і швидко пройшов до відомого нам столика. Світила схопилися з місць.

— Інтерв'ю... Закордонна преса...— шелеснуло по веранді.

— Стас Кібертюк! — представив гостя Космос.

— Смикнете за кумпанію? — запропонував Дельфін.

— Грузинський «ОС»? — поліз до портфеля Антисвіт.

— Пас! — відповів молодик, сідаючи у затінений куток.— Ми не належимо собі.— І він налив у фужер тонізуючий напій.— Останній раз я випив ковток джину після виступу в Сан-Діабло...

— О, то був таки триумф! — сказав Дельфін.

— Отже, до справи, шановні! Мій час розрахований буквально по хвилинах. І майте на увазі: квартира, авто, гранд-ставка — усім цим забезпечив мене рідний колектив. Ви можете якісно збільшити або подвоїти блага, я не заперечую. Але цікавлюсь передусім своїм інтелектуальним, науковим зростанням. Ваші пропозиції?

— Місце у першому спецрейсі в глибини Всесвіту! — сказав Космос.

— Окрема каюта у надглибинному «Наутилусі!» — сказав Дельфін.

— Я пропоную дещо більше, дорогий бічо! Мій колектив на порозі відкриття антисвіту! І ви, дорогий, будете серед перших, хто...

— Заманливо...— хитнув головою молодик.— Але це — аванс. А щоденна робота?

— Старший конструктор? — запропонував Космос.

— Старший біонік? — зорієнтувався Дельфін.

— Провідний фізик-теоретик! — кинув козирного туза Антисвіт.

— Мілко... На такі умови пристане лише нездара Хомутовський зі Львова...

— Ну, знаєш, парубче! — почервонів Космос.— Не можна ж отак зразу... Я в твої роки лише тримісні ракети проек...

— А я з вами не пас свиней у сузір'ї Козерога,— з гідністю відповів Стас Кібертюк.

— І все ж дозволю собі...

— Не дозволите! Ліміт мого часу вичерпаний. Надумаєте — дзвоніть. І не на службу, а матері. Ще — не прохопіться десь про цю зустріч. Бо коли дізнаються там, — і він штрикнув пальцем кудись у напрямку Полярної зірки, — вас будуть клізмувати...

Минув якийсь час. Ось тоді і Космос, і Антисвіт гірко пожалкували, що не довели розпочату справу до кінця. Їхня надія і гордість — футбольні клуби КСК (Космічний спортивний клуб) та «Фізика» зазнали нищівних поразок від команди «Чорномор» — 0 : 3 та 0 : 4!

Три голи забив у цих зустрічах Стас Кібертюк — «другий Пеле», «геній півзахисту», «корифей сучасного футболу», як охрестила його світова преса.

Дорогою ціною заплатив Дельфін за екстра-зірку — довелося призначити Стаса своїм заступником по науковій частині. Але жертва не була марною — «Чорномор» вийшов у лідери і невдовзі став чемпіоном!

А що ж знаменитий «Славутич», еталон футболу, чемпіон чемпіонів? Команда психологічно зламалася після втечі Кібертюка і була змушена залишити вищу лігу...

А ви кажете, що час геніальних одинаків минув!

КОНТЕКСТИ

У природі нічого не зникає, крім самої природи.

Якщо вас назвали дурнем, не гарячкуйте — подумайте. Якщо вгадали — тоді ображайтеся.

Людина відрізняється од мавпи ще й тим, що легко може нею стати, а мавпа людиною — ніколи!

Його Пегаса вигнали з Парнасу.

Акселерація: нетверезий молокосос.

Під мухою і заець — лев.

Поетеса пустила сльозу десятитисячним тиражем.

Сміється той, хто сміє...

РЯТІВНИЙ РЕЙС

Нас підняли глибокої ночі. Розхристані, змерзлі на кізях, ми пробилися крізь заметіль до шефа.

Вільям Анатолійович ледь підвівся нам назустріч, і по його очах ми зрозуміли все.

Макінтошенко, Панібаба, Стограмович і я виструнчилися, як на панакхиді.

Вільям Анатолійович тихо проказав:

— Щойно телеграфував Гідравлічек: «Надій нема». Він не повернеться. Отже, нам теж — амба! Сьогодні двадцять дев'яте, на порятунок лишається одна доба. Нас врятує тільки диво. Диво або...

— Шарпанський! — видихнули ми.

— Так, Шарпанський... Нащо ми відмовились від послуг старого?..— Шеф схлипнув.— А він... він подався нині на лід!

— Яке горе! В таку ніч... В хугу й туман... Самогубство...—застогнали ми.

Вільям Анатолійович змахнув невидиму сльозу і вистався.

— Його треба знайти. Це наш останній шанс... Отже,— в голосі шефа задзвенів легований метал,— наказую вам вийти на лід і відшукати Шарпанського живого чи... обов'язково живого!

— Але ж ополонки... Сніг... Замети... Мряка...— заголосили ми.

— Що-о?! Сподіваюсь, боягузів і панікерів серед вас нема?

— Не... ма-ма!

— Отож-бо! Дозволю взяти спирт... е-е... гідролізний. Курс — норд-норд-віст...

— Пас! — машинально шепнув Панібаба.

— Всюдихід чекатиме вас біля затоки! Літак забезпечую я! — гримів шеф. — З богом, бісові діти!

...Першою жертвою льодового походу став Стограмович. Він шубовснув в ополонку, як білий ведмідь, на льоту згадав чиюсь неньку в невідгідному для неї контексті і лише потім ревноу:

— На поміч, люди!

Ми витягли Стограмовича досить легко — черево послугувало йому за понтон, і з болем лишили невдачу і децищу спирту серед холодних просторів.

Про подальші наші мандри у білій німотності зміг би оповісти хіба що майстер критичного реалізму Джек Лондон.

...— Я сліпну, все двоїться в очах,— скиглив бідний Панібаба.

— Ковтни спирту! — крикнув я, пробиваючись крізь заметіль.

— Все! Нема... В баклазі пусто...— плакав Панібаба, закладаючи віражі дикої амплітуди.

Макінтошенко героїчно просувався попереду навкарачки і їв сніг, як північний олень.

— Сушить, проклятий! — хрипів він.— Пожалкували чистого, медичного.

На крутому торосі Макінтошенко не втримався і з'їхав униз на тій самій точці, де спина втрачає свою назву.

Панібаба, який теж добряче вивалявся, жіночим голосом заспівав йому вслід:

Хлопчики й дівчата,
Нумо на санчата!

— Галюцинації! — жажнувся я і відчайдушним ривком видряпався нагору. І тут я побачив Шарпанського. Він сидів перед ополонкою у позі роденівського Мислителя.

«Все! Замерз!» — обпекла думка.

Але в цю мить монументальна фігура хитнулася і похилилася до ополонки. Побачили б фахівці королеви спорту мій потрійний стрибок! Я вмент скрутив Шарпанського і, попри його відчайдушний опір, поволік від ополонки.

— Гангстери, рекетири, свині собачі! — пручався Шарпанський. — Ви розтоптали святі хвилини мого життя!

— Калістрате Віссаріоновичу! — і собі горлав я. — Не комизьтеся, бо ми на грані катастрофи! І ваш святий обов'язок...

— Геть! — не здавався Шарпанський.

На щастя, наспіла підмога. З кличем: «Ату його!» — на старого навалилися Макінтошенко та Панібаба. І ми потягли Шарпанського способом «з варягів у греки».

Як знайшли всюдихід, я не пам'ятаю. Шеф власноручно прийняв від нас Шарпанського, рикнув шоферові: «До літака!» — і машина здиміла, мов привід.

...Світанок застав нас у шефа.

— Звістки від Шарпанського нема, чи не розбився літак? — нервував Вільям Анатолійович. — Чого у вас пики такі пожовані? Праскою не розгладиш! Залишки спирту здали?

Ми делікатно промовчали.

Напруження зростало з кожним обертом годинникової стрілки. І коли всі були на грані клінічної смерті, вбігла сяюча секретарка з телеграмою.

Вільям Анатолійович урочисто прочитав:

«Готуйте оркестр. Вибив десять ящиків запобіжників. Гідравлічек не постачальник, а пацан. Вилітаю з вантажем рейсом 43. Спасибі наперед. Шарпанський».

Шеф включив селектор:

— Увага! Аврал! Складальний цех переходить на цілодобову роботу! Запобіжники до приладу «Мікро-макро» надійдуть за дві години... Увага! Відділ реалізації! Занарядити літаки до замовників на тридцять перше... Так! Хай викручуються як можуть... Плановий відділ! Готуйте рапорт: план по номенклатурі та реалізації виконано...— тут Вільям Анатолійович глянув на стелю,— виконано на сто один процент...

Ми дружно зааплодували.

— Ну, начальнички, здається, вилізли! — звернувся до нас шеф.— Шарпанського доведеться поновити на роботі. Звичайно, Гідравлічек прекрасний інженер, але як поставачальник до цього старого пройдисвіта не доріс. Ах, Шарпанський, не штовхач — ас! Врятував план. До речі! По дорозі в аеропорт старий скаржився, що ви зламали йому вудку, і саме в той момент, коли він тягнув з ополонки судака розміром з крокодила...

— Бреше! — похмуро сказав я.— Біля лунки якісь дві тюльки валялися...

— Як там не було,— підсумував Вільям Анатолійович,— а прогресивку забезпечив саме Шарпанський. От і скинетесь усі четверо на спінінг старому...

ТЕХДОПОМОГА

Двірниківський, автосервісний механік, визнавав тільки гіпнотичний метод самоосвіти.

Одразу по обіді він влігся на підшивках журналу «За кермом» у своєму закапелку.

Та підвищити кваліфікацію не вдалося.

Скреготнув селектор, і почувся стереоогидний голос завгара:

— Поза чергою візьми ракету. Профілактика-два.

Зачудований Двірниківський викотився у гараж. На

ямі справді стояла невеличка ракетка. Біля неї юрмила-ся автослюсарівська братія.

З бічного люку, як із старого «Запорожця», крекчучи, видряпався огрядний космонавт з пласким обличчям.

«Селюк,— подумав Двірниківський.— Облапошимо».

А вголос сказав:

— Хитра штука!

— Елементарна,— стенив плечима космонавт.— Сім-надцять гайок, чотири шпильки.

— Як-не-як — ракета! — торгувався Двірниківський.— Лайнер всесвіту!

— Від сьогодні ракети по профілактиці прирівняні до «Жигулька»,— пояснив космонавт.— Газет не читаете?

— Читаємо,— невпевнено сказав Двірниківський (він і справді дещо читав, а саме — програми телебачення, лотерейні таблиці та некрологи).

І машинально видав:

— Навар буде?

Космонавт розгублено помацав кишені оранжевого комбінезона.

— Десятку дам...

— Мало!

— А прокурор додасть,— розсудливо сказав космонавт.

— Шуруйте, слюсарики, в темпі,— індиферентно розпорядився Двірниківський.

І пірнув до закапелка. Та селектор швидко відірвав його від теплих підшивок:

— Вже зляпали, механік! У них змащення — на автомаці. Закривай наряд.

«Халтурнули? — подумав Двірниківський на ходу.— Ні, на перший раз побоятися».

Космонавт стояв біля відчиненого люка. Хлопці для годиться шатирили ракету ганчірками.

— Давайте червінець,— кинув Двірниківський.— І полум'яний привіт марсіянам.

— А пробний виліт? — спитав космонавт.

— А летіть хоч під три чорти! — звично підсумував сервіс Двірниківський.

— Чому я? Хто лагодив, той і випробовує, — відповів космонавт. І не встиг механік отямитися, як причепа-клієнт вхопив його обіруч і вкинув у люк.

Двірниківський лягнувся у пілотовське крісло, відзначивши його амортизаційні якості. У люку з'явилося пласке обличчя:

— Зелена кнопка — газ. Червона — гальмування. Повороти — кермом, як в машині. Жовтий промінь на екрані — ваш курс до околиць Волопаса. Сумішуйте з променем стрілку напруму — і всі діла. І не метляйтеся по узбіччях, бо КАІН — космічна автоінспекція — зажене на штрафмайданчик аж у сузір'ї Дракона. Там покуку-рікаєте!

— Заявляю протест! — рипнувся Двірниківський. — Вимагаю засідання профкому!

— Старт автоматичний! — вів своє космонавт. І люк одразу хряпнув. Заблимали прилади. Ракета загула й завібрувала, як холодильник після ремонту реостата.

Механікове серце йойкнуло і провалилося у шлунок — він зрозумів, що летить.

Проте ракета йшла легко, як «Волга» в експортному варіанті. І перший переляк минув.

«Так, — оговтався Двірниківський, маніпулюючи кермом, — повернуся — здеру командировочні... і підйомні... і за швидкість... і за невагомість... і за шкідливість... Сам увесь фонд зарплати з'їм! Я їм покажу експеримент!»

У бічні ілюмінатори підморгували велетенські зорі. Навстріч вигулькнув метеоритний щит: «Підвищимо видобуток солі у районі Чумацького Шляху!»

«От дають!» — подумав механік, закладаючи віраж.

Але на курс повернувся без пригод. Попереду метлялася кометка з довгим газовим шлейфом.

«Хуліганить, — розсердився Двірниківський. — А карбюратор не регульований».

Почав гальмувати. У бічні ілюмінатори вдарили червонясті бризки.

«Гальмівна рідина! — обпекло. — Спрацьовані прокладки поставили. Халтурники!»

Хід зразу ж прискорився. Кометка крутилася на курсі, як п'яна.

Двірниківський безнадійно тис червону кнопку. «Так-так, — билося у скронях, — манжети не замінили, триси не підтягнули».

«Обійду на швидкості, — знайшовся, — газ!»

Ракета пішла, як застояний кінь. Почулося: чмих-чмих! Рвонуло: вперед-назад, вперед-назад! Механік ледь не розтрощив лобом екран.

«Карбюратор! — здогадався. — Не прочистили. Голку не змінили. Насосом прокачали — і все! Бракороби!»

Кометка, яка виросла до розмірів БелАЗа, теж за-смикалася. «Наша профілактика! — майнула божевільна думка. — Розжену всіх. І себе! Тільки б повернутися!»

— Дзень! — почувлося. Ракету завалило ліворуч.

«Стабілізатор відвалився! — визначив дев'ятим чуттям механік. — Підпаяти не додумались».

— Дзень! — ракета завалилася праворуч. Туди ж шугнула кометка-кометуля-кометище!

«Все!» — подумав Двірниківський, вдавлюючись у крісло.

І тут-таки ракета влипла в комету...

— Механік, живий? — почувся вереск.

Двірниківський розкрив очі і побачив, що лежить на моріжку, а над ним заливається слізьми Боря — шофер ремонтної літучки.

— Ми в кометі?

— У кюветі! — скиглив Боря. — Виїхали на лінію. За викликом. А тут рульова тяга луснула! І залетіли в кювет. Я вас ледь витяг з кабіни!

— А ракета де? — безтямно спитав Двірниківський.

— Ракета? Літучка? — ридав Боря.— Оця стара черепаха — ракета? Оно в кюветі доходить...

Двірниківський повернув голову і побачив літучку, що завалилася на узбіччя. З борту просто в очі били чіткі літери:

ТЕХДОПОМОГА.

СІЛЬСЬКИЙ ЩОДЕННИК ДІАМАРА СЕКТАНЮКА

Милу хохмочку підкинув мені рідний вуз! Я, майбутній поліглот, мушу їхати в радгосп збирати томати, іск'юз мі — вульгарні помідори.

«Містика! — сказала маман.— Поясни декану, що ти не коняка Пржевальського, а світла надія скромної професорської сім'ї!»

Але мій дядько Теодор застеріг, що протест може кинути тінь на мое громадянське обличчя. «У важкі роки,— згадав він,— я не раз бував на селі. Уповноваженим по кролях і яровій пшениці. Ще на торфоперегнійних горщиках зуби з'їв! І нічого... Живий, як бачите!» І дядько притаскав мені свої мисливські чоботи, а мутер вибила довідку про застарілий плеврит. Плеврит — це звучить, але звідки застарілий, якщо мені лише дев'ятнадцять?

Востанне ковтнув цивілізації на Хрещатику...

Прибули в радгосп. Ми з Лесем Бігуді розмістилися у сторожихи Степаниди Степанівни. Комунікабельна бабка! З телевізором, але без холодильника. «Нащо він, коли у мене погріб, як хокейний майдан»,— пояснила старушенція.

На обід зарізала нам півня. «Та не жалко,— каже,— бо вилупився, ірод, як чапля. Мабуть, гиндик курку потоптав».

А до півня — мама міа! — подала справжнісінький французький «Арманьяк»! «Це зілля,— каже,— мій мен-

шенький у відпустку привіз». Виявляється, молодший син баби Степаниди літає на міжнародних рейсах. «А старшенький,— говорить,— у мене невезучий. Дипломатом у Парижі мучиться. Роботи, пише, стільки, що навіть у Фолі-Буржері (мабуть, лазня?) ще не побував. Бідна дитина!» Ну, здохнути можна!

Болота тут, як виявилось, нема. А є став розміром з озеро Ріца. Чоботи довелося зняти, взув кеди...

Вийшли на роботу. «Ось ваші трудові гектари,— показав керуючий відділком.— Зберете в строк — честь вам і слава!»

Я отетерів — поле до горизонту! А наші — хоч би хни! «У Тюмені,— сміються,— й не таке лопатили!» Теж мені самохідні комбайни!

Люська і Колька організували групи. Я напросився у вантажники. Почали тягати переповнену тару. Скоро ми з Лесиком гахнули два ящики. «З вас вантажники, як з посліду куля!» — розлютилася Люська. От зануда! Я записував і зламав на мізинці ніготь, який відрощував для шику. Тишком-нишком кинув цю ломову роботу і подався до літньої кухні. Фліртував з куховарками, але вони цього не зрозуміли. Хихикали, щоб я заплів косу, бо патли мені не йдуть. Темнота!

За обідом з мене кепкували усі. «Мабуть, він звик працювати з маринованими помідорами»,— підкусила мене Люська. За підначку я з нею ще поквітаюся!

Після обіду милувавоя видами на врожай і якимось випадково заснув у кукурудзі. Очуняв тільки під кінець роботи. Тіло обм'якло, відчув розслабленість. Може, дається взнаки застарілий плеврит?..

Сьогодні на роботу не пішов. Мозолі, як в орангутанга. І взагалі відчув легке серцебиття в грудях. По радіо передали, що в Гонконзі знову спалахнула епідемія вірусного грипу. Це дуже небезпечно.

Рвонув десятикілометровий крос до райцентру. Молоденька «вухо-горло-ніс» прийняла мене, як рідного. Дала

довідку про грипозний стан. Довідку я взяв, хоч і впевнений у своєму плевриті. От вам наша медицина!..

Потихеньку хворів. Без наших у селі нудно. Відпрацьовую у ставі кроль і брас. Проявив плівку. Один кадр екстра-класу: я відбиваюсь батогом від цапа, який хоче взяти мене на роги, а на задньому плані юрмляться перелякані свині. Треба віддрукувати і послати предкам.

Увечері ледь приплентався з роботи Лесь Бігуді. Сказав, що, мабуть, захворіє, бо зберегти розумову гігієну в таких умовах неможливо. Виявляється, ми вже обігнали радгоспну бригаду, з якою змагаємося. Знай наших!

Ледь не забув! Сьогодні всіх фотографував кореспондент з обласної газети. Якби ж знаття — виліз би на роботу. Перша прикрість...

Стало веселіше — захворів Лесь. Випив звечора кілька глеків молока (не пастеризованого!), і з привітом! Побігли до знайомої «вухо-горло-ніс», але номер не пройшов. Бігуді влип — поклали у стаціонар для перевірки на дизентерію. Я змотався у чайну і зустрів там одного третьокурсника — Цезаря Нетудихліва. Він дудлив чеське пиво і знімав, побачивши мене. Довелося з ним хильнути. Цезар повідомив, що в нього, здається, діабет, бо постійно відчуває спрагу, а допомагає тільки пиво. А пропоб, до речі, їхня бригада завоювала перехідний вимпел. Треба сказати нашим, щоб натиснули...

Вийшов на працю. Все валилося з рук, бо зранку мені добряче попсували нервову систему. Під час ленчу (куліш зі свининою, ряжанка і кавуни) Люська і Колька кричали, що я симулянт плюс опохмелянт. Я не лишився в боргу і обізвав Люську активісткою. Тут мене з'їли всі гуртом, а закусили Лесем Бігуді.

В обід знайшов у сметані муху. Маю підозру, що це робота Вольдемара — Володьки Чепігонця. На обіді я

ловив на полі мух і складав їх у портмоне. За вечерею непомітно висипав їх у компот Чепігонцю. Зуб за зуб!..

Ура! Сьогодні вперше вибив норму! Тіло аж гуде! Жаль, що не підвернувся кореспондент. Маміта підкинула телеграфом тридцятку. Леся Бігуді нарешті виписали з карантину, і ми на radoщах поперли у магазинчик, який діди називають «монополькою». Зустріли біля стойки (тут за неї править діджа) знайомих механізаторів і вирішили напоїти їх. Як вони донесли нас до хати Степаниди Степанівни, ми не запам'ятали...

Зранку мене страшенно нудило. Я вирішив не добивати своє здоров'я (воно дається один раз!) і на роботу не пішов. Лесь сказав, що вихований на гуманістичних традиціях, і його совість не дозволяє залишити товариша в біді.

Бабка Степанида порадила нам ретельніше берегти своє здоров'я, тим паче, що сто років тому по цих місцях пройшла чума. Кепкує, чи що? Все ж вирішив із завтрашнього ранку чистити зуби.

Ходили в «монопольку» для повернення апетиту і по дорозі бачили у вікні сатири карикатуру: я і Лесь прикриваємося щитами у вигляді лікарняних бюлетенів і відбиваємо атаку помідорів пляшками-булавами. Пошлість! Примітив!

З горя взяли пляшку коньяку, хоч мали намір пити тільки пиво...

Вів ля мезон! Нарешті їдемо додому. Правда, радість зустрічі була дещо затьмарена. На урочистих зборах усі одержали грошові премії, а Люська, Колька і Володька ще й фотоапарати. Мені ж і Лесику дісталася гран-дуля і гвалт, що ми недостойні, що з нами буде окрема розмова в альма-матер. Ха! Чхати я хотів! В альма-матер ще не знають мою матір! Застарілий плеврит, та її істерика, та лантух нових медичних довідок свою справу зроблять!

А загалом настрої бадьорий, тонус підвищений, загар

африканський, ще й прибавка на п'ять кілограмів живої ваги... Що там не кажіть, а трудове життя на лоні природи якось облагороджує людину!

А СОЛОВОЙ НА КАЛИНИ

Чарівні, мов сама юність, столичні молодята Тетяна та Євген звихорилися по весіллі подалі од світу — в карпатську хатину, що примостилася на далекому ґруні. Одинокі газда та газдиня приголубили їх, мов рідних.

Першого спільного вечора протрембітав газда у все-світ честь молодим, і здригнулася хатина від здравиць та дріботушок під транзистор. Вгинали долівку навперейми, допоки не гепнулися столичний легінь та місцевий кожум'яка на дубову лаву.

— А я таки добряче вигуляла вашого чоловічка! — піднесла переможний келих моторна газдиня.

— За любов! — виголосила юна леді.

Смерічки й потічки, червона рута й сиве зілля ромену, щebetливі гаї й звивисті плаї, ґруні й полонини поволі розкривали молодятам свою щемну пісенну таїну. Із напівсфери неба зоріли близькі зірки на золотий та чорний діаманти — пшеничночубого юнака та смагляву юнку — в зеленій духмяній оправі Карпат. А може, ввижалися зіркам найяскравіші світила — кохання подвійні сонця.

О лірико, чому так заблизько від тебе, на відстані людського тяжіння, палахкотять протуберанці сатири! Ех, білявка й чорнявка! Ще точився медами заповітний місяць, як єдність протилежностей перейшла у боротьбу.

Якось молодята спустилися на роздоріжжя цивілізації і флори. І тут у буковій ресторації «Під березовим дубом» медвяна квітка прив'яла від краплі скипідару.

Тетяну запросив до танцю джинсово-шкіряний ковбой Роберт, і вони вшкварили «бебі-козачок» під овацію всього екзотичного шинку. Євген тут-таки підхопив опасисту подружку ковбоя Матильду, і вони врізали під бурю оплесків «дарлінг-бариню».

— Бухла́ і ла́бухів! — вигукнув Роберт. І заголосив на честь знайомства арію зайвої людини Євгенія «Ужель та самая Татьяна...»

Євген також замовив вино і музику. І виконав арію зайвого аристократа Роберта «Кто может сравниться с Матильдой моей...»

Діставшись свого гірського притулку, молодята вперше вклалися нарізно: вона — на ліжку, він — на скрині.

На світанку почалося.

— Де ж твоя Матильда? — ласкаво запитала Тетяна.

— А там, де твій Роберт! — моментально відповів Євген.

— Чому я не зідрала шиньйон з цієї овечки? — задумливо проказала молода.

Молодий теж вдався до риторичного запитання:

— Чому я не врізав цьому Робертунчику?

— Послав бог чоловічка! — сказала Тетяна.

Євген відповів анекдотом:

— Коли подружнє життя — це діжка з дьогтем, а медовий місяць — тонка плівка меду згори, то ясно, що мені відкрили діжку не з того боку...

— Пошляк! — вибухнула молода.

І тут зі світлиці проклюнувся голос газдині. Вона виспівувала:

Як вони кохалися
З вечора до рання,
Ім солівій на калині
Голосив кохання.

А він її: «Котику,
Котику й бальончику».
Вона його: «Котику,
Голубчику, горобчику».

Як вони побралися:
У милого борода, як рижева шітка,
На котика й бальончика
Глядить, як на дідька...

Пісня урвалася.

— Чув? — проказала Тетяна.

— Що саме?

— Що всі ви, мужики, до весілля присягаєтесь нас на
руках носити...

— Я й носив, поки ти не перескочила на руки Робертунчику...

— Це просто смішно! Відмовити сусідові по столику
в танці принаймні нешляхетно...

— А не запросити покинуту даму на танець шляхетно?

— На танець?! Обійми під музику ти називаєш танцем? Ось тобі! — і молода вліпила аплодисмент у шоку молодому.

— Як ти сміла?! — і Євген гахнув об долівку глек-сувенір.

Тетяна, як пантера, стрибнула до тарілі з крашанками...

Але її зупинив голос газдині. Вона виводила:

Милий милий сипле слів,
Як гороха в бочку.
Мила милому зубами
Пірвала сорочку.

І вони зчиняють крик
Та й роблять повстання,
З мисок, глеків, тарілок
Ціла тараганя...

Газдиня змовкла, а Євген пошепки спитав:

— Цікаво, що таке тарагання?

— Спитай у своєї Матильди! — відчикрижила молода.

— Якого чорта ти причепилася зі своєю Матильдою? — скипів Євген.

— З моею? З твоєю, любий мій! Ти мені своїх майбутніх пасій у подруги не підсовуй! — і крашанка вліпилася в стіну побіля Євгенового носа.

— Ах, так? — і в кохані очі полетіла пачка сигарет.

Тетяна вивернулася і пожбурила у білий світ полив'яну миску.

Євген звузив очі... І тут з новою силою розлігся голос газдині.

А голубка як жбурне
Баняка в калину:
«Ти вже мені наспівавсь,
Такий-сякий сину!

Ти вже мені наспівавсь
Та й наголосився,
Через тебе той упир
Мене очепився».

Тетяна чмихнула і сповзла на долівку. А газдиня в світлиці набирала голосу:

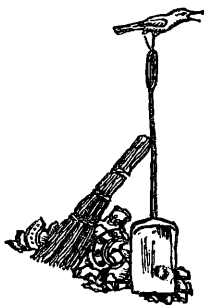
А голубчик як гужне
У калину миску:
«Щоби тобі вивернуло
Той язик у пилку!

Ти вже мені наспівавсь,
Годі вже співати,
Через тебе, соловію,
Взяв біду до хати...»

Євген опустився на коліна поруч з Тетяною. Щока торкнулася щоки, руки сплелися на глиняному прахові.

- Перепиши слова, люба...
 - Обов'язково, любий... Внесеш черепки непо-
мітно...
 - Так, кохана...
 - Цікаво, як закінчується пісня...
- І одразу виник голос газдині:

Потім вони черепки
Поза хату носять...
А солівій на калині
Кохання голосить,
А солівій на калині
Кохання голосить!

- Котик і бальончик...— шепнув Євген.
- Голубчик і горобчик...— шепнула Тетяна.
- Назавжди...
- Назавжди...

ВИШИБАЛА

Не люблю, як придурюються! Є чим похвалитися — перснем чи козухом — хвались. І тобі кайф, і людям шпилька.

Да! Сам я по авточасті. Це така кібернетика, що без неї, без авточасті, далеко не зайдеш. Роблю в столиці, а живу в Дачному — півгодини на електричці. І нащо та столиця, де кожен прищ викаблучується, фурункула з себе строїть. Плюнеш — і не в того попадеш, лишні нерви.

На своїй Помідорній вулиці я перший чоловік. І бугаю роги скручу. Але не хочу, бо культурний. Мене так і звали — граф. Відгрозив хату, як музей, на два поверхи. Нагорі я, внизу мать.

Мать, правда, стогне: взяв би, каже, якусь негорду заміж, бо фрукта гние і в телевізор кольоровий ніколи глянути. Бери, раджу, мать, на грядки транзистор і гартуй характер, бо якраз візьму горду, з ногами і бюстом, і щоб по-австралійському шпрехала.

Щоб срізь фірма. Сам я в «Ладі», а що на мені? Джинси «Лев і Страус», двісті монет кинув. Зате до інтуристочок підвалитися чи нашу вщипнути — всігди пожалуста. Бо фірма! На мені все японсько-техаське, а галстук взагалі з невідомого острова. Давлю клас — свого і даром не треба, хіба щось попоїсти.

Да! А в ресторані? Куртку потрясну відірвеш і нехотя заходиш, але за стіл не прешся, а до стойки. Ніби випадково заблукав після умственої роботи — і нуль вніманія на всіх. Сідаєш на вертушку-табуретку, ніби весь у мислях. Куртка малинова, а підкладку відкинеш — зелена. І знехотя, ніби про щось думаєш, виймаєш заграничну пачку, ліпиш фільтр до губи. Бармен тобі сірничка, а ти — клац! — запальничка «ронсон». І тут ніби повертаєшся до тям і дивуєшся, що в ресторані зі своїми мислями, і гукаєш бармену:

— Бой! Коктейль «хемінгвей»!

Бармен Буба Пасльон, однокашник, колись на хімії зрізався і не жалкує, хімічить «хемінгвея». А ти вже бонжуришся з оркестром, підпираєш голову рукою і меланхолійно троячкою даєш знак. Ударник, електронний асенізатор — піаніно під током, гітари, бубон як вріжуть:

Леді, леді, леді,
Леді, леді, леді,
Ух!

Дівулі, по-нашому герлі,— в коло, та стегнами, стегнами — круть, верть! Хлопці рвуть на грудях капронові мережива — і туди ж. Регбі!

Да! А якраз прислали до нас у Дачний училку молоду, щоб по-англійському шкетів мучила. Строга! Але такої красоти я ніде не бачив. Журнальчик один роздобув, «Плебей» називається, там американські кралі в натуру роздягнені. То ті місісіпочки проти училки нашої, як кози. Хлопці біля неї закрутилися, як мошва при торшері. Тут я попередив, що скелета школі пообіцяв подарувати. Висушеного. І всі ласі одразу від училки відпали. Женюсь! — вирішив.

Да! Тоді якраз грандіозний випивон намітився. Сусідка Мотря Карпівна, передова помідорна жінчина, дочку-студентку заміж видавала за доцента-сироту. Мене запросила, бо фірма!

— В саду під навісом ставлю стіл на сто чоловік,— поділилася Мотря Карпівна.— І окремих навів для оркестру з ресторану.

— Кайф! — кажу.— Хай всі бачать, як наші гуляють. Моя «Лада» до ваших послуг.

— Прийми мерсі! — сказала Мотря Карпівна.— Приходь з училкою, може, швидше окрутиш.

— Мерсі обратно! — кажу.— Все буде тіп-топ, свого не випустимо.

— Є секретна просьба,— продовжує Мотря Карпівна.— Дістань вишибалу.

— Кого? — дивуюся.

— Вишибалу. Щоб тихенько в кінці столу сидів, а як хтось перебере, вишибав з двору. Я в кіно бачила такого дилду в сомбрері,— пояснює.

— Нащо, коли всі свої? — дивуюся.

— Для гонору! В куми гуляли свайбу всього три дні й то з п'яних очей жениха через паркан перекинули. Ледь у кропиві не спікся.

— Може, Петра візьмемо, грузчика з гастроному?

— Цур! Його після третьої чарки бити починають. За вираження. Дістань невідомого вишибалу. Червінця даю!

Взяв я десятку, сів у лайбу і покотив до річки. А навстріч один дачник суне. Такий собі чмур, халупку зняв і в ліс ходить — дихає. Патякали, що із закордонів повернувся. А дивитися нема на що. Зашмигана спортивна куртка і штани рогожні. Буває, що наша рогожа у заграниці самий тиць — лорди носять. Але має бути на заду нашльопка — фірма. Придивляюся до чмурового заду — нема фірми. Голодранець! Я б такі штани на свого псявіру Джексона посоромився натягнути!

— Слухай! — гукаю чмуру.— Є непильна халтура. Свайба у нас. Треба вишибалу. Чи не підеш за п'ятірку? І випивон на дурняка...

— Вишибалою? — перепитує.

— Вишибалою. Ніхто й не знає.

— Прибуду! — примружив очі.— П'ятірки не треба.

— Замьотано! — радію.— Стріху причеси, щоб собаки не гавкали...

— Причешу. А квіти...

— Без квітів обійдемося! Там букетів буде стільки, що підсвинку на місяць січки вистачить.

— Тоді привіт,— каже,— підсвинку!

Свайба була розкішна. Дванадцять машин з гудками й стрічками весільний картюж привезли.

— Де вишибала? — не забула спитати Мотря Карпівна.

— Буде! — кажу. — На початку він без надобності.

І закрутилося. Тости, шампанське, сльози — як положено. Молодий — блідий, молода — як вода, діди в галстуках, хлопці — в бородах, молодші п'ють, старші закусують.

Вишибала з'явився, як гостей на пісні потягло. Я його спочатку не впізнав, а впізнав — отетерів. Костюмчик, сорочка, галстук — люкс з небаченого краму, і сиділо все як влите, ніби він у тому кайфі і вродився. Волосся прилизане на пробор, на лацкані лауреатський знак, а на пузі брелок на ланцюжку золотому. Я, вуличний граф, як опудало проти нього!

А вишибала цілує ручки нареченій, розкланюється, як балерун, і пре на стіл коробку-сувенір, сервіз на дванадцять персон. Вже не знаю, наш чи звідти, але Мотря Карпівна ледь з крісла не випала. А той перевертень штовхає тост голосом Левітана:

— Увага! Увага! Говорить Дачний! Сьогодні тут в ім'я продовження роду людського, а також для заохочення лікєро-горілчаної індустрії відбувся запуск на орбіту подружнього життя доцента Кості та студентки Насті! Стан нормальний. Температура наближається до сорока градусів. Ура!

Тут наші ревнули. Зірки з неба посипалися. Мотря Карпівна стисла вишибалу в залізних обіймах і вдарилася в сльози. Наречена заплескала в долоні, а жених-сирота вперше подав голос:

— Ми щасливі, що нас напучує в невідому путь знаменитий сталевар, герой Запоріжжя та Бхілаї! Ляснемо з цього приводу, як заведено у доцентів, фужерами!

Весілля пішло як підстебнуте. Вишибала посипав тости, позбирані на міжнародних столах, і з моєю учил-

кою встиг перемовитись тичь-а-тиць. А я сиджу, як обпльований, без нуля вніманія.

Училка вшкварила стиль з тим сталеваром, а я спіймав на танець Мотрю Карпівну і шепчу:

— Скажіть цьому, щоб не сіпався, а сидів вишибалою. Бо не люблю, як придурюються...

— Сказився! — відпускає Мотря Карпівна аперкот мені під ребро.— Що мелеш?

— А хто буде вишибалою?

— Ти й будеш, не велике цабе! Червінця взяв?!

Ну, думаю, я вам покажу вишибалу! І царку за чаркою!

А сталевар-дипломат уже без дипломатії бере училку за талію, та іржуть, як лошаки, та стрекочуть по-англійському, як сороки. І головне, я все розумію без перекладу, і вже сам жаліюсь сусідам по-англійському, але вони ні чорта не розуміють...

Ну, закінчилося весілля в рожевому тумані. Правда, одного вишибли. Мене. Сталевар вишиб. А сам кудись зник. І не сам — з училкою...

Да! Було діло. З того часу авторитет мій підупав — вишибалою кличуть. А училка й сталевар прислали мені потім свою весільну фотішку. І джинси в благодарність за знайомство. Джинси, конешно, фірма. Тільки не люблю, як придурюються...

КОНТЕКСТИ

Алладіну все до лампочки!

Потонув у дипломатичних каналах.

Геній — це людина, яка знає про свій винятковий талант і, незважаючи на це, продовжує працювати.

«У випадку загорання дзвонить по телефону 01». А у випадку тління?

Захлинувся від повноти життя.

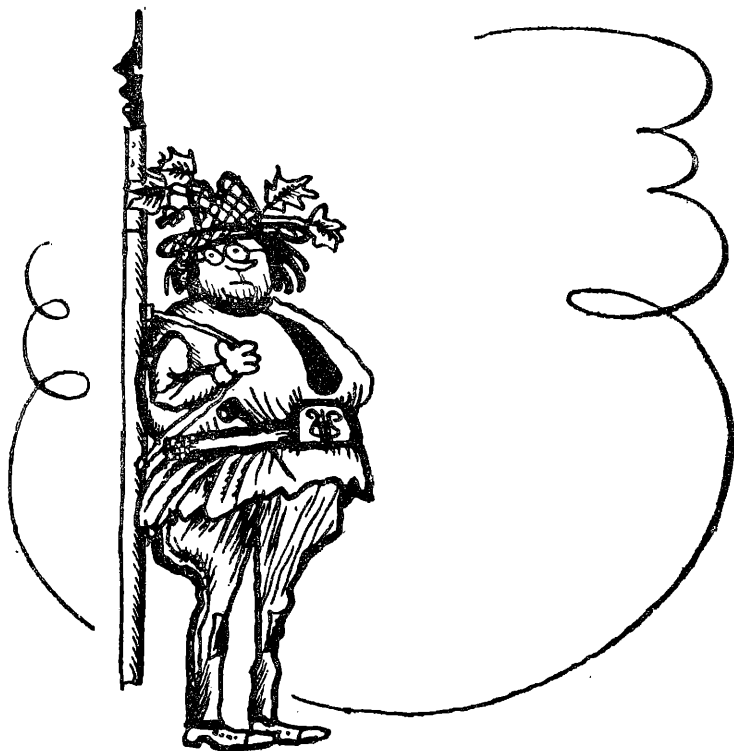
Культура пішла вперед. Безкультур'я залишилось на місці.

Крилаті слова: «Людина вище ситості» — чомусь найчастіше лунають на бенкетах.

Що ті зуби мудрості проти гострих ліктів!

ХУДОЖНІЙ СВИСТ

ПАРОДІЙНЕ

ПОЕЗІЯ І ДІЙСНІСТЬ

То був справжній тріумф. Шоферові Аполлінарію Втулці аплодувала вся літературна студія. Сам керівник відзначив «своєрідну метафоричність, яка сприяла втіленню матеріалістичних емоцій в оригінальну образну концепцію світу».

Розвиваючи висновок метра, літстудійці наголосили, що Втулка заглибився у життя і, зокрема, в автосправу сміливіше, ніж деякі класики.

Усі дійшли висновку, що вічна тема — зрада коханої — заграла у вірші Аполлінарія новими барвами, бо поет несподівано синтезував почуття ліричного героя (теж шофера) зі станом його автомашини. Звідси й потяглася низка художніх знахідок: сльози відставного коханця капали, як вода з радіатора, бідне серце стугоніло, як перегрітий мотор, нерви буксували, як педаль зчеплення, вовком ревнощів гарчав кардан...

Та попри все, відзначили літстудійці, громадянська струна заглушила песимізм ліричного героя, і він витиснув рекордну швидкість на трасі трудової романтики, хоч гальм чортма.

Вірш надрукували. Літкерівник особисто зателефонував до Втулки у гараж і поздоровив з літературним дебютом.

— Та ну вас усіх! — гарикнув у трубку здібний початківець.

— Пардон, Аполлінарію! Ти здурів? — скрикнув вражений метр.

— Згорів! — надривно відповів Втулка.— Завгар прочитав мого вірша у газеті й перевів мене в автослюсарі за експлуатацію аварійної машини...

ЦЕ БУЛО НЕ В ПАРИЖІ

Етюд. Образок. Шкіц. Пастель.

Малюнок. Інтермеццо. Ноктюрн.

Перші грайливі промені ясноликого сонця, цього небесного світила, просотавши густо-синє прядиво темно-зелених сутінків, ласкаво вдарились у лискучу лисину сторожа, що бовванів аж ген на виднокрузі біля таємничого, мов єгипетська піраміда, золотаво-солом'яного куреня, і, віддзеркалившись, сонцесяйвом затопили не тільки мальовниче село і зачудовані вибалки, але й всеньку плантацію № 42.

— Кру! Кру!

Сповістило птаховиння.

— Рип! Рип!

Одізвалася хвіртка.

— Знову на роботу, Мусію?

— Еге... Сьогодні ж не вихідний...

— Любиш ти землю, друже!

— Не варто про це. До речі, Порфирій дзвонив?

— Ні. Він Кафку читає.

— А-а... Непоганий прозаїк. Але я люблю поетів!

— На долині тума-а-н...

— На до-ли-ні ту-ман розта-а-в...

— Ча-ча-ча!

Сонячною, жовтогарячою піснею вставав новий трудовий день (п'ятниця).

РІЗНІ ДОЛІ

Кувікаючи від задоволення, я дописував дев'яносто шосту гумореску про алкоголіків. Робота йшла, як брехня по селу. Аж тут з'явився Юрко. Та ви про нього начувані — відомий фейлетоніст. Сатирик!

Він був жовтий, як чорна кава у деяких кав'ярнях.

— Привіт зубатим сатирикам! — привітав я гостя.—
Як здоров'я?

— Привіт губатим гумористам! Спасибі, погано.

— Отакої! Ти ж — як бог! — гуманно збрехав я.

— Еге ж, як Ісус, знятий з хреста швидкою допомогою.

— Наша інтелігенція в основному здорова,— викрутився я.— Тож підніmemo фужери за твоє здоров'я і

твої успіхи! Тобі «Кубанської», «Житомирської», «Чернігівської»?

— «Київської».

— Такої нема,— розгубився я,— у нас борються...

— Мінеральної.

— Овва! Я й забув, що в тебе виразка шлунка ще з студентських років. Тоді ти вперішив фейлетоном декана і два роки сидів без стипендії, поки того знімали...

— Це був мій перший успіх,— розчулено сказав Юрко.

— А як тобі щастило потім! Інтермедію «Графоман — це звучить гордо» пам'ятаєш?

— Пам'ятаю. Перелом ребра.

— Твоє здоров'я! А фейлетон «Дві долі бараболі» пам'ятаєш?

— Пам'ятаю. Нервовий тик.

— Твое здоров'я! А оду на честь молодих, але здібних кар'єристів пам'ятаєш?

— Пам'ятаю. Ревмокардит.

— Твое здоров'я! А сатиричні нотатки про мікродобрива пам'ятаєш?

— Пам'ятаю. Мікроінфаркт.

— Твое здоров'я! А комедію «Або план, або пропав» пам'ятаєш?

— Ще б пак — повний невроз. Із цим і приїхав до вас на лікування.

— Які успіхи, які успіхи! Та куди ж тікаєш?

— До лікарні час повертатися. Ось тобі свіжа газета з моїм фейлетоном. Інсульт-привіт, як кажуть москвичі.

— Грип-грип-ура! — автоматично попрощався я і сів читати новий витвір Юрка. Після першого ж речення мої очі полізли на лоба і залишилися там до останнього рядка. Юрко відкрив на головному медичному світилі своєї лікарні такі плями, які знімає тільки народний контроль.

Я негайно подзвонив до бюро добрих послуг і замовив вінок з написом:

«Спи спокійно, незабутній Юрку! Ми продовжимо твою справу».

І з подвійною енергією взявся за дев'яносто шосту гумореску про алкоголіків.

ТВІР ЗБАГАЧУЄ

Рецензія

Розміри не дозволяють сказати все, що я думаю. Проте нова повістина Мартина Мартинчика «Аве Маруся» заслуговує. Звичайно, рецензований твір не позбавлений, образно висловлюючись, галіматні. Однак він приваблює щирістю і, щоб не сказати більше, безпосе-

редністю. Головне, що автор спромігся уникнути інтелектуалізму. Варто одразу зазначити: зміст відповідає формі, тоді як форма, навпаки, змістові, що приваблює.

Фабула повістини приємно насторожує: дояр Цезар Пустоцвіт їде на колгоспну стипендію у столицю вивчати латинь. У цей час дівчина Марусина виховує групу його корів (усі ялові), хоч і сама вивчає не наші мови, шоправда — заочно. Цезар підступно обирає для переддипломної практики Рим, хоч у рідному селі перед ним відкриті усі двері, у тому числі Марусині, яка продовжує заочно кохати Пустоцвіта.

Перед від'їздом у закордони Цезар приїжджає додому і на пікніку-риболовлі нарізається, образно висловлюючись, як свиня, і припускається неетичного вчинку по відношенню до Марусини. Вона дає героєві гідну відсіч. Як наслідок, колишній дояр тікає, стрибав у гречку, а потім — у річку і пливе, образно висловлюючись, чортівбатьказна-куди. Його вчасно зупиняють дружинники, отже Рим — тю-тю! На щастя, Марусина бере Цезаря на поруки і несе до Палацу одруження. Герой протверезів, але вже пізно. Щаслива пара співає відому латинську кантату «Аве Маруся» рідною мовою. Тут є над чим замислитись...

Автор вимогливий у мовних засобах, неупереджене око не помітить нічого зайвого, крім деяких латинських висловів і рідних вставних слів. Цим досягається, образно висловлюючись, стислість або, щоб не сказати більше, лаоконізм.

Стосовно ж закидів протилежної мені критики, то ці, з дозволу сказати, критики є, образно висловлюючись, критиканами і, щоб не сказати більше, кретинами.

Твір збагачує не тільки автора.

ГІСТЬ ІЗ НОЧІ

О першій годині ночі у мікрорайоні «Академмістечко» зупинився асенізаторський грузовик. З кабіни притьмом вихопився молодик у вечірньому костюмі.

— Шеф! — прохрипів шофер.— А валюта?

— Мільйон пардонів! — обернувся невідомий.— Три-май!

Зблиснуло срібло грубенької монети. Автомобіль рушив.

Молодик кількома натренованими стрибками досяг затіненого боку вулиці. Тут він причаївся у декоративних кущах навпроти непоказного, на перший погляд, будинку. Йому був потрібен саме цей будинок, хоч інші на масиві нічим не відрізнялися.

Якби хтось пильнував за молодиком, відразу здогадався б — не наша людина. Справді, від незнайомця ледь пахло дорогим коньяком і несло жіночими парфумами. Коли б у кущах зібралися троє — це зрозуміло, але він був один.

Невідомий втупив погляд у крайне зліва вікно на п'ятому поверсі. Йшла друга година ночі, а там ще світилося.

«Ризикнути? — подумав невідомий.— Ні, попадуся!»

Чалап... Чалап... — почулися кроки. І голос:

— Твою дивізію!

Незнайомиць похапцем настромив чорні окуляри, прилип до куща.

«Двірник! — облік здогад.— Якщо засіче, обов'язково повідомить!»

Тіло молодика вкрив липкий піт. Підкочувалася гикавка.

«Нерви здають»,— встиг подумати невідомий. І тої ж миті його ляснуло, засліпило, заюшило...

Він знепритомнів, а коли отямився — поруч нікого не було.

Тхнуло...

«Вилив помиї, дебіл!» — вмент зорієнтувався молодик. Втер мармизу і ледь не зойкнув. У крайньому зліва вікні згасло світло! Фосфоресцентний циферблат на руці невідомого показував рівно дві години ночі.

Незнайомиць, мов привид, посунув кущами до будинку і за мить ковзнув у під'їзд.

Тремтячий палець ледь не торкнувся кнопки ліфта. «Без шуму!» — подумки наказав собі молодик. Зняв ґтиблети. В самих шкарпетках нечутно дістався п'ятого поверху. Заліг, щоб не помітили крізь вічко. Зняв пальцем дещицю брильянтину із зачіски і обережно змастив замок. Вправним поворотом ключа відчинив двері. Проглизнув до кімнати.

Зорієнтувався.

«Головне — без пригод проникнути до кабінету», — подумав. Поліз навпочіпки...

Позаду нечутно розсунулася порт'єра. Тонка хижка рука з довгими кривавими нігтями й золотою обручкою повільно підняла макогона...

(Далі йому буде!)

ГІПОТЕЗА ЩОДО ЗНИКНЕННЯ МАТЕРІЇ

З трактатів прикладної науки

«Ваші висновки, пардон за вибачення, з наукової точки зору не витримують критики. Справді, що таке матерія у розумінні міжгалактичному? Це вічна субстанція. Наша Земля у Всесвіті — тьху! — мізерія. Дієтичне яйце. Але у смислі збереження матерії вона теж підкоряється загальному кругообігові природи.

Матерія нікуди не зникає! Ось про що ви забули, будуючи свої докази. Це знає будь-який кандидат наук, який живе з науки. Візьмемо за приклад один з видів

матерії — на костюм а ля натюрель. Вона нагромаджується білим золотом у коробочках на бавовняних плантаціях. Пройшли комбайни. І що ж — бавовна зникла? Ні, шановний! З неї насукали ниток, направили пряжі, наткали погонні метри. І ось уже пишається у костюмі без усякої синтетики якийсь молодожон. Минає медовий місяць, грядуть буремні роки. На костюмі — дьоготь, шгопка, тління. Викинули... Та не зникла, не зникла матерія — її прибрала вторсировина. І знову тягнеться білий сувій з папероробних машин, рябіє шрифтом сучасних книг, обмінюється центнерами на «Королеву Марго», виходить після утилю третім сортом — і так до туалетної стрічки включно. Вступають у дію складні хімічні реакції — і от перекачують на бавовняні плантації перегній, і знову гордо підносяться коробочки з білим золотом.

А ви твердите про зникнення матерії! Навіть смішно, вибачаюся за пардон. Матерія лише переходить з однієї якості в іншу. Пошлюся на власний приклад. Пам'ятаю, були в мене велосипед і дитяча коляска. Хіба зникли ці іграшки далекої молодості? Аж ніяк, шановний! Пішли в мартен на переплавку і повернулися до мене мотоциклом з коляскою. Потім відбулися інші матеріалістичні перетворення: мотоцикла — на «Запорожець», «Запорожця» — на «Москвич», «Москвича» — на «Жигулі», «Жигулів» — на «Ладу». А ще ж є «Волга»!

Бачите, скільки вад мають ваші припущення щодо зникнення матерії! Ні,— вигукує моїми вустами велика наука,— матерія вічна, вона нікуди не зникає, а лише набуває нових якостей!

Тепер, коли ми розглянули проблему в усьому комплексі міжгалактичних взаємозв'язків, коли ми знаємо, що матерія первинна, а дух вторинний, як матеріально відповідальна особа, мов на духу заявляю: в усьому винні щури! Щурів у нас справді достобіса, і жеруть ці вітчизняні алігатори, як відомо, все підряд. Я вжив заходів — приніс власну кішку, але вона щезла, тобто в бо-

йовищі зі шурами перейшла в іншу якість. От вам і наукова розгадка явища: істина, якої ви дошукуєтеся, перебуває у посліді щурів.

Прошу даний трактат, громадянине слідчий, вважати виправдувальним документом на звинувачення щодо зникнення матерії (п'ятдесят метрів закордонного котону) з ввіреного мені магазину.

За вибачення — пардон».

ЕФІР З ПЕРЦЕМ

Диктор 1. Передаємо новини.

Диктор 2. Слухайте випуск про запуск.

Диктор 1. Щойно нам подзвонили з міста Дев'ятий Вал і повідомили, що три дні тому тут відбулася хвилююча подія: запуск парового котла в кочегарці номер 13/31. Ми раді першими привітати колектив кочегарки з трудовою перемогою!

Диктор 2. Надаємо слово нашому коментаторові з комунальних питань Костю Гладкому.

Гладкий. Місто Дев'ятий Вал посідає десяте місце за кількістю парових котлів у кочегарках.

Дуже приємно, що у звичайній кочегарці номер 13/31 запущено звичайний паровий котел. Підрахунки спеціалістів свідчать, що турбіна в мільйон кіловат не змогла б працювати в кочегарці на повну потужність.

Диктор 1. Почин кочегарки 13/31 підхоплено!

Диктор 2. «У відповідь на звершення кочегарки — буряки рядочками стеляться листочками», — повідомив голова артілі імені Олександра Македонського Македон Олександрович Макогон.

Диктор 1. Продовжуємо випуск про запуск. Надаємо мікрофон нашому спеціальному кореспондентові Левку Настирному. Він веде репортаж із центральної площі міста Дев'ятий Вал.

Н а с т и р н и й. Я підходжу з мікрофоном до першого-ліпшого. Він ще не старий, але досить високий. Хто він: швець чи жнець, академік чи нумізматик? Важко визначити за одягом. Але його засмагли очі свідчать, що він один з тих, хто хоче відгукнутися щедрим серцем на радісну подію: запуск парового казана в кочегарці номер 13/31. Чи не так?

Г о л о с. Девствітельно... Запущеність... Какось воно той...

Н а с т и р н и й. Так, йому важко говорити від радощів, від хвилювання. Але прислухайтесь до інтонації і ви зрозумієте, що він щасливий!

Г о л о с. Девствітельно... Інтонація... Какось воно конешно...

Н а с т и р н и й. Правда, це чудесно?

Г о л о с. Девствітельно... Харашо... Какось воно такось...

Н а с т и р н и й. Грандіозне вам спасибі за змістовну бесіду!

Г о л о с. Девствітельно... Нема за що... Приїздіть до нас ще!

Н а с т и р н и й. І коли на закінчення я потиснув йому прізвище і попросив назвати руку, він заявив: «Повідомте просто — наш прекрасний сучасник!»

Д и к т о р 2. А тепер — трансляція чергового футбольного матчу. Включаємо стадіон.

С п о р т и в н и й к о м е н т а т о р. Йде вісімдесята хвилина матчу. Команда «Шаланда» — в смугастих футболках. Команда «Ураган» — у білих футболках. Суддя темний.

Пробачте, здається, гол. Так, я не помилився. Ось мені підказують — забила «Шаланда». На табло з'являється прізвище: автор гола — шаландівець Вумний. Його дружину звать Карменсита. Її прабабка співала у циганському хорі, а прадід — у церкві. У Вумного від Карменсита є син Джон, тобто Іван. До речі, п'ятирічний Джон уже

пробує грати у футбол. Вумний з гордістю повідомив, що у сина таке ж тактичне мислення, як і в нього.

Пробачте, я трохи відхилився від репортажу. Здається, рахунок вирівнявся. Баланс, як кажуть у народі. До речі, так само «Ураган» вирівняв рахунок позаторік у міжнародній зустрічі з клубом «Саламур». Там грають виключно професіонали. А у нас футболісти-заочники.

Пробачте, ось мені підказують: рахунок два-один. Зараз ми спробуємо дізнатися, на чию користь. До речі, про користь молодих сил. Чудово вписався в ансамбль «Урагану» юний Бичок. Раніше він ніде не вчився, а нині зарахований до університету.

Ви чуєте оплески? Вгадайте, що сталося? Не буду вас довго інтригувати: ураганівець Крокодиляк використав гольовий момент. До речі, у товариських зустрічах у Норвегії він не забив жодного м'яча. Бо там туман. А у нас сонячно, справжня футбольна погода. Для футболу це добре, для врожаю — погано. До речі, в команду «Врожай», яка сьогодні не грає, прийшов новий тренер. Він має вищу освіту — закінчив ветеринарну академію. Спочатку тренував студентські команди, а нині влаштувався за фахом.

Пробачте, я знову відхилився від репортажу. Ось мені підказують — рахунок чотири-два. Систему чотири-два-чотири колись народили бразільці. У нас грають всі за одного і один за всіх. Це — воротар. Нині ми розставляємо гравців за схемою чотири-три-три. Так вони і стоять.

Пробачте, ось мені підказують — матч закінчився. Хто ж переміг? А втім, перемогла дружба!

Д и к т о р І. У наступній програмі ви почуєте...

Д и к т о р 2. Сільськогосподарський нарис «Відкриття бюста голові».

Д и к т о р І. Передачу для дітей «Лисичка-медсестричка та ведмедик-кібернетик».

Д и к т о р 2. Концерт для пенсіонерів «Пора в путь-дорогу»...

ОБІКРАЛИ

Мемуарне

Дачка у мене за містом. Типу голубника. Зате природа. Простір для розперезаної творчості.

Обладнав кабінетик. Збив стелажі на всю стіну. Літературний інтер'єр виставив: класику, перлини світового письменства. Поряд власні твори примостив, десять книжок у розкішних оксамитових оправах — ціла палітурня на моє спецзамовлення працювала.

Сидів якимось на дачці — новий роман катав. Тема геніальна! НТР на селі. Голова колгоспу відбуває на симпозіум до штату Колорадо. З доповіддю про колорадського жука у наших умовах. А чорнобровий заступник тим часом вводить НТР. Допомогає йому головиха — молода кібернетичка (голова їй ходу не давав). Виписують ЄС ЕОМ для повної кібернетизації просапних культур. Хтось тягне з системи два секретних кристали, а головоху тягне на кисле. З'являється сільський детектив... І пішло, і поїхало!

Накатав, як завжди, сторінок двадцять. А під вечір задощило. Сів на електричку — і в місто. Дачну шерсть обстригти. Вранці повернувся — обікрали! Кватирку відчинену залишив!

Крім книг брати нічого. Нічого й не взяли. Крім книг. Тільки мій рукопис на столі не зачепили. А на рукописі... Записка!

Читаю:

«Книжка — найкращий подарунок на іменини. А в мене якраз іменини. Дякую за найкращий подарунок. Невідомий вам книголюб».

Нахаба!

— Ось! — показую записку старшині залізничного відділення. — Слід! Злодій сам до вас проситься! Графологічна експертиза і...

— І залишмо літературщину,— продовжив старшина.— Діяв не рецидивіст, а підпилий дилетант-початківець.

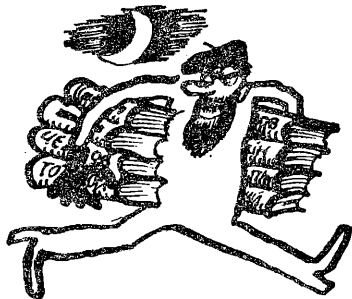
— Чому дилетант?

— Записка.

— Чому підпилий?

— Рядки стрибають, як косий по стерні.

— Може, сусіди щось примітили?

— Розпитаємо. Та навряд. Дощ перішив, вигнав туристів з лісу. Море людей, і всі з рюкзаками. Ваш літературознавець заштовхав книжки до рюкзака — і на електричку. На лінії двадцять станцій. Три мільйони чоловік. Ходити й питати: «Чи не ваш почерк?»

— Як бути?

— Давайте назви. Може, на книжкових товчках злодій спіймається.

Я перелічив видання. Свої етично не назвав.

— Повезло злодюжці,— констатував старшина.

— Злодіяці! — уточнив я.— Сорок кілограмів духовного багажу на собі пер!

— Ваша правда,— погодився старшина.

— Благаю! — приклав руки до серця.— Розшукайте! Неоціненний художній скарб — мінімум на тисячу карбованців!

— Культурний злодій нині пішов,— задумливо сказав старшина.

Але мені не полегшало. Спливали місяці. Набрякав мій колгоспно-детективний роман. А злодій гуляв на волі.

Якось повернувся на дачку з творчого відрядження. А на підвіконні... пишалися мої оксамитові томики! Десять як один!

Старшина примчав з собакою. Марно! Вночі знову прорвало небо.

— Дірок у небесах навертіли, а в собаки нюх пропадає,— бідкався старшина.

— А відбитки пальців? — підказав я.

— Ваші?

— Злодія!

— А-а... Подивимось...

Старшина витяг лупу і дослідив мій творчий доробок. Не знаю, як з відбитками, а записку він знайшов. Відкашлявся і зачитав:

«Обурений до краю! Ризик, нерви, фізичне навантаження! А ви серед літератури підсунули пуд власної творчості, законспірованої благородними палітурками. Ганьба графоманам!»

— Нахаба! — вискnuв я.

— Культурний злодій нині пішов,— задумливо сказав старшина.

ТРИУМФ БАЛЕРИНИ

Випадково стрів мистецтвознавця Н. Заснувалася напівсвітська розмова. З аліментів ми несподівано перескочили на балет.

— Пам'ятаєте балерину Х.? — запитав я.— Щось не бачу нині подібних танцівниць.

— Не скажіть,— заперечив Н.

— Згадайте її стрибки! — наполягав я.

— Акробатика, — відповів Н.
— А фуєте? — запалюювся я. — Вона крутила тридцять два фуєте, не хекнувши!

— Дзига, — сказав Н.

— Ну, знаєте! — гарячкував я.

— Дещо знаю, — сказав Н. — Знаю, що природа й хореографічна бурса дали їй все: високий стрибок, конячу витривалість, мотоциклетні піруети...

— От-от! — підхопив я. — Віртуозна техніка!

— Скоріш залізна, бо танцювала вона як робот.

— А її зоряна година? — не вгавав я. — Згадайте партію шахині! Бенефісний спектакль! Висока мистецька премія!

— О, ви були на тій виставі? — примружив око мистецтвознавець. — Може, знаєте подробиці?

Подробиць я не знав. Знав лише примхливу еволюцію спектаклю. Річ у тім, що у першому лібретто ніякої шахині не було. А була цариця виноградних плантацій — ланкова. Танцювальний сюжет стрибав під гарну музику по любовно-виробничому трикутнику: ланкова — молодий агроном — голова колгоспу. Ланкова горнулася до агронома, який палко підтримував її стан та агротехнічні новації. У заключному па-де-труа молоді герої за-танцювали голову — джигуна та ортодокса — до «строга-ча»... Коротше, спектакль провалився з великим успіхом. Однак лібреттист швидко переорієнтувався: переніс дію з плантації, колгоспної контори та загальних зборів у прадавній сад, на бранне поле та у будуар шахині. Відповідно трансформувалися і герої: ланкова стала шахинею, агроном — джигітом, голова колгоспу — підступним візіром. І витанцювався балет!

От і все, що я знав. Мистецтвознавець Н., як виявилось, знав більше.

— Спектакль справді потягнув на премію, — потвердив він. — А з тріумфом вашої прими було так...

Нервові дрижаки передували прем'єрі.

— Завалить прима спектакль! — бідкався танцівник, який виконував партію джигіта.

— Кам'яна бабенція! — поділив думку колеги соліст-візир.

— Вона позбавлена будь-яких емоцій! — бідкався джигіт.

— Кінь у спідниці! — констатував візир.— Гавкнеться наша премія!

— Хоча б якийсь зблиск очей!

— Ага! Зблисне вона... П'ятою до сонця... (Тут слід зауважити, що майстри найумовнішого з усіх видів мистецтв у житті висловлюються без усіляких умовностей).

— Як її розворушити? — ламали руки солісти.

— Як? Як?! Як??!!

Уже сяяли у партері пробори та лисини балетоманів, уже відзеркалювалася люстра у коштовностях дам, уже вклася на пліш директорової ложі вагома оглядова комісія, уже за сутанами куліс підставив лоба під хрещене знамення пожежниці баби Насті балетмейстер (атеїст),— коли соліст-візир висловив дикунську пропозицію: провести виробничу п'ятихвилинку.

Балетмейстер затупотів хворими ногами, але вчасно згадав, що візир, він же голова місцевкому, теж неабияка сила у мистецтві розподілу матеріальних благ,— і скис.

— Саме після тої п'ятихвилинки,— наголосив мистецтвознавець Н.,— і почався триумф. Ви пам'ятаєте...

Ще б пак! Прима Х. перевершила тоді всіх. Де й поділась її скам'янілість! Вона була живим нервом, гранатою, катаклізмом... Очі, губи, руки, все тіло її співало у танці з джигітом: кохаю, кохаю, кохаю... А гнівні стрибки навколо підступного візира зі страшною силою вирізблювали його дрібнофеодальну, міщанську, аморальну сутність...

«Розлучуся!» — ревнував в оркестровій ямі корнет-апістон, законний чоловік прими. А в ложі приречено хлюп-

нула носом дружина (теж законна) соліста-джигіта — домогосподарка-психолог.

До заключної овації на порушення усіх правил приєдналася навіть оглядова комісія. Премія була у кишені, тобто — на лацканах...

— Дякую за чудовий спогад! — сказав я мистецтвознавцеві. — Як бачите, жевріло у душі балерини Х. високе почуття!

— Ніщо у ній не жевріло і навіть не тліло, — хитнув головою мистецтвознавець. — Уся петрушка у тій п'ятихвилинці, про яку я згадав.

— А причім тут п'ятихвилинка? — здивувався я.

— А при тім, що вона зіграла роль детонатора мистецьких пристрастей, — відповів Н.

— Якого ще детонатора?

— Найжиттєвішого. Склочного! — сказав Н. — А було так...

П'ятихвилинку відкрив візир (голова місцевкому).

— Добірне товариство! — сказав він. — Є така думка, що прими Х. більше пасує роль няньки шахині, а на партію самої шахині слід висунути когось з молодих балерин...

— Браво! Давно пора! — заверещав кордебалет.

— Дозвольте вважати ваші вигуки за схвалення цієї пропозиції, — підхопив склочну ноту візир.

— Не забувайте, хто я! — вкрилася червоними плямами прима.

— Висловлюю протест! — став на захист прими джигіт (член місцевкому). — Наша шановна Х. неперевершена!

Тут закричали усі, розкрутилася веремія, почалися шарварок, гармидер, рок-опера, розгардіяш, вакханалія, але тут грянула увертюра й розпашілі профспілкові активісти викотилися на публіку...

— От вам і непідробні пристрасті, любов і ненависть, тріумф балерини Х., — підсумував мистецтвознавець.

- Жорстока містифікація,— промимрив я.
- Париж вартий меси,— відповів Н.
- Врешті-решт,— розмірковував я,— мистецька премія мирить усіх.
- Якби ж то так! — заперечив мистецтвознавець.— Після тої вистави ваша люба прима зчинила таку бучу, що соліст-візир злетів з голови місцевкому, вилетів з преміального списку і всох на другорядних ролях. Мистецтво, як відомо, завжди вимагає жертв...

ХАЛЕПА З ХЕПІ-ЕНДОМ

Бестселер

Інколи, подеколи, часом трапляються поодинокі випадки, коли окремі літератори створюють деякі твори методом «галопом по Європам».

З критики

Стояв уїк-енд, тобто хепі-енд трудового тижня. Та диво дивне — у барі «Гуд бай» («Добрий сон») ніякого шарварку не спостерігалось.

За шинквасом бовванів корчмар Джек Амадей Джин-Джус.

А за столиком навпроти дверей розчепіжився Джон Бидл — бос фірми «Ситуейшн».

Між ними сновигав зі склотарою — то по вінця, то до денця — бой-метис (битий циган).

Бидл встиг смикнути гранчаків з п'ять дрінку (коктейль-холу) і тепер наминав стек (м'ясце). Нараз він вихопив стейк (ковіньку) і уперіщив ним метиса-офіціанта межі плечі.

— За що, дядьку-сер? — схлипнув бідний парубійко.

— Про всяк випадок,— зареготав Бидл.— Щоб не забував, хто бос, а хто босяк.— І просичав, як кобра

підколодна: — Швендяеш, мов сновида, двері затуляєш. Уб'ю, бой!

Пригноблений працівник громадського харчування позадкував до шинквасу, щоб оговтатись, але там його залав Джек Амадей і почав трусити, як чорт суху грушу.

— Пусти його, куме! — процідив Бидл. — Хтось сунеться...

Справді, у забігайлівку лізли якісь патлаті жевжики, лаючись, мов биндюжники.

Джон Бидл розпросторив плечі. Вздрівши бугаєву статуру, голову-стріху та кнурячі очі, гультяї одразу припинили художню самодіяльність і кинулися навтьоки.

І це зрозуміло. Бо тут, на західному сході шосе «Г» (гарна бруківка), у райцентрі Сплін, усі джентльмени, баби та бебі знали Бидла не лише як завідуючого контрою по розповсюдженню трико й іншої вторсировини. Він був відомий і як гангстер-хуліган, та ніхто про це теревені не правив, щоб не наблизити свій неминучий енд (кінець).

— Превеликий гуд! — задоволено тер черево Джон. — Ач, гультяї!

— Туди їхню маму, сер! — підхихикнув Джек.

Бидл вп'явся поглядом у двері — хтось знову пхався через сіни.

Просунулася пика, хоч телят бий. Полісмен! На тобі, небоже, приймай о'кейчик!

— Зачинено! — знайшовся Джин-Джус. — Переоблік!

— Помовч, бидло! — одповів новий центуріон і рушив до Бидла.

Той зиркнув на нахабу впівока.

— Насмоктався, алкаш? — задушевно спитав полісмен.

Бидл вирячився, як жаба.

— Мармизу б тобі начистити, п'яндиго, — вів далі страж. — Вдома, либонь, доньки плачуть, бодай ти вдавився тою шпагатівкою!

Бидл роздувся, аки гиндик:

— Ах ти ж... Паняй звідси, містере полісмен! Життя набридло?

Страж закону видобув з галіфе наганяку.

— Ще й патякає, дармоїд. За витверезником скучив? То зараз пройдемо...

— Амадейовичу! — ледь стримуючись, крикнув Джон бармену (людина-бар, тобто завідувач кафе).— Поясни паразиту, хто є хто...

— З глузду з'їхав? — бризкав слиною на полісмена людина-бар.— Перед тобою сам Джон Бидл!

— Невелике цабе! — посміхнувся полісмен.

— Забирайся геть! — верескнув отетерілий бармен, насуваючись на полісмена.

Той відмахнувся правицею, і ствол потонув у череві буфетника, як у діжі з тістом. Людина-бар кувікнула і сповзла на долівку, загібаючи руками, мов на міроприємстві «Вчися плавати сам».

Тут-таки Бидл вихопив з-за підтяжки кольт, але страж вибив пушку з Бидлової руки, як іграшку.

Метис аж рота затис.

— А тепер слухай сюди, Джончику! — сказав полісмен.— Я і є той бізнесмен, який запропонував тобі зустріч для продажу за півмільйона краденої ікони «Маня-Ліза», ХХ вік до нашої ери. Грошва при тобі?

— А-а! — зрадів Бидл.— А де ікона?

— В музеї,— пустив смішок лжеполісмен.— Хочеш подивитися, злітай в Європу. Вхід всього двадцять копійок, а позичиш десь студентський квиток — за десять копійок пройдеш.

— А тепер послухай мене, жартівник! — оговтався Бидл.— Мої хлоп'ята тримають бар на прицілі. Живим ти звідси не вилізеши. Усі ходи-виходи перекриті.

І Джон ковтнув самограй із содовою, занюхавши спалетті.

— Ай! — удавано жажнувся авантюрик.— Невже вони наважаться смалити з обрізів у вашу доньку?

— Яку ще доньку?

— Старшеньку. Мерілін. Та ось і вона, ніби скупана в любистку.

— Папашко! — кинулася на ший Бидлу Мерілін.— Це і є той Айк, якому ти відмовив у моїй руці, а відтак і в моєму посагові. Айк вчиться зі мною у Східному коледжі. Теж на філолога. Не гнівайся на нього за цю витівку. Сам винен. Жени монету, і ми поберемося!

— Міс Бидл! — суворо-родинно-ніжно вигукнув батько-гангстер.

— Була міс, поки зі мною не здибалась, а тепер, само собою, місіс! — заливався містифікатор-філолог.

— Була баба дівкою! — захоплено вискнув метис.

— Розбещувач! Аморальник! Спокусник! — волав Джон Бидл.

— Від такого чую! Сам рекетир! — нахабнів студент.— Гуляш з омарами щодня жереш! А ми — на біляхах! Давай півмільйона!

— Дулю з маком!

— Давай! — махав кишеньковою базукою зятьок.— Бо жаба цицьки дасть!

— У нас дитина буде, папашко! — відлила і свою кулю доця.

— Сиротою вона буде, сиротою! — погрожував крізь схлипи бізнесмен-бандит.

— Або без діда зростатиме...— рюмсала Мерілін.

— Жени посаг! — веселився лжеполісмен.— Ве віктіс — горе переможеним!

Рипнули двері. Нечиста трійця обернулася.

Нова дійова особа також виявилася полісменом. Пика — возом не об'їдеш. Солодка така і нахабна водночас.

— Сери! — елеино-фальшивим голосом проспівала по-

ліційна мордяка.— Хто з вас буде містер Бидл—джентльмен, бізнесмен і сім'янин?

— Теж переодягнений студент? — затіпався гангстер, стискаючи гаманець і пригадуючи образ молодшої доньки, Бриджіт, студентки Західного коледжу, майбутнього історика...

(Далі буде)

КІНО

Кажуть, руки у мене золоті. Та й голова, повірте, не мідна. Проте буває й лихо з розуму, як справедливо застерігав Олександр Сергійович Грибоедов.

Якось виступали у нашому цеху аси художньої інтелігенції. Здорово виступали! Одразу видно — працюють на совість. Хай у генах хоч цебро таланту, а діжки поту не додаси — і чекай на рекламації.

Так і сказав я на тій зустрічі. І трохи критики навів щодо окремих недоліків, які мають місце (і не одне!) в індустрії прекрасного.

Читаеш твір — ніби про твоє життя. Але крім планових інтриг запліснявілого директора проти молодого Наукодоносора (або навпаки) та позапланових конфліктів науково-фантастичної дружини зі спокусницею-кравчицею (або навпаки) — торічеллієва порожнеча. Таке враження, поділився якимось з бібліотекаркою, що творець побував на заводі один раз. «Не раз! — образилася повпред красною письменства.— Двічі!»

А взяти босогого дитинство, що загрузло в проблемах шістдесятих років по самі імпортні мокасини? Ніби агропромислова інтеграція відбувається десь у четвертому вимірі! Дядькизм!

А балет на сучасну тему? Не витанцьовується! І не витанцюється, допоки у такому тендітному мистецтві падеде з перфораторними молотками фугуватимуть...

Ну, дістав я тоді компліменти. На прем'єри почали запрошувати, на творчі бойовища-обговорення. Цікаво, що не кажіть, у мистецьких лабораторіях побувати, на власні очі побачити, як художній переділ твориться, як відокремлюється метал від шлаку. Бо таки правда — митці просівають тисячі тонн словесної руди заради єдиного радійового слова, як образно зазначив Володимир Володимирович Маяковський, маючи на увазі не радіо, а вісімдесят восьмий елемент періодичної таблиці Дмитра Івановича Менделєєва.

Спочатку я дослухався та розмірковував, а потім і виступати навчився.

Ну, розв'язку, відчуваю, вгадали всі. Згідно з сюжетними канонами, мав я за тими дискусіями «завалити» виробничий план і перейти до розряду невизнаних геніїв. Не поспішайте. Як був, так і лишився «майстром «золоті руки», а спілкування з майстрами прекрасного допомагало моїй робітничій творчості.

Пробуксовка вийшла на кінематографі — мистецтві незбагнених можливостей. Дістав якось запрошення на прем'єру — перегляд у вузькому колі «кінововків». На початок фільму я запізнився.

Коли спалахнуло світло, встав голова і розпочав:

— Як говорив один чин, я змушений вас вітати у цьому залі. Пропоную, дорогі колеги, перед тим, як ми почнемо чуйно гамселити одне одного кінотермінами, послухати думку нашого вельмишановного «майстра «золоті руки».

Я підводжуся й ріжу правду-матку:

— Вибачте, кажу, пропустив титри, та, мабуть, воно на краще. Бо, як молодий режисер, робимо скидку: «Все попереду...» А як старий режисер, робимо скидку: «Може, востанне...» Авторів фільму я не знаю, то дозвольте без усяких скидок. Режисерський задум такий: натуралізувати заводські будні, грати «під життя», що й зумовило

добір невідомих акторів. У суто виробничому плані до картини, як кажуть, не причепишся. Безкомпромісно поставлена проблема впровадження нової техніки. Але! Вся дія відбувається у цехах та управлінських службах. Чи виправданий такий прийом кінорозповіді? Я нарахував п'ятнадцять виробничих операцій, вісім нарад і... один день народження. Нудота! Навіть на однісінькому святі розгорнулася дискусія про недостатнє стимулювання технічного переозброєння...

— Саме так і було! — підскочив замшевий дідусь.

— Можливо,— кажу,— але справжнє мистецтво є збільшуваним склом, а не дзеркалом, до того ж нешлифованим.

— Нешліфованим?! — знову підкинуло дідуса.

— А так! — правлю своє.— Вже не кажу про те, що в картині з'являється і зникає з десятків персонажів, і не добереш, хто з них позитивний, а хто негативний. Молоді чомусь усі із зализинами, а старші люди — патлаті. Жінки всі до одної красуні, ноги, як кажуть, з вух ростуть. Майстри грають під рафінованих інтелігентів. Директора у джинсовий костюм увіпхнули...

— Так у житті! — злітає під стелю замша.

— Художність де? — ставлю питання руба.— Де багатогранність життя? Чи самою технікою живе людина? Кому стрічку показувати збирається? Держплану?

— І Держплану теж! — танцює у повітрі дідусь.— Може, в першу чергу!

— То нащо художній город городити? — питаю.— Приїздіть до нас на завод і накручуйте документальну стрічку!

— А це яка? — падає в крісло, як підстрелений, дідок.— Документальний проблемний фільм... Машзавод... Приховані камери... Рік творчих мук...

Набираю повітря, б'ю себе в груди і видаю:

— Ну, заець!

І на хвилі загального пожвавлення вища категорія тому документальному фільмові впливла...

А я подумав, чи не від того маємо кінопрорахунки, що на кіно, як і на футболі, у нас розуміються всі?

ОДІССЕЯ У ТАРІЛЦІ

З трактатів прикладної науки

«Всі домисли щодо мене мають емпіричний характер, тобто позначені антинауковістю. Я впевнена, що ви зумієте захистити мою дівочо-жіночу честь від деяких плейбоїв та екс-бомб нашої контори, які з певних істеричних причин мислять комунальними категоріями. В силу своєї обмеженості, вельмишановний шефе, вони неспроможні піднятися до розуміння загадкових планетарних явищ, скажімо, Бермудського трикутника чи НЛО.

Не буду морочити Вашу голову Бермудами, бо відстань до них вимагає профспілкової відпустки плюс три тижні за власний рахунок. Зверну вашу увагу, шановний шефе, на НЛО (нерозпізнані літаючі об'єкти). За конфігурацією НЛО розподіляються на ЛТ (літаючі тарілки), ЛБ (літаючі брилі), ЛЦ (літаючі циліндри).

Перш за все, вельмишановний шефе, нагадаю систематизовані наукою факти щодо НЛО. 1952 року згряч чудернацьких літальних апаратів у вигляді перевернутих тарілок та брилів влаштувала атракціон над Вашингтоном. Спроби наздогнати їх чи збити виявилися марними. Американці пояснили цей феномен «рукою Москви».

Потім НЛО стали таким самим масовим явищем, як джинси. Їх спостерігали над Петрозаводськом, Києвом, Воркутою, Паміром, Хацапетівкою, Нальчиком — у нас, над Пенсільванією, Невадою, Колорадо, Лас-Вегасом, Голлівудом, Бродвеем — у них, а також на навколосемних орбітах (у нас і у них). Скажімо, над Нальчиком велетенська літаюча тарілка висіла півтори доби, і невдовзі після цього з прилавків — від Нальчика до Влади-

постока — зникли сервізи, але це пояснили прорахунками плануючих органів.

Є припущення, що НЛО — мандрівники з зірки Дзета Сети (37 світлових років від Землі), або туристи з інших міжгалактичних цивілізацій, або фокусники з четвертого виміру, або жартівники з антисвіту. Можливо, випадок зі мною наблизить науку до розгадки таємниці НЛО.

Відчуваю, дорогий шефе, що вам нетерпеливиться дізнатися про безпосередні, прямі контакти НЛО з людьми. У США тарілчани затягали землян до своїх апаратів принаймні сто разів (зробимо поправку на рекламу, паблісіті, інфляцію та інші американські штучки).

У нас таке сталося двічі. І в обох випадках у Києві (прошу звернути чільну увагу на цей факт, адже ми з вами кияни!).

Перший випадок: молодший науковий співробітник Х сів відпочити у Пушкінському парку Києва об 11-й години вечора, а прийшов до тями об 11-й годині ранку біля пам'ятника геніальному поетові в Москві. Запам'яталися йому ревище, якийсь ілюмінатор і видиво подвійного Місяця. Наука виявилася безсилою і списала інцидент на злий жарт пілотів нічного рейсу Київ — Москва.

Другий випадок: двох вантажників У та Z станції «Київ-товарний» востаннє бачили на залізничній колії 31 грудня. А виявили їх уже в новому році, 6 січня, на невеликій сибірській станції вкупі з великою таріллю, що мала сліди студенистої маси і вензель ресторану «Київ-пасажирський». На жаль, і тут відбулися хіхоньками та хахоньками, точнісінько як у нашій конторі.

Для вас, інтелігентної людини і керівника демократичного стилю, природно, вже відкрилася суть прикрого інциденту, що стався з вашою підлеглою.

Так! Я була викрадена НЛО в неділю на Водопарку, пробула в тарілці під гіпнозом п'ять діб (згадайте одіссею вантажників!) і з'явилася на роботу в розпатланому вигляді лише в п'ятницю.

Сподіваюся, дорогий шефе, що тепер ми разом від душі порегочемо з міщанських натяків деяких наших пуританок і донжуанів з приводу мого кримського загару та облупленого носа. Справді, у нас другий тиждень переїщать дощі, але в світлі НЛО з їхніми гіперпросторовими швидкостями моя смага може бути канарською, багамською і навіть австралійською.

Лишилося спростувати останню інсинуацію, що виповзла з чорної душі цієї жаби-відпускниці Пенелопської. Вона твердить, що бачила мене в середу на ялтинському пляжі з вусатим хлопцем. За науковими даними, тарілчани бувають трьох типів: до метра зросту, рахітичного вигляду; до трьох метрів, як центрові у баскетболі; і, нарешті, так звані гуманоїди, які нічим не різняться від мужчин у соку. Отже, або ця сліпиндя Пенелопська стала жертвою оптичного обману, або побачила в Ялті гуманоїда. Та скоріш за все вона розповсюджує плітки з ревнощів, бо її чоловічок-недомірок — глибоко між нами! — вщипнув мене на новорічному балу.

Прошу мое пояснення, дорогий шефе, вважати виправданням за ті нещасні чотири дні, коли я фізично не перебувала у конторі з волі незрозумілого розуму. Дозволю передати цей документ КОЗІ (комісії з орбітальних зондів інопланетян). Хоч я нічого не пам'ятаю, але мені було добре, що свідчить про слабкість тарілчан до красивих жінок. І якщо НЛО колись підуть на контакт із землею цивілізацією, то тільки завдяки нам — амазонкам сучасності, позбавленим будь-яких забобонів!»

НАДСУЧАСНИЙ ДЕТЕКТИВ

Лейтенант із завмиранням серця переступив поріг знаменитого кабінету.

— Товаришу кандидат кібернетичних наук, член секції мариністів, віце-президент клубу поліглотів, почесний

доцент педінституту, заслужений діяч філателії, майстер спорту міжнародного класу, полковник...

— Вільно, юначе, називайте мене просто «Орел-один»,— перебив рапорт чоловік із сивими скронями, втомленими очима і хворим серцем, який сидів за скромним столом поміж телеекранами, ЕОМ, магніфонами, телетайпами і мікрофонами.

— ...лейтенант Марко Наївний прибув для проходження практики!

— Ага... Вам двадцять років, ви першорозрядник з боксу, стрільби, легкої атлетики, плавання і дзю-до, любите морозиво і симфоджаз, у вільний час пишете ліричні вірші, не одружені...

— Звідки ви знаєте?!— вихопилось у лейтенанта.

— Досвід, досвід, мій юний друже,— посміхнувся «Орел-один».— А втім, я прочитав ваші анкетні дані. То що будемо робити?

— Хотілося б знешкодити шпигуна...

— Ах молодість, молодість,— приязно засміявся полковник.— Кипить, поспішає! Ну, добре, добре, спробую щось для вас зробити. Сідайте.

«Орел-один» натиснув якусь кнопку, і відразу засвітився телеекран.

— Ви бачите шматок чорноморського узбережжя,— інформував полковник Марка.— За п'ять хвилин з лагідних хвиль має вилізти імпортований виродок із засекреченими очима.

Лейтенант миттю схопився на ноги:

— Товаришу «Орел-один», треба негайно летіти туди!

— Навіщо, юначе? Поки випишете відрядження, поки дістанете квиток, шпигун замете свої сліди...— І полковник нахилився до мікрофону.

— Хто на трубці?— пожартував він.

— Капітан Кучерявий!— почулось у динаміку.

— Послухайте, капітане, за дві хвилини під Скелею

інфарктів з'явиться шпигун. То ви його не чіпайте, хай просувається в глиб території.

— Єсть!

Марко першим помітив на екрані шпигуна.

— Доповідаю! Агент прибув. Одягнений у водолазний костюм типу «болонья-схід», що розрахований на десять годин автономного плавання.

Полковник підсилив контрастність:

— Слідкуємо далі. Переодягається у полотняний костюм закарпатської фабрики «Стан твій смерековий». Гроші й ампули ховає за пазуху, автомат — у рукав.

— Марка зброї «бульдог-морган», калібр 9 міліметрів,— доповів Наївний.

— Браво, юначе! Чудово засвоїли теорію.

Лейтенант зашарівся.

— Переключаємося на іншу камеру. Шпигун має поспішати до найближчої автобусної станції.

Телеекран знову показав агента, який кушпелив алеєю курортного парку. Зненацька назустріч йому кинувся куц самшиту.

— Непередбачена ситуація, це дружинник,— пояснив полковник.

Тим часом над правицею шпигуна здійнявся димок. Куц упав.

— Ай-ай-ай-ай! — закричав Марко.

— Спокійно, лейтенанте, без істерики! Продовжуємо переслідування. Включаю автобусну станцію.

Камера знову упіймала агента. Він взяв квиток, купив для маскування чвертку горілки і подався до кафе-павільйону.

— Замовив гуляш і мінеральну воду! — доповів гострозорий Марко.

— Так, дивіться, лейтенанте, шпигун зробив першу помилку — розбавив горілку мінеральною водою. У нас ніхто цього не робить. Як діятиме він після обіду, лейтенанте?

— Піде в туалет?

— Логічно. Та ви забули, юначе, що маєте справу з підступним ворогом. Вбиральня упирається в глуху стіну, жодного секретного об'єкту звідти не сфотографуєш. Бачите, шпигун влився в групу екскурсантів, клацає запальничкою, мабуть, фотографує медичний пляж.

Полковник знову схопив мікрофон.

— «Чиж-п'ятнадцять»! Говорить «Орел-один»! Передаю контроль над об'єктом «Суб'єкт». Сідайте з ним до автобуса, супроводжуйте до обласного центру.

— Вас зрозумів! — почулося з люстри.

«Орел-один» вимкнув апаратуру.

— Шпигун прибуде до міста Ікс за три години. Згугляємо поки в доміно, лейтенанте?

...— Офіцерський козел! — вдарив Марко кістяшкою по столу.— Закриваю гру.

— Що ж, а тепер закриємо підступну гру шпигуна,— сказав полковник і включив телеекран.

Шпигун якраз сідав у таксі на автовокзалі міста Ікс.

— Куди подасться агент, юначе? — спитав «Орел-один».

— До резидента?

— Правильно! А резидент живе по вулиці Колгоспній, будинок номер двадцять вісім.

— Може, варто туди підскочити? — спитав Марко.

— Навіщо? По-перше, у холодильнику резидента схована телекамера, по-друге... проте дивіться!

Екран показав шпигуна і резидента, які щось жваво обговорювали за столом. Потім резидент вийняв з каструлі ополоника і по-домашньому тюкнув агента в тім'ячко. Той посунувся під стіл...

— От і все, юначе! — весело промовив полковник.— Поздоровляю вас із закінченням операції.

Марко Наївний розгублено кліпав очима.

— Пояснюю секрети успіху, лейтенанте! Шпигунський центр повідомив час і місце висадки агента резидентіві,

а замість нього давно працює наш товариш. Він розпитав чергового агента про мету візиту і — ополоником...

Марко спохмурнів:

— Тю... Виходить, дружинник загинув зовсім безглуздо?

— А хто сказав, що він загинув?

— Та ви ж бачили, як бідолаха беркицьнувся після пострілу!

— Знепритомнів од переляку. Постріл був холостий. Наша людина в шпигунському центрі замінила агента обойму.

Марко зовсім скис:

— Якась фантастична елементарність, тобто... кгм... елементарна фантастика,— промимрив він.

— Ви ображаєте мене, лейтенанте. Погодьтеся, що нам вдалося дотриматись класичних концепцій переважної більшості пригодницьких творів. Отож, діяти інакше — значить відняти кусень хліба у наших майстрів детективного жанру! Ну, чого ви набурмосились?

— Коли така петрушка, товаришу «Орел-один», то я краще зміню фах. Може, в торгівлю подамся, там принаймні є елемент ризику...

— Струнко, лейтенанте! Хіба про таку зміну я мріяв? Ви хочете, щоб я один стрибав із сюжету в сюжет зі своїм хворим серцем, надприродною обізнаністю й унікальною апаратурою? Я лишаю вам тільки один шанс, аби змити ганьбу!

У Марка Наївного загорілись очі:

— Я готовий виконати будь-яке небезпечне завдання!

— Чудові слова, прекрасний штамп,— подобрішав полковник.— Дивіться, ось тематичні й архітектурні плани кількох видавництв. Ви повинні вилучити звідти рукописи халтурних детективів.

— Доведеться дертися по ринвах,— задумливо відзначив Марко, вивчаючи архітектурні достоїнства видавництв.

— Візьміть кілька своїх віршів,— сказав полковник,— тицьнете вахтерам, якщо здибають вас ненароком. Вони графоманів відпускають.

— Дякую за цінну вказівку, дозвольте йти!

— Йдіть, мій хлопчику! Вахтерів не лякайтесь. Та коли спіймаєтесь авторам детективів, я вже нічим не зможу вам допомогти...

І «Орел-один» потай втер непрохану сльозу.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВИБУХ

НОП У ДІІ

Після впровадження наукової організації праці у тресті «Мала індустрія» зекономили годину. Обідаючи безпосередньо на робочих місцях, працівники на годину ранише відбувають додому.

ЛЮДИ МІСТО ПРИКРАШАЮТЬ

Облагородив архітектуру мікрорайону «Слобідські Черемушки» комірник Корбюзюк, який звів тут власний будинок у мавританському стилі. Починаючи з Корбюзюка вже зацікавились.

ЩАСТЯ БАТЬКА

Як стало відомо, в інженера-техніка Сироти народилися троє синів. «Усі три породіллі почувають себе добре,— повідомили нам у міліції.— Батька розшукуємо».

ОДЕРЖИМІСТЬ

«Ваше хобі?» — запитали соціологи майстра Абняка.
«Робота!» — чесно зізнався той.

РЕГУЛЯТОР БАЗАРНОЇ СТИХІЇ

Паніку у фруктових рядах критого привозу викликав зять директора магазину «Ой у саді-винограді» громадянин Фрукт, який продав на базарі п'ять ящиків апельсинів з Марокко за державною ціною.

МОЛОДЦІ І РОЗЗЯВИ

На недільнику по збиранню металобрухту перше місце виборили школярі Молодіжного району.

У понеділок на будівництві у Молодіжному районі виявили зникнення висотного крана.

ЗГОРІВ НА РОБОТІ

відповідальний за протипожежний стан шостого складу Водяний. Пожежа зайнялася від недопалка сигарети, яким покійний не влучив у діжку з піском.

БЛАГОРОДНИЙ АКТ

Після банкету, який влаштував директор гастроному Пройдис ревізору Віту, останній записав у акті ревізії: «Скарги на порушення правил торгівлі не підтвердилися».

ВІДМІННІ ЗНАННЯ

«Що можете сказати про останні збірки поета Д.?» — запитав викладач у студента Мислюка.

«Нічого», — знітився майбутній філолог.

«Правильно!» — погодився викладач.

СУБ'ЄКТИВІЗМ КРИТИКА

«Який поет вам найдорожчий?» — запитали літстудійці критика Л. С. Мічмана.

«Фред Голий, — відповів маститий літературознавець. — Він позичив у мене дві тисячі карбованців на кооператив».

БЛОК І ХАРЧОБЛОК

«І вічний бій! — сказав бармен пивбару «Ліра», списуючи розбиті келихи. — Нам спокій тільки сниться!»

ЖУРНАЛІСТ ЗМІНЮЄ ПРОФЕСІЮ

Після свого чергового фейлетону змінив професію журналіст Обушок. Нині він передовик у бригаді вантажників.

АКСЕЛЕРАЦІЯ У ДІІ

Громадянин Б. вирішив провчити свого п'ятнадцятилітнього сінка Ілька за низьку успішність при незадо-

вільній поведінці. Внаслідок цього Ілько доставив батька до найближчого травмопункту.

НОВИНИ ТЕЛЕПАТІ

Одразу після початку нової комедійної п'єси у залі заснув відомий гіпнотизер-телепат Дивовижнер.

ТАЄМНИЦЯ ЛІТАЮЧИХ ТАРІЛОК

Математичний лінгвіст Базарний помітив літаючі тарілки, які під вереск пікірували на клумбу з висотного дому. На жаль, продовжити спостереження не вдалося — на голову Базарному впала макітра.

СОН В РУКУ

Складне запитання було поставлене на лекції «Наука про сон і сновидіння»:

- А якщо сниться, що зраджує дружина?
- Це до грошей,— відповів лектор.

ДЕЛЬФІНИ КОНТАКТУЮТЬ З ЛЮДЬМИ

На вимогу науковця Акульчика дістати червінця до полужки дельфін Аванс послав його під три чорти азбукою Морзе.

У СВІТІ ПРЕКРАСНОГО

Невідомий народний умілець вирізьбив на столітньому каштані античну композицію «Амур посилає стрілу в серце Мирослави Кузькіної».

УСПІХ РОМАНІСТА

Плодовитий письменник Х. Тось успішно закінчив черговий роман. Йому вдалося уникнути аліментів.

ДАЛІ ВІД БІЗЕ

Оперу на сучасну тему створив композитор-ентузіаст Симфонюх. «Мій поліфонічний твір нагадує досить відому оперу «Кармен» Георгія Бізе,— повідомив митець.— Але на противагу циганщині мені вдалося порушити актуальні проблеми громадського харчування. Так, колишній сержант, а нині метрдотель Хосенко перевиховує неврівноважену офіціантку Кармен Ситу. «Друзі, тост за вас я підіймаю,— зокрема співає він.— Метрдотель клієнту друг і брат».

ТВОРЧА ПЛІДНІСТЬ

Десять прем'єр на рік — такий творчий ужинок Театру трагікомедії. «Це більше, ніж поставили за цей час

МХАТ, франківці, «Гранд Опера» та Лондонський королівський театр разом узяті», — відзначив головний режисер театру Тараня-Бренді.

ТВОРЧЕ НАПУТТЯ

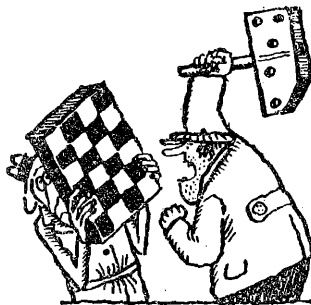
Відбувся фестиваль поетів-початківців. Форум ліриків пройшов під девізом «Поэтом можешь ты не быть...»

У СВІТІ ПРИГОД

Вдруге за поточний місяць позбувся у трамваї гаманця юрист Н. Е. Обережний. «На біса мені такі пригоди?» — заявив він.

ПЕРЕМІГ НАЙСИЛЬНІШИЙ

Болючої поразки зазнали в ігровому павільйоні майстри з міжнародних шашок Левченко та Барсман. Їх побив

майстер-водопровідник Зайчук, коли вони відмовилися зіграти з ним у доміно «на інтерес».

Три форварди команди «Залізобетон» при підтримці напівзахисників дійшли до воріт міського парку. Далі довелось їхати на машині з «лампасами».

КУБОК ЗМІНЮЄ АДРЕСУ

Особи, які залишилися невідомими, в ніч на суботу вивели зі спортклубу «Молот» срібний кубок, і

У ЛАБЕТАХ ЗВІРА

За таємничих обставин потрапив вночі до клітки ведмедя-грізлі громадянин Заблудига. Вранці його знайшли

в обіймах північноамериканського чудовиська. «Я тільки запитав, чи він мені друг?» — заявив потерпілий. Напівзадушеного грізлі вдалося врятувати.

ДОДОМУ З СУДАКОМ

Завзятий рибалка Карасик нарешті повернувся додому з рибою. Дружина виявила в його рюкзакі залишки судака в тісті.

ВИПАДОК НА ПОЛЮВАННІ

Відкрили сезон чотиреста мисливців нашого міста. Їм вдалося підстрелити одного зайця. Ним виявився кріль колгоспниці Артеміди Лютенької. «Ви мені дорого за це заплатите!» — заявила хазяйка. Так воно і сталося.

НОТАТКИ НАТУРАЛІСТА

Тішить око веселе різнобарв'я плавок, купальників, тенісок, брилів та панамок на прилавках магазинів. Отже, прийшла зима — пора Сніговиць і Морозенків.

АНОТАЦІЯ

У своїй новій книжці байкар Шустряк висміює дармоїдів, п'яниць, хуліганів, усіх тих, хто разом з автором паплюжить ім'я людини.

ЗАХОДІВ УЖИТО

Майстер К. навів факти зловживання службовим становищем з боку директора комбінату. Як повідомила нам адміністрація, заходів ужито: майстер К. звільнився за власним бажанням.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ФЕНОЛОГА

Ніч яка місячна! Зоряна, ясна! Видно, хоч голки збирай.

АНОНС

Нічого з цього не вийде.

ПОРАДИ ЛІКАРЯ-СЕКСОЛОГА

Червону руту не шукай вечорами.

ПРОГНОЗ ПОГОДИ

За туманом нічого не видно.

КУТОК ЛІНГВІСТИКИ

СЛОВСПОЛУЧЕННЯ

Бракобіс.
Кінокооператор.
Кантатоходець.
Блюзолизи.
Окуліст-заочник.
Меценато-сопрано.
Центнер-форвард.
Пародист-рецидивіст.
Чотиритактна опера.
Нижчий духом.
Широкоформальний фільм.

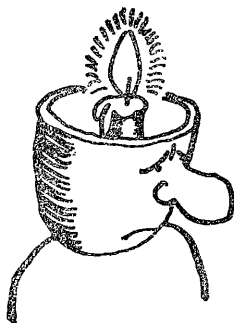
Графоманологічна експертиза.
Моментальне панно.
Дзвінкоголосе безголосся.
Самобутній плагіатор.
Пережитки майбутнього.
Контрапуп.

ТЛУМАЧЕННЯ

Б а б а — слабкодухий чоловік.
В е ч і р п а р у б о ч и й — зібрання мужчин у товаристві чужих дружин.
Г о л л а н д е ц ь л е т ю ч и й — злісний аліментник у Голландії.
І д е а л і с т — голий матеріаліст.
І н т е л і г е н т — людина, яка завжди поступається місцем своїй дружині у громадському транспорті.
К о к т е й л ь — вавілонське стовпотворіння спиртних напоїв.
М а к о г о н — жіночий томагавк.
М і н і - с п і д н и ц я — максималізм моди.
О к т е т — тріо з роздутими штатами.
О п е р у п о в н о в а ж е н и й — розповсюджувач квитків до оперного театру.
П р е ф е р а н с — доміно з вищою освітою.
П р о г н о з — те, що не робить погоди.
Р о з л у ч е н н я — брак сім'ї.
Ш в е й ц а р и — вестибюлярний апарат.
Я — скорочена форма від МІ. Застосовується у розповідях про успіхи колективу.

ОБ'ЯВИ, ОГОЛОШЕННЯ

Шукаю вільний п'єдестал у будь-якому районі міста.
А. Монументюк.

Загублений мною талант прошу вважати недійсним.
Б. Лікбезюк.

Театру юного глядача потрібні юні глядачі.
ТЮГ.

Шукаю світильник розуму.
А. Спірантов

КРИЖАНІ УСМІШКИ

ВЛАСНА ДУМКА

Наш шеф увів колегіальність.

— Чудово! — зрадів новий колега Таран. — Є можливість висловити власну думку. Бо я встиг переконатися, що шеф — елементарний невіглас.

— І до того ж він не поінформований про свою манюпусінку ваду, — лагідно уточнив Марик Аврелій.

— Вважайте ваше відкриття службовою таємницею, — втрутився я. — Бо вилетите з власною думкою за власним бажанням, аж гай зашумить.

— Колеги! — заявив Таран. — Пробачте за кумпанію. Але я гомо сапієнс, що в перекладі з іноземних мов означає «мисляча людина», а тому ніколи не відмовлюсь од власної думки.

І ми попаняли на обговорення.

Шеф подивився крізь нас (він завжди дивився крізь нас, мабуть, у ясну далечинь) і сказав:

— Я остаточно відхилив проект під девізом «Посмішка». Н-ну?

Ми наввипередки погодилися. Лише новий колега Таран пробурмотів:

— У мене є власна думка з цього приводу.

На щастя, шеф не звернув уваги на sacramентальну репліку і радився далі:

— Я зняв головного інженера промкомплексу, бо він дуже розумний. Н-ну?

Ми наввипередки погодилися. А новий колега Таран знову витиснув із себе:

— У мене є власна думка з цього приводу.

Шеф скривився, але зберіг колегіальність:

— Я дав категоричну вказівку перекинути людей з культурних об'єктів на каналізаційні роботи. Н-ну?

Ми наввипередки погодилися. Новий колега Таран втер ніг, але не здав своїх позицій:

— У мене є власна думка з цього приводу.

— Браво...— прошепотів Марик Аврелій.

Қачкорот вдає, ніби чує потилицю, і підпільним помахом руки привітає звияця.

Я теж продемонстрував солідарність: лунко висякався.

— Здається, хтось розп'якався,— скреготнув шеф.— Будемо кінчати. Я безповоротно вирішив наплювати на всі оті плити, кераміки, мозаїки, які нібито облагороджують наші блоки. Ну-ну?

Ми наввипередки закахикали, зиркаючи на зблідлого Тарана. Шеф почав повільно підніматися:

— Ну-ну? Порадімося наостанок... Може, в когось з кандидатів на виліт є власна думка?

— Так! — твердо відповів новий колега Таран.— Ось моя власна думка з цього приводу: начальству видніше...

ЛЕГКИЙ ХЛІБ

Я сів на поезію. В журналі.

Попередили: поети — натури ніжні. Можуть побити.

Наліг на рукописи. Віршів — до стелі. Переконаюся: поезія сягнула значних висот.

Згадую критерії: художність та ідейність.

Дивлюсь. Є художність, нема ідейності. Є ідейність, нема художності.

Чухаю потилицю. Лисина жевріє. Іду на грозу. Відбираю молодих класиків та здібних ветеранів.

Відповідаю «та іншим»: «Вчіться на світових шедеврах. З незмінною прихильністю...»

Отримую на це зливу листів. Краші твори нецензурної преси. Переплутав кількох обласних корифеїв з

початківцями. Луплять дуплетом. Один лист — мені. Копія — в Спілку.

Вліз!

Далі в ліс: приймаю авторів.

Атакує поетеса. Є форми, нема змісту.

Штурмує лірик. Є кучері, нема серця.

Пішли косяком. В одних — символи. В інших — порохня в порохівницях.

Беруть за горло:

— Друкуй! Мистецтво вимагає жертви!

На закуску — початківці. Накладаю оком: вірші — слабо-тонічні, біцепси — титанічні. Відсилаю на комісію по боротьбі з молодими.

Гвіздкую плакат: «Завідувач відділу поезії — першорозрядник з боксу».

Злазю на свіжого автора.

— Здряся!

— Тряся!

— Надрукуйте!

— Хто такий?

— ...ський. Майстер спорту з боксу.

Полотнію. Кличу прибиральницю тітку Медею. Вона на ставці літконсультанта. Витурює майстра.

Домальовую на плакаті:

«Майстрів спорту, а також усіх, хто важить понад 80 кілограмів, приймає редактор».

З'являється редактор. Знімає плакат.

Натякає: за плакатом на черзі — я.

Що робити?

Вчить: радься з провідними.

Мерсі, спасибі, дякую.

Заходить А. Показую йому вірші Б.

— Заскорузлий реаліст.

Заходить Б. Показую йому вірші А.

— Безнадійний естет.

Заходить В. Показую йому вірші Г.

- Темний символіст.
- Заходить Г. Показую йому вірші В.
- Голий абстракціоніст.
- Такий собі Пікассо?
- Це який? З одеської філії?
- Ні... Живописець!
- А-а... Не знаю. Це по лінії Спілки художників. У них там ще панькаються...
- Видираю останню волосину.
- Дибав до редактора.
- Де мій попередник?
- Втік на легкий хліб.
- Куди?
- В шахтарі...

СПОГАД ПРО МАТРІАРХАТ

Міжпромівська контора перелетіла до хмарочоса на околиці міста, полишивши у старому обшарпаному приміщенні обірвані телефони та бухгалтерію.

Бухгалтерія складалася виключно з осіб ніжної статі. Забезпеченість фінансової олігархії загсочоловіками була досить високою, якщо не рахувати дівиць Ліду та Люду і незалежну молодицю Ладу.

У Лади був день народження.

— Ніяка холера з тої околиці не прителіпається! — сказала Нінель Домкратівна, головбух. — Відгуляємо самі!

Із сумок випорхнули наїдки та напої, шампанське поєдналося з домашньою вишнівкою, і Нінель Домкратівна виголосила тост:

— За Ладусю! Жоден з мужчин-слизняків і мізинця її не вартий!

— Жаль, що переселяємося в останню чергу, — зітнула іменинниця. — Яюсь незвично без мужчин...

Усі засмутилися.

— Наливай! — перепинила мінор Нінель Домкратівна. — Що є мужчина? Істота слабкодуха і підступна. Згадайте часи матріархату! Мужчина тоді виконував функції, що не вимагали великого розуму, — чубився і добував їжу. А жінки вершили справи вічні — підтримували родинне вогнище і виховували дітей. Вибивши неповоротких мамонтів, мужчина винайшов тайні вечери та гру в дурня і посіяв перші чвари серед жіноцтва. Бо потрапляв з тих міроприємств у безтямному стані до чужих печер. З неймовірними труднощами жіноцтво повернуло мужчину до землеробства. Наслідки цього даються взнаки й донині. Надалі, завдяки бійкам, тютюну і шпагатівці, мужчина почав катастрофічно вироджуватись. Жіноцтво сполошилося, перебрало на себе добрячий шмат мужчинської роботи, щоб забезпечити дітей молоком, а нахлібників — закускою, і до того ж передало мужчині владу, сподіваючись на її дисциплінуючий вплив. То вже була непоправна помилка: мужчина зовсім розсобачився, сів нам на шию і викинув гасло: «Бережіть мужчини!»

— Їх за статистикою менше! — водночас пискнули Ліда та Люда.

— Брехня! — сказала Нінель Домкратівна. — Мужчина для статистики невловимий, бо шастає від куми до куми!

Усі опустили очі долу.

— Вперед, до матріархату! — піднесла келих Нінель Домкратівна.

Лада тицьнула клавіш магнітофона, і той зайшовся в одчайдушному ритмі «стегно-біт». Амазонки вчинили неймовірну хитавицю з елементами рідних дріботушок.

— Хоч би чорт приніс якогось завалючого мужчину! — простогнала Лада серед розгулу матріархату.

І приніс! Рипнули двері, і до бухгалтерії вкотилося щось кривоного, волохате, з ріденькими патлами і легковажною хустиною на гиндичій шії.

— Салют жрицям любові! — заверещало створіння, що мало деякі ознаки мужчини (запалі груди, хтиві очіці, щетверда хода).

— Ура! Мужчина! Мужчина! — захоплено відгукнулися амазонки.

Танок набрав екстатичної могуті, бо створіння, пожбуривши у куток шубу й підсмикнувши джинсові панталони, хвацько вкрутилось у стегнобітний вир, застрибало, пі-

шло скоком, встигло притулитися до кожної солістки і розпалило справжні мавританські пристрасті.

На ніжних жіночих (і дівочих) руках створіння попливло до столу.

— Який ти молодець, Бобчику, що не забув поздоровити Ладусю! — пишалася Нінель Домкратівна на правах законної дружини створіння.

— Штрафну Бобу Степановичу! — щebetали жінки (і дівчата).— Тост! Тост!

— Я вас люблю! — клацнув високими підборами Боб Степанович.— Так ніхто не любив! Що могу я іще сказати? Через тисячу літ лиш приходить подібне кохання!

— Браво! Браво! — співало жіноцтво, обдаровуючи Бобчика цілунками.

Нінель Домкратівна вченилася у благовірного обіруч, згадуючи качалку, випробуваний передаточний механізм священних почуттів — любові і ненависті.

Бобчик охоче приймав поцілунки, намагаючись втримати у мозку телефони Ліди, Люди і Лади, вивідані у танцювальній веремії.

— За мужчин! За мужчин! — дзвеніли схвильовані жіночі (і дівочі) голоси.

Епоха нового матриархату відкладалася до кращих часів...

СВИСТУН

І від геніїв наука страждає. Бо вони некеровані.

Пам'ятаю, мав адміністративне крісло в одному науковому філіалі. Народу — орда. Але тихо.

У нас так: хтось шумне, а ми критикану штемпель — некерований. І у протокол. І втришия. Тому тихо було — дисципліна.

У нас так: номерок повісив — і не диш. Твори, видумуй, пробуй. Видумав — сам не пробуй. Віддай керчастині. Вона розбере, що натворив. І народить твою ідею. У свій час. І без тебе. Нам генії без надобності. У нас розум колективний. Я сам співавтором був.

Кандидатів у філіалі, як тирси. А тут доктора одного прислали. Не медичного, а технічних наук. Кандидати сиділи тихо. Звикли. А цей не звик. Посвистує. Коридорами тиняється. На підвіконнях моститься. Щось у блокноті черкає.

— Не свисти, — кажу.

— Я теоретик, — каже, — свищу і думаю.

— А я практик, — кажу, — витурю, тільки свиснеш.

— Якби не ваш стаж, — каже, — послав би вас...

І пояснив, до кого. Так фразу сплів — не підкопаєшся. Теоретик! Ніби послав, а ніби нічого подібного. Але обидно.

— Шуруй,— кажу,— у свій закапелок. І сиди як миша. До сімнадцятої нуль-нуль. Здаси номерок — і свисти на вулиці. Там думай. А тут щоб тихо!

— Як на кладовищі? — каже.

— У нас не виступають,— кажу.

— На кладовищі теж,— каже.

— Що маєш на увазі? — кажу.

— Покійників,— каже.

— А з гумором,— кажу,— в цирк треба йти. У нас,— кажу,— не один гуморист слізьми вмився.

— Наздоганяю вашу думку,— каже. І, насвистуючи, поплив від мене «Лебединим озером». Ручками — мах, мах! — як Плісецька крильми.

«Потанцюєш!» — думаю. Куди свистун, туди і я. Назбирав компрометацію — і до директора.

— Так і так, Микито Петровичу, з'явився один некерованийий.

— В курсі, Петре Микитовичу, маю наукову інформацію.

— Хто ж устиг? От кар'єристи!

— Що пропонуєш, Петре Микитовичу?

— Поперти за невідповідність посаді, Микито Петровичу.

— За невідповідність він нас швидше попре. Теоретик!

— Тоді — за моральне обличчя.

— А плями?

— Назбирав — він прогуляв два дні у бібліотеці, п'є пиво у буфеті, цілувався...

— З тобою?

— З вашою секретаркою!

— Він холостий, а я одружений. І, на жаль, не на своїй секретарці.

— Зайдемо з іншого боку...

— Краще ззаду...

— Він мене обізвав!

— Ким?

- Шептуном-спринтером.
— Дотепно.
— А вас — кладовищем ідей.
— От гад!
— Ми йому теж формулюваннячко вліпимо. За
КЗОТом на повну котушку.
— Вліпити — вліпимо. А як прийде коза до воза?
— Перевірка?
— Вона. Ми в нулях самоокупності, а цей гад ідею на
мільйони дав.
— Ну? От кар'єрист!
— Перекинемо його в центр за науковим обміном.
Хай там його ідею гризуть, може, вкупі і свистуна
згризуть.
— Ви геній, Микито Петровичу!
— Тому і директор, Петре Микитовичу!
— А компрометація...
— Компрометація — категорія вічна. Запротоколюйте.
Як повернеться, ми його свиснемо...
А свистун повернувся лауреатом.
— Лауреата не дуже свиснеш, Микито Петровичу, —
поділився я.
— Швидше він свисне, і дуже, Петре Микитовичу, —
погодився директор.
Колишній директор. І колишній я.
Лауреат з комісією повернувся. І з усього філіалу
одна лабораторія лишилася. Для реалізації перефутбо-
леної нами ідеї.
Отак один некерований цілу наукову інституцію про-
свистів...

БАБЦЯ З КОПЕНГАГЕНА

Виступав я в одному селі. Оприділили мене на постій
до Улити Луківни, а простіше — до баби Лити.

— Ласкаво просимо до господі! — привітала мене
жвава, як на свої роки, бабуся.

У світлиці вже був накритий стіл.

— За знайомство по крапельночці не гріх! — і господиня поставила на стіл розцяцьковану пляшку.

— Віскі? — зачудувався я.

— Еге ж, шотландський самогон. Наливайте по вінця, щоб очі не западали.

— Щастя вашій хаті!

— Будьмо! Та до денця, щоб лихо в чарці не лишилося.

— Хух! Вибачте, але звідки у вас «Вайт хорз»?

— А, «Біла кобила»! Подарунок дипломатичний... А вам у правлінні хіба не розповідали?

— Ні...

— Ну й слава богу! Бо набалакають лишнього, а я, щоб ви знали, на парниках передова. Разом з кумою Мотрею...

— Гарне віскі! — знічев'я похвалив я.

— Отакої! — засміялася баба Лита. — Бачу, цікавить вас закордонна цяцька. Та ви їжте, поправляйте своє городське здоров'я, а я вам усю історію переповім, як на духу. Отож колись, ніде правди діти, я не в колгоспі, а по базарах славилась ударним трудом. Огірочки у нас з діда-прадіда знамениті, мабуть, на всьньому світі найраніші. Та не гідропонт якийсь, а справжнісінькі — диво матінки-землі. Зберемо ми, бувало, з кумою Мотрею наші гірки, всядемось на аероплан і — на північ летимо, мов янголята. Людям — вітаміни, нам — у сім'ю копійка. Отак якось аж до Мурманська дісталися.

Базарюємо розкішно! Коли один шмендрик, щоб йому жаба цицьки дала, і напоумив: мотайте, каже, старушенці, на острів Шпіцберген по навігації — там вас нашенські шахтарі озолотять...

Помізували з Мотрею — діло! На квитки гроші тринькати — нема дурних! Як звечоріло, пролізли в порт. Пароплавів — до біса. Вибрали якесь задрипане корито,

щоб не дорого сторгуватися. Бачимо, біля драба матросик хилитається, та вже такий темний, як ніч. Кума йому:

— На Шпіцберген встроїш? — і четвертаком манить. Той, хоч і лика не в'яже, зрадів, белькоче:

— Ієсть! Ієсть!

— Та що з ним довго розпатякувати! — ріже кума, а вона бідова.— Запрягай!

Помочі з того матросика було, як з дитини нерозумної. Та якось погрузилися, щастя, жодної душі на пароплаві не було. Пристроїлися нагорі у човні, ще й брезентом для конспірації прикрилися. Піди знайди!

А матросик — за четвертак, та й здимів, як дідько. Пішов очі свої бідолашні заливати...

На світанку — гудок. І сидимо ми з кумою під брезентом, тихі, як миші, і пливемо на острів Шпіцберген. Хилитає нас немилосердно, але тримаємося, сало та часник виручають.

Пливли довго, мов на край світу. Але припливли врешті, слава мореходству! Вилізли на світ божий, ой леле! Будинки стирчать, як чортові голоблі — за хмари чіпляються. Народу — гвалт! — як на толоці!

— Не полошись, кумо! — підбадьорює Мотря.— Ми їм зараз ціну накинемо — повтихають! — і рукава плюшові засукує.— Відбазарюємося тут — мотоциклетку своєму дідові куплю, грім мене бий, коли брешу!

Ії б устами та мед пить. Бо тут якраз і наспіло лихо. Оточили нас матроси і гелготять усі, як гуси, не по-нашому. Потім пани якісь поважні наспіли, і потягли нас до приміщення, вроді контори. Лантухи з гірками випорожують...

— По якому такому праву! — бушує Мотря.— До прокурора дійду, баньки погані видряпаю. Не чіпайте гірків, гаспиди окаянні! Огірочки наші по десятці за кіло йдуть!

— Куди лізете, іроди! — веду і я підголоском.— За пазухою своє, зароблене! На, подавись моїм документом, щоб твою неньку затіпало!

Що було, поки свої прибігли!

— Цитьте, баби! — кричить один.— Не в своєму селі на гулянці — в Копенгаген попали! Містика! Міжнародний скандал!

І рідне наше аташе за голову схопилося.

Тут ми з Мотрею вже у парі заголосили, мов на панахиді.

Не буду переповідати, як переправляли нас на Батьківщину, і про те, як у селі стрічали, не буду... Біда! На що вже Мотрин Панько Аполлонович тихий — сорок літ за її спідницю тримався і ні пари з уст, і той сказився, до ультимату дійшов:

— Сію секунду в двадцять чотири години,— кувікає,— подаю на розвод. Бо загальноєвропейського скандалу стерпіти не можу...

Одне слово, хоч вішайся. Ось тоді й рішили ми з Мотрею, що не буде нам прощення ні від люду, ні від совісті своєї, коли громада нас, як бджіл працюючих, не визнає... Ну, я вже хвалилася, що на парниках ми перші, а Мотрі точно медаль вийшла б, якби не той Копенгаген...

А пляшечку цю — віскі — і хустину барвисту один польський хлопець подарував, земляк наш. Душевний парубок, усе сміявся та приповідав: «Ну, бабулі, влипли ви в історію дипломатії».

Та ви їжте, пригощайтеся на здоров'я. Холодець у мене, як пісня,— з копитків, кров'яночка свіжісінька — щойно пацю заколола, цибульку, капустку, помідори беріть, редькою не гребуйте... Жаль тільки, що гірків наших знаменитих у мене не скуштуєте. Після того Копенгагена я на них дивитися не можу...

КОНТЕКСТИ

Нарешті він глянув правді в очі, й та не витримала його брехливого погляду.

Народжені плазувати злітають на дутих авторитетах.

З характеристики: «Скромний розумом».

У графоманів теж є свої класики.

Фінал футбольних дворових команд: двір ЖЕКу проти королівського двору.

У кожному жарті є доля...

ГНОМО САПІЄНС

Теперки не розгуляєшся! А було ж! Приймеш з причепом — у шлунку май, кулацюри грають... Фіксу на зуб, кепуру на черепушку — і на танцюлю. Гуляй, Васю!

Без церемоній, за талію — просю! — і ріжеш падеспанець, і дріботиш впадепатінер! Тарілки: дзінь-дзень! Труба: ба-бу! Щebetушечки: хі-хі! Культурно! Чого не вистача? Фрайера! Хто в шляпі? Є в шляпі! Шляпу — на носяру, і по ній кулацурою, як праскою. А тут і поपुरі — погуляли, пора на бокову...

А ниньки? Ну, кльош повернули. Заробітки — во! А гульні ніякої. Самі неприємності. Стрів якось Колюню, кореша колишнього. Він по техніці пішов — доктором технічних наук влаштувався. Гульнемо, кажу, Колюню? Як колись? Мастодонт ти, Васю, відповідає, і коли вже з тебе гомо сапієнс вистругають...

— Від такого чую, — кажу. Бо не второпав. І гуляю далі. Біля пивавтомата якраз очкарик нагодився. В шляпі. З ним дамочка: перука, а решта — ніжки. Фігура — во! Все є. Міліції нема.

— Мадам! — кажу. — Просю в ресторацію, на предмет тет на тет.

Шляпа окулярчики знімає, очиці жмурить, виступає:

— Катай, дитя прерій, далі від гріха...

— Ах ти, — кажу, — камбала одноока...

— У мене, — пищить, — два ока...

— Зараз, — заспокоюю, — буде одне...

Дамочка у паніку:

— Не зв'язуєся з цим мастодонтом, Славцю...

Я їй:

— Мерсікаю за не наш компліментарій!

І йому:

— Пощезни, медузо обморочна...

І шляпу — на баньки...

Хотів...

Удар! Лечу... Сонячне затемнення, земля дибки стала.
Ширяю — центнер живої ваги...

Хрясь! — приземлився.

— Нащо ти, Славцю, цього буфета подвійним звалив, — підсвідомо чую шебетання дамочки. — Він без реакції, некоординований — і підсічки вистачило б...

— Міліці! — хриплю, а встати — зась.

— Циц! — тупає перед моїм носом дамочка. — Славця в мене нервовий, бо на педагогічній роботі... А вам сором, ви ж гомо сапієнс...

— Сама ти...

— Це по-латині!

Тут і я по-латині — вони ходу.

Ледь підвівся. Пивом заливаюсь. А сам киплю. Зиркаю — хто в шляпі?

Ага! Стоїть один. У брилі. Зуби вишкірив. Я — до нього. Щось не те: піджак малиновий, сорочка малинова, штани малинові, черевики малинові. В аристократа грає чи зарубіжний іноземець? Мабуть, акула імперіалізму. Ікру жерти приїхала...

Коли до малинового дамочка цокає, вся в штанях. Фігура — во! Все є. Міліці нема.

— Ферапонтику! — виспіває.— До Дарниці, нараями, краще на метро.

Ага! Наші! Рідні! Зараз погуляємо!

— Нащо Дарниця? — включаюсь.— Вам у бік Нивок треба.

— Чому-чому? — це Ферапонт і Ферапонтова.

— Бо там зоопарк. А в зоопарку якраз конкурс на кращого папугу. Ферапонтик має шанс.

Піжон малиновіє. У тон вбранню. І вирубується.

Ферапонтова заводиться:

— Сором майте, чоловіче, ми вам неабищо. Мій Ферапонт вчений агроном, селекціонер...

— Я сам мічурінець,— перебиваю,— з учених роблю товчених.

І за Ферапонтового бриля...

Хотів...

Удар! Лечу... В очах — зорі...

Хрясь! — приземлився.

— Тікаймо, Ферапонтику,— доліта ніби з космосу,— з ким зв'язався, він до нашого биці Мастодонта подібний...

— Я цього шифон'єра вмент на гомо сапієнс окультурю! — чую Ферапонта.

Такий може!

— Міліці!..— хриплю.— Мать... Мать... Мамо!..

Полопотіли.

Так! Зіп'явся! Пиво — пріч! Давай плодовигідне! Чорнило давай! Я ще погуляю! Хто в шляпі?! Розбіглися... Ага! Дівуля підстрибує. Сама. Добре, що сама.

— Деточка! — підсипаюсь.— Просю ручку, швиргонею на файний клок.

— Малошановний амбал! — відповідає.— П'яненський мастодонтику! Випаріться хутко, бо я з вас вовни настрижу.

Очі, мов у пантери. Плаття — до п'ят. Далеко не втече. Фігура — во! Все є. Міліції нема.

— Кльова скубенточко,— видаю молодіжний текст,— не виламуйся, бачили таких...

— Студенточка-юристочка! — загрожує.

— Я гомо! — задкую в культуру.

— Цього ще не вистачало!

— Цапієнс!

І — цап! — за плечико...

Хотів...

І знову — лечу... Через її плече! У неї — метр вісімдесят. Як помножити на мій центнер...

Хрять!

— И никто-о не узна-а-ет...

Лікарня. Чисто, як у витверезнику. Перед очима ляля — піженька моя. На блоках. І поліспаствах. Думки з'являються. Ех, колись було. Гуляй, Васю! А ниньки? Хоч пощезни: кожне гомо з тебе сапієнса зробити може...

ВСЕ ВИЩА...

Новоспечений декан Петренко-Валуа вскочив у халепу.

Затьмарений молодечим запалом, він зголосився бути відповідальним секретарем приймальної комісії рідного університету. Петренка-Валуа блискавично загнuzдали відповідним наказом. По наївності він устиг вискнути: «Я зворушений!» — і його впрягли у бричку, яка репалася від засилля абітурієнтів. Найловкіші з борців за високу освіту відразу ж перелізли на секретареву шию. І не самі. А з уболівальниками, секундантами, меценатами і предками при клеветрах та нукерах.

Отож життя засвітилося Петренкові-Валуа новими гралями, кожна з яких могла порізати. Вже на початку своєї приймальної діяльності наш секретар міг стати мільйонером. З перспективою подальшого існування в краях золотих розсипів... На щастя, він у потрійному стрибку подолав східцеві марші, рятуючись від чадолюбної

трійці — білобрового помора, аксакала, спеченого сонцем середньоазіатських пустель, і ще одного джигіта з Подолу. Кожен з них пропонував дещо, вимірюване каратами, за університетське майбутнє своїх діамантових нащадків...

Телефон, який Петренко-Валуа виборов дорогою ціною принижень, довелося перевести на тестя, який жив у сусідньому під'їзді. Після кількох цілодобових телефонних тортур тестя влупив стрес. Принаймні, свідки запевняли, що він тупотів ногами на зятя-декана і верещав:

— Забери телефоняку, бо як стресну!..

На Петренка-Валуа тисли знизу і згори, і він опинився, за образним висловлюванням одного аспіранта філологічного факультету, — між Цилею і Карбідом.

Добила бідолаху балерина, перед якою падав ниць увесь бомонд Парижа і Лондона, не кажучи вже про Мальорку і Шрі-Ланка. Прима опустилася перед секретарем на коліна і, простягнувши лебедині руки, благала записати свого племінника Зігфріда зі спортінтернату в якісь міфічні «прохідні» списки. Виявилось, що той Зігфрідунчик розчарувався у народній греблі і вирішив стати міжнародником...

Отут і чкурнув Петренко-Валуа світ за очі, точніше — в рідне село. Проте, знаючи про високий освітній ценз свого і сусідніх хуторів, а також про природну міграцію юних хліборобів до університетських центрів, декан-секретар не затримався в отчій хаті. Наспих почоломкавшись з працювитою ріднею і прийнявши скромні подарунки (кожуха — від батька, піджак-блейзер — від матері), він, яко тать вночі, відбув на далеку лісову пасіку до дядька Аристарха, щоб відпочити душею і тілом.

У глухій сторожці Аристарх Платонович за один вечір облагородив нервову систему племінника медом та узваром. І потекла неквапна розмова про вино, бджоли та про мед, і світло стало на декановій душі...

— Щільники в мене, як дзвін, медку я тобі підкину, — чув дядькове бурмотіння Петренко-Валуа, skleплюючи

новіки.— А ти мені по-вченому розтовкмач, племінничку: оті всі протони, нейтрони, електрони, позитрони, мезони — путяще діло чи якісь витребеньки?

Було вже приспаний декан розплющив одне око:

— Вершина наукового прогресу... А вам воно нащо, дядьку?

— Мені воно, конешно, без надобності, а от Вітька, небіж куми Мотрі, тої, що на емтеєсівському кутку живе, сильно цими штуками інтересується...

Вчений небіж розліпив друге око.

— Не повіриш, цей Вітька усі транзистори порозбирав, що на премії дають, старого телевізора розшаботив, десь генератора списаного потягнув. І що ж втнув, гаспид,— зладнав якогось електронного Лазаря і вмент розрізав тим Лазарем негодящий хлів, що портив пейзаж при битому шляху, а розвалити руки не доходили. Сам голова зачудувався, обіцяв Вітьку на ВДНГ послати... То до чого я веду — встрой Вітька по-сімейному у якусь там радіофізику чи, на лиху годину, у кібернетику, щоб талан у хлопця не пропав... А медку я тобі підкину, про це не турбуйся, щільники в мене, як дзвін...

Коротше — з дядькової сторожки декан «бежал быстрее лани». Трьома типами літаків — АН-2, ЯК-40 і ТУ-134 Петренко-Валуа дістався передгір'я Паміру, а потім на ішаку — захмарного альпіністського табору. Тут у гордій високості, серед людей веселих і мужніх, декан почувався у повній безпеці.

Одного разу, заблукавши десь в околицях табору, Петренко-Валуа вирішив спуститися до гірської стежки до сить небезпечною ущелиною. Підстрахувавшись ливною, він почав спуск... і нараз відчув на комірі чиюсь кам'яну руку. Ця рука легко, мов цибулинку з грядки, висмикнула його з ущелини, поставила на скельну площадку і розвернула на сто вісімдесят градусів.

Декан перевів подих, звів очі, і доречне у таких випадках словосполучення застрягло йому в горлі...

Белетенська статура... Два з половиною метра зросту... Ноги-стовбури... Шкури ведмедів на плечах і стегнах... Обдерта сосонка у правиці... Так, сумніву не було — перед Петренком-Валуа стояла снігова людина! Він був першим, хто побачив її на власні очі!

— Йеті... Снігова людина! — прошепотів декан.

— Я йеті! — громоподібно підтвердило створіння. І нараз його обличчя набуло улесливого виразу, з очей ринули великі фальшиві сльози, і він по-підлабузницькому заскиглив:

— О, декане, барсе приймальних урвищ, тигре таємних голосувань, гомо сапієнс при ректораті, надіє печерного віку! Встрой мое дитя, декане, перстом-рогом молю — встрой! — і буде тобі докторська з проблем йеті, і всі багатства Паміру будуть твої...

— Куди встро... влаштувати? — машинально видихнув декан.

— Куди хоч,— радісно залопотів йеті,— хоч на зоологічний, хоч на дефектологічний. Аби дитю вища! Що вже ми поневірялися, недоїдали, недосипали — то хоч діти наші хай у культурі порозкошують...

І МИ ВЕРТАЄМ

На роботі — Сцілла й Харібда.

Вдома — дружина й теща.

У школі синок теж наакселератив.

Куди подітися змученій душі? До мами!

— Здрастуй, синку! Здрастуй, манюня!

(У мене — манюні — довоєнна метрика й центнер живої ваги).

— Здрастуй, мамо! Втомлений, як віл. Голодний, як вовк. Спати хочу, як ведмідь.

— Ах ти ж, мій зайчику! Ух ти ж, мій побігайчику!

— Вибач, мамусю, одразу ляжу...

- Ручки вимий. Від мікробів...
- А! Вже мию.
- Тепер борщику, борщику!
- Я їв борщ.
- Де?
- На роботі в буфеті.
- Хіба то борщ? То бовтанка на мазуті, Сьорб... Сьорб...
- Геніально!
- Це ти нарощне, щоб матір похвалити.
- Не борщ, а симфонія!
- Невже прісний?!
- Що ти! Шедевр!
- Завжди мене перехвалюєш. Може, сметани додати, часнику накришити?
- З борщем повний порядок.
- Бери пиріжки.
- Плям... Плям...
- Рахат-лукум!
- Невже не допекла?!
- Що ти! Такі пиріжки і в раю не подають.
- Нарощне хвалиш, щоб мені приємно...
- Слово честі!
- Сіль не сип, не сип сілі!
- Я люблю сіль!
- Від солі капіляри. Дуня з третього під'їзду злягла від капілярів. Сирок бери...
- Терпіти не можу...
- А ти з ягідкою... Сирок — перше діло для мозкової діяльності.
- Пивка б для мозкової...
- Від пива водянка... Дядька Сашка пам'ятаєш, з п'ятнадцятої квартири? Помер від водянки.
- Від водярки...
- Нащо, нащо наговорюєш на людину?
- На мене теж наговорюють...

— А хіба від цього ти гіршим стаєш? До людей будь привітним. І роби. Робота сама за тебе скаже.

— Будь певна, мамо...

— А я певна. Тільки гарячий ти, викапаний батько...

— Холоднокровних і так багато розплодилось.

— Аби не байдужих. Пам'ятаєш, батько говорив: справжній звір — байдужий звір.

— На все життя запам'ятав.

— Ой, у тебе повіки склеплюються! Бідна дитина! Спатоньки, спатоньки!

— Уф! Уже сплю.

— Зніми шкарпетки. Шкарпетки зніми! Нейлон пори закриває!

— Зняв, уже зняв.

— Тобі не дме?

— Ти що!

— Дме! Зараз ковдру принесу.

Хр... Хр... Хр-р-р...

— Так! Підіткну ковдру...

— Мамо, я вже сплю.

— Спи. Я квартиру зачиною...

— Уф... Хай повітря...

— Буде протяг. У тебе носик слабкий... Ось візьму табуретку і...

— Мамо! Не лізь під стелю. Сам закрию.

— Спи! Ти не вмієш...

— Не лізь, кажу! Бо торохнешся...

— Все, закрила. Спи. Подушка низько...

— Хай... Я люблю низько...

— Ніжки підібгав... Простягни. Хай від голови кров відливає. Так. А під голову ще подушечку...

— Я сплю...

— Спи, спи... Тверда подушка. Принесу м'яку. У мене є з гагачого пуху...

— Ма-мо!

— Ти спи. Це я до себе кажу. Молоді, а вже нерви...

— Сва-а-ти хочу... Вмер... Нема мене...

— Може, пустирнику? Зразу й заснеш...

— Да-а-й поспати... Кінчаюсь...

— Спи, спи. Я мух відганятиму. Кляті мухи. Звідки вони налігають? До війни стільки не було. Киш! Ш-ш-ш...
Хр... Хр... Хр-р-р...

І сон легкий мені сниться: теща дає прочухана дружині; син вправляє мізки моему шефові; дружина й шеф повзуть до коліски, з якої стирчать мої бакенбарди; колісають мене; цілують в обидві щоки...

— О, вже прокинувся! Тільки приголубила, а ти прокинувся.

— Спасибі, мамо. От врізав по сну!

— Хіба то сон? Передрімнув дві годинки.

— Ну? То я побіг!

— Вимий ноги. Ноги вимий!

— У мене сьогодні день миття голови.

— Ніякої гігієни у цих дітлахів...

— Я пожартував...

— Гарні жарти! Двічі на день мий ноги. Від цього і голова свіжа...

— Та мию. Вже мию.

— А тепер узвару випий. Випий узвар! Це від серця. Бери мед. Мед бери! Мед від голови допомагає... Ось авоська — тут фрукти, цукерки, квіти. Невісточки та онучку. А онучку ще гарну футболку дістала...

— Знову переплачувала?

— А де Ясь дістане таку футболку?

— Спасибі, мамо! Золото ти наше!

— Завжди перехвалюєш... Телеграму твою всім читала. На мої іменини. Дядьку Паші читала, пам'ятаєш його? З батьком в одній роті був, без руки повернувся... Ліді, Лізі, Мар'яні, Мотрі читала, бабі Жені читала...

— Нащо, ма?

— Як нащо? Як не поділитися? Не чужі — сусіди. На руках тебе, малого, носили... Просльозилися... Слова такі

знайшов: «Живіть, рідна, сто літ, а біля вас і ми проживемо...»

— Заспокойтеся, мамо. Ви живі-здорові, то й ми куми королю.

— Ти бабі Жені склади телеграму... Душевну. В понеділок її день, а вона одна-однісінька...

— Складу, мамо.

— Йди, синку. Не гнися. На повен зріст іди...

Йду. І друзі поруч. І сонце не заходить.

Ех, випередив поет:

І ми вертаєм...
У вічну казку...
До матерів.

Умри, сатирику! Краще не скажеш.

А ПЕТРА ПАМ'ЯТАЄТЕ?

Треба ж! Прилетів зі столиці — одразу ввіпхнули в сільський автобус: «За годину Ваша лекція у веселівському ательє...»

Сиджу спресований, повернутися — зась. Поруч дві бабусі при порожніх лантухах, ігноруючи автоперенаселення, ведуть дивно-давню розмову.

— Хоч на базарі душу відвела...

— І не кажи...

— Ото як пішла на пенсію, сіла на дурні гроші, ніби вимерло село...

— І я про те...

— Повлазили у телевізори — і нічого цікавого. Раніше хоч горіло. На один куток побіжиш — покричиш, а на іншому вже дим стелеться...

— А ниньки скрізь шлакоблоки, скрізь шифер...

— І нічого цікавого... Повіриш, учора без тебе ледь не сказалася, аж на переїзд забігла. І нічого цікавого! Ра-

ніше, було, хоч слона циркового у теплушці побачиш. І мій Петро на ручній дрезині за козами ганявся, щоб розписані не зривали. А час нічого цікавого, як не комбайни, то сіялки везуть...

— А я про що? В хаті — пуста, нікого-нікого, сама-самісінька з племінником і племінницею. Приїхали дисертації дописувати, вночі пера портять, а вдень сплять. Отож і я закуняла посеред дня, поки барабан вдарив і зорі висипали. Хутенько скочила — і до клубу, а там патлаті топчуться. Ні говоряки заїжджого, ні кіна. Посиділи з Олькою-сторожихою, пограли в мовчаники, і подалися собі під кожухом ледаря празнувати...

— А було ж! Мого Петра пам'ятаєш? Не руки — граблі. Як згребе дівок на вечорницях, пищали, аж заходилися, і я за всіх голосніше.

— І не кажи...

— Хоч на базарі відкричалася...

— Але ж і населення вредне пішло! Як колись у «Торгсині»...

— Ой! У мене вже й голосу не стало, як та патлата шльондра причепилася, що деру за яблука, як у супермаркеті...

— Здрасті! Понаїздилася, шмаркачка, по закордонах...

— А я їй: «...па кругла, як горіх, так і просить на горіх! А зуби вставні!»

— Пани мої дрібнесенькі, а воші як біб!

— Отож-бо! Вона пашеку роззявила, а я їй донешту межі щелепи...

— Подавилася?

— Схрумала!

— А там таки кріпко зуби ставляють...

— Слава богу! На наші яблучка! Схрумала — і півлантуха забрала без торгу...

Тут і я вліз, як Пилип з конопель.

— Бабулі! Де ательє у Веселівці?

Затихли.

- Ательє питає...
- Нащо йому ательє?
- Бозна...
- Вроді піджачок справний...
- І при штанях...
- Що воно забуло у тому ательє?

Кажу:

— Бабулі! Причім піджак, причім штани? Чекають на мене в ательє.

Перезиринулися.

- Ждуть на нього...
- На таке?
- Бува...
- В ательє?
- Дівчата там... Шиють і порюють...
- Женихатися їде?
- Ма'ть...
- Та воно ж лисе!
- Ницьки всіх підбирають... Лисе, патлате, дурне — аби в штанях.
- А було ж! Мого Петра пам'ятаєш? Як свисне на перелазі...

— ...груші на всьому кутку обсипалися!

Гарячкую:

— Бабулі! Причім груші? Причім Петро? Де ательє у Веселівці?

Глянули.

— Кричить, бачиш...

— Ма'ть, больне на нерви...

— Ще сопливе, а вже негодяще...

— І лице жовте...

— Ма'ть, з колиски падало...

— А було ж! Мого Петра пам'ятаєш? На бугая виліз...

— ...і цибав, як на моторолі!

Зриваюсь:

— Бабулі! Причім больне? Причім бугай? Де Веселівка? Де ательє?!

Відсахнулисья.

— Витріщилося...

— Цур! Цур!

— Таки порчене!

— Оце вже Веселівка! Вилазьте!

— Ательє?

— Паняйте, паняйте! Поспитаєте!

Я вивалився. Автобус пішов. Кручуся, як каботажний лощман. Долоню човником до очей тулю. Бруківка і степ. А на видноколі ніби садки кучерявляться. Чи марево? До зупинки — хвала Магеллану! — дівчина велосипедом котить.

— Благаю! Де Веселівка? За півгодини маю виступати в ательє!

— Ательє? А! Пошивочна майстерня! Це рукою подати. Кілометр до переїзду, а там — під поїзд не втрапте! — ще з кілометр і праворуч.

— Зачекати автобус?

— Він ходить, як мертве бігає. Беріть ноги в руки і чимчикуйте. Воно надійніше.

Зриваюся й барабаню бруківкою. Сонце прицільно лупить у тім'ячко. Вітерець бавиться краваткою, а та ляє по очах. Модерні черевики без задників — «ні кроку назад!» — влаштовують фігурне катання. Не розженешся!

Перші будиночки — пру попідтинню. Черевики в правіці, ошую — тека, посередині я — босоніж і при краватці. Натюрморд!

Переїзд пропихав, як товарняк. Знов попідтинню — хоч би ніхто не стрівся! Ех! Дві фігури під парканом — вилізли на осоння. Ух! То ж мої бабулі! Мчу повз них, а в спину — трансляція:

— О! Наше лисе чеше...

— Ма'ть, гарбуза вчепили...

- Та ще з виляском...
- Аж з виступців випав...
- А було ж! Мого Петра пам'ятаєш?
- Куди нинішнім!
- Як поцілує — опік третього ступеня!

У мене друге дихання відкрилося — ледь пошивочну майстерню не проскочив. Тільки вліз у сабо... тажні черевики, як зграйка літніх майстринь попід руки мене підхопила й в ательє занесла. Встиг!

Не перевівши подиху, починаю:

— Тема нашої лекції «Деякі аспекти виховання методом переконання».

Літери в конспекті стрибають, мов коники. Шпарю з голови:

— Куди не глянь, скрізь як не лисі, то патлаті, як не витрішкуваті, то больні на нерви. А було ж! Вашого Петра пам'ятаєте? Як свисне на перелазі, то на кутку водночас усі дівочі серця солов'ями витьохкували...

Пролунали сердечні оплески.

ФЕНОМЕН

Урологія — не мед. Урологія — це нирки. А втім, тут лівше бути дилетантом, ніж пацієнтом...

Після вечері у телехолі урологічного відділення спалахували оповіді, сповнені непідробного художнього темпераменту вкупі з суворим документалізмом: про вихід назовні камінця, подібного обрисами до піка Ай-Петрі, про жовчні міхури, натоптані булигами, про піщані самуми та про інші урологічні — пардон! — катаклізми, які не в силі відтворити квола естетична думка.

Хором ниркоманів непомітно, але твердо диригував довгожитель відділення, давньоримського типу дідок у пурпуровому жіночому халаті. Йому допомагала дама, що нагадувала катрана, правда, засушеного. Новачки тихцем панікували, хапалися за боки, ковтали пігулки,

стенографували рецепти диво-узварів, вимолювали законспіровані (від фінінспекторів) адреси заслужених знахарів (народних гомеопатів), уповні осягаючи усю безпорадність медицини у справах наших внутрішніх органів.

Окремих оптимістів катраниха вколешкувала словесним нагаєм, сплетеним з чистого сарказму.

— Наші лікарі справді дещо тямлять,— підтримувала вона надії. І додавала: — У нирках-соте під соусом — є така ресторанна страва. Тільки-но я з'являюсь тут, мій лікар одразу відбуває на курси підвищення декваліфікації. Воленс-неволенс усі тутешні ескулапи долали на моїх нирках лікнеп,— губи дами тоншали, зуби більшали,— тобто, лікарський непросвіток.

Санітари якраз протранспортували чергового неофіта. Він був кольору хакі.

— Напівфабрикат реанімації! — поставив діагноз дідок-кесар.

І всі потяглися до палат, приречено човгаючи капцями.

Проте остання теза виявилась помилковою. Ще вчора пожмаканий і жовто-зелений, як солдатське галіфе, неофіт за ніч оклигав. Він притупав на сніданок самостійно, стрясаючи своєю гривовою і перечіпляючи столи полами халату.

— Привіт симулянтам! — невимушено привітався сиво-головий.

Пурпуровий дідок викотив очі.

— Що, батьку, вдавився казенною закускою?

Старійшина перевершив себе у лютих витрішках і захрипів. Усі напружились, але марно,— дідок справді вдавився від гніву.

Неофіт ляснув його межі плечі лопатою-дланню, а вільною рукою згріб зі стіни меню.

— Цікаво, чим давляться на снідання? Кнелі парові... Бр-р... Білковий омлет... Хм... А жовтки куди йдуть? На гоголь-моголь діабетикам? Від такого харчу і здоровий згибіє!

— У нас прийнято говорити тихо! — гаркнув нарешті дідок.

— А у нас навпаки.

— Киньте демагогію!

— Куди?

Пацієнти пожвавішали.

— За вісімдесят років я нічого подібного не... — набрав повітря довгожитель.

— Як?! — підхопив неофіт. — Дожити з каміннонирковою хворобою до такого віку? Батьку! Я ледь стримуюся, щоб не поцілувати вашу пантофлю! Таких аксакалів за гроші показувати треба! Ах, сплять наші геронтологи, втрачають ходячу дисертацію! Товариство, переконайтесь, ваші кольки — то дурнички. Йду на парі, що дідуган переховується тут від ревнощів старої або від здирства патлатих племінничків, які шматують персональну пенсію на аморальні коктейлі!

Шелеснув підпільний смішок.

Пурпуровий старійшина зовсім заполум'янів і знову вдавився. Його понесли в палату.

Похваливши у такий спосіб дідка, сивоголовий кинув ключ медсестричкам:

— Дівчатка! Щоб на обід було пиво! Краще «Праздрой», воно на нирки не впливає... Як відчую кольки, завжди жену консультантів за чеським. По-перше, камінь, як з праці, вискакує, по-друге, фестиваль для шлунку!

— Дикунство... — тихо і страшно зронила дама-катран.

— Цілком згоден, мадам, — підхопив неофіт. — Замість пива ковтають імпорتنий «Уроліт-У», завдаючи шкоди і ниркам, і валютним запасам.

— Якийсь нонсенс! — мекнула катраниха. — Хтось плуває лікарню з кабре!

— Ах, мадам, ви вгадуєте мої думки! Нащо влаштовувати стриптиз навкруг лікарів, коли є спокій, режим і змога цілодобово розважатися! — правив своє неофіт. — Променад до ліска, спортивні ігри, флірт з сестричка-

ми — виключно заради мензурки чистого медичного, абсолютної нешкідливо для нирок, повністю йде у голову. А телевізор? І ніякого тобі начальства! Нам поталанило, мадам! Усі хвороби, як відомо, від нервів, лише любовні — від задоволення...

— Припиніть балаган! — зірвалася з безособового тону катраниха.

— Рибонько моя...

— Я вам не рибонька!

— Ах, ах, а я обожаю рибоньок! Особливо тараню. До речі, мадам, до мене дійшли чутки, що ви замінили вечірнє телебачення не менш цікавими заупокійними вікторинами. Цього досить, щоб проголосити вас міс Реанімацією!

Катраниха вистрибнула з-за столу летючою рибою, розсіваючи навсебіч неінтелігентні слова вітчизняного походження.

Поки неофіт zorganizував гоп-компанію для міні-футбольної зустрічі з гастритниками, грізна дама достроково випарилася з лікарні.

Реванш спробував узяти пурпуровий диктатор.

— Дехто, — виступив він на вечері, — злочинно применшує небезпеку нашої хвороби...

— Аналогічний випадок був у моїй системі, — без паузи підхопив сивоголовий. — Один експерт, світла голова, вбив собі в голову, що у нього хворі нирки, ліг у лікарню і ледь не загнувся. На щастя, ми втовкмачили йому, що треба закусувати, і він до цього часу гецає зі мною на полігоні.

— Я взагалі непитущий! — кудакнув дідок-кесар.

— Взагалі не п'ють тільки сови.

— Які сови? — втрачав ініціативу диктатор. — Чому?

— Бо вдень вони сплять, а вночі гастрономи зачинені.

— Що за смішки! — напивався бідний дідусь. — Я сорок років працював у банку!

— Невже... Невже ви ковтали коштовне каміння?!

— А-бе-бе-бе...

І дідка знову понесли. На щастя, крім склочного характеру, він мав воляче здоров'я (неофіт якось вивідав цю лікарську таємницю). Чи треба говорити, що кесар не забарився з випискою.

Занепадницьке відділення непомітно переінакшилося на хі-хі та ха-ха. Негативні емоції згорали у спортивних дискусіях біля телевізора. Молодші засмагли, бавлячись м'ячем у ближньому ліску. Звучали фривольні куплети. Невгамовний сивоголовий з ватагою лжеасистентів брав у новачків аналізи поту, вкутуючи останніх усіма наявними ковдрами й перинами.

Летальна самодіагностика перейшла в розряд моветону. Натомість зажили популярності клініцистичні парадокси.

— Аналогічний випадок, — підключав вдячних слухачів сивоголовий, — був у моїй родині. Ще за кукурудзяних баталій мого діда Андрона забрали з весілля — він тамадував — і розітнули на предмет ниркового нефриту. А виявилось, що у нього банальний рак, до того ж застарілий. Тут-таки його похапцем зшили й повернули на гулянку. Оце відбив мені телеграму, що сьомий день справляє двадцятирічний ювілей злополучного розтину...

І лише одного разу душа-неофіт скипів.

Одному новачкові (з породи сердитих молодих людей) сивоголовий порадив вдатися до хабара.

— Петрушка в тому, — довірливо пояснював він, — що ваш палатний лікар експериментує з двоцеберковим клістиром. Я ледь врятувався від цієї садистської процедури, тицьнувши йому червінець. У вас є червінець?

Новітній клерк, попри всю свою серйозність, клюнув.

По веселому скандальчику він посунув на сивоголового, озброєний олівцем.

— Дозвольте поцікавитися, — вкрадливо почала жертва містифікації, — де маєте честь працювати?

— А нащо?

— Скажімо, на предмет сигналу...

— Ах ти ж чорнильний довгоносик! Я тобі зляпаю персональний супутник і закину в туманність Андромеди. Будеш звідти сигналізувати!

Сердитий молодик вмент переорієнтувався і мало не припав до руки містифікатора. Боляче було дивитися, як з особистості вилузгався підлабузник...

Виписувався сивоголовий при велелюдному збіговиську. Лікарі тисли йому руку. Сестрички ронили солону росу. Та й пацієнти чухали очі.

Старенький генерал, спустившись долу після обіймів з неофітом-життєлюбом, верескнув зірваним дискантом:

— До зустрічі на гражданці!

— Вище голову! — гримкотів сивоголовий на прощання. — Не куриш, не п'єш — здоровеньким помреш!

Невдовзі урологічне відділення спустіло...

КОНТЕКСТИ

З місяця — в кар'єру.

Людина глибокої внутрішньої культури. Зовні її зовсім непомітно.

Дебютував лебединою піснею.

А як з пенсіями по творчій інвалідності?

Вивіска: «Хімчистилище».

Гігант дрібних чвар.

Його Пегас прийшов до фінішу першим. Але без вершника.

Авжеж, скромність прикрашає людину. Найчастіше — синицями.

Найпоширеніший дипломатичний акт: тиждень поліпшених стосунків з дружиною.

«Еврика!» — радісно вигукнув Архімед, завітавши до господарчого магазину.

ІНТЕРВ'Ю З КОЛОРИТНИМ ДІДОМ

— Слухай сюди! — сказав редактор. — Знайдеш колоритного діда. Ну, оновлений психологізм чорнозему, влучне слово про міндобрива, гострий погляд на міні-спіднички, сучасні ідіоми... Одне слово, життя крізь призму віковичної мудрості. Бо ми вже так засушилися на центнерах і гектарах, що живих людей не помічаємо. А вони є!

— Вони справді... мають місце! — підтримав я розмову. — Бо живі таки живуть. А неживі, вони... той... навпаки...

— Що верзеш, що верзеш! — скривився редактор.

— Людина — цілий світ, пани б'ються — у підпанків чуби тріщать, народ скаже, як зав'яже...

— От-от, у такому самобутньому дусі. Тільки без самогонної лірики.

— Я непитуший!

— Всі ви непитуші — на півпальця відро не допиваєте. Щоб від нарису не тхнуло! Щоб усе тонко було, естетично. Пам'ятаєш, як у мене: «Будьмо! — сказав дід Яків, відкоркувавши пляшку мускатного шампанського».

— То у побіг за шампан... тобто — за відрядженням.

— Паняй... А на чому паляниці ростуть, ти хоч знаєш?

— На дріжджах! — кинув я і прищикнув дверима якесь нечисте слово, пущене мені у спину. Потім виявилось: «урбаніст».

— Є такий дід,— сказав чорнобровий голова, поправляючи зеленій ромбик на лацкані середньоєвропейського піджака.— А ви не з «Перця» часом?

— Ні. Нам у плані прогресу. Крізь призму діда. Щоб був психологізм чорнозему, міні-прислів'я, афоризми з міндобрив...

— Ага! Стирання граней... Це дід Павло може. Хоча він більше по критичній лінії. Так чистив мого попередника на загальних зборах, що пір'я летіло. Прокатали на вороних...

— І де той нещасний екс-голова дівся?

— Та в область перекинули, в управління.

— А-а...

— То я вас підвезу на баштан до діда Павла, а опісля організуємо прес-бар.

— Кого-чого?

— Прес-бар: пообідаємо, побалакаємо.

— А-а...

Сіли у «Волгу». Поїхали.

— Телешогли стійко вписалися у пейзаж села,— відзначив я.

— Телевізорів, як гною,— підтвердив голова.— Гною не вистачає.

— Бетон і скло на тлі предковічних верб!

— Ага, нова крамниця,— пояснив голова.

— Як у місті!

— Точно!

— Культура йде вперед!

— Ще й як! Учора наш комірник перішив дружину французькими підтяжками. Замість віжок...

— Асфальт веде село за обрій! — повернув я розмову у позитивне русло.

— Якби ж — лише до ферм замостили. А за обрієм учора всюдихід райшляхвідділу в багні втопився.

— А-а...

Звернули до лісосмуги. Над полем тріпотів велетенський паперовий змій. За ним бігли хлопчачки.

— Наша зміна,— сказав я.— Зоряні мрійники. Майбутні космонавти. Аргонавти всесвіту.

— Механізатори! — засміявся голова.— З інструкцій і вказівок таке диво змайстрували. Один заїжджий кореспондент казав, що з цього змія добрива розсівати можна.

— Здібний журналіст? — ревниво запитав я.

— Талант — допоміг нам дістати трактор-бульдозер «С-100»! А у вас нема часом зв'язків у «Сільгосптехніці»?

— Нема,— буркнув я.

— Жаль,— зітхнув голова.— У нас із трубами для консервного заводу діло труба.

— Дайте заявку,— порадив я.— Є відповідні фонди.

— Із фондів тих хіба що пару пищиків для дітлахів змайструвати можна.

— А-а...

— Тпру-у! — голова урізав по гальмах.— Приїхали. Курінь посеред баштану бачите? Ото і є літня резиденція діда Павла. До скорого побачення!

Курінь був темний, як студент-заочник. У кутку дід давав хропака.

— Привіт, діду! — гукнув я.

— Салют, старий! — почув я хрипкий бас.— На практику, чи що?

— На практику,— схитрував я на користь неупередженого інтерв'ю.— Як життя?

— Мерсі, паскудно. Дай в зуби, щоб дим пішов.

— Та що ви, діду!

— Хохма така, означає — закурити дай. Не чув?

«Перша ідіома»,— подумав я, простягаючи в куток пачку «Прими».

Чиркнула запальничка. Вогник вихопив з темряви скуйовджену бороду й колючі очиді.

«Від кресала до запальнички»,— зафіксував я у пам'яті психологічну деталь.

— Відстаєш од життя, старий! — критикнув мене дід.— Пристойні люди курять сигарети з фільтром.

— Діду, може, на сонечко вийдемо? — запропонував я, поспіхом намащуючи у темряві записничок.

— Пардонуюсь, старий! Радикульту не боюсь — у мене техаські джинси.

«Взаємопроникнення культур!» — майнула в мене думка.

— Не те нині село, діду, як колись,— підстроювався я. Дід продекламував:

Колісь було та загуло!
Тепер як крашанка село!

— Як писанка! — вихопилось у мене.

— «Як писанка» — вже хтось використав. Власна образна концепція світу — ось що головне. Така селявуха!

— Хто-що?

— Така селявуха. Знаменита хохма від французького «се ля ві», що означає — «таке життя». Не шурупаєш у культурі, бебі!

«Не дід, а золота жила,— затрусився я.— Інтелектуал ріллі!»

— Які думки навіює вам сучасне поле, діду?

— Інтелігентність скрізь своє візьме, хоч у полі, хоч у холі,— відгукнувся дід.— Слухай рядки, які народилися у мене біля силосної ями:

Нас за рентабельність беруть в дрючки,
Нам респектабельність до лампочки!
Відвезем, доярко Дарко,
Шість надоїв молока.
Злізем з МАЗа — дамо газу
І ушкварим гопака!
Шейк! Шейк! Шейк!

«Шейк опушу, бо не повірять,— мізкував я, гарячково занотовуючи поезію землі.— От дає!»

— Відчуваєш, старий, як тонко я ввів сучасний ритм і дух в інтерпретацію а ля примітив? — коментував геніальний дід.— І головне, є підтекст у контексті основного тексту. Лафа для асоціативної критики! Це лише уривок з великого лірико-епічного полотна...

— Ваша думка про культурне будівництво на селі? — кував я залізо мудрості.

— Цю проблему треба вирішувати комплексно, старий: спочатку звести пивний бар, біля нього — більярд, поряд — коктейль-хол...

— Далі бібліотеку і клуб,— підключився я.

— Та ні, цих точок до біса! Потім — кафе-експрес, танц-клас...

— А якщо...

— Слухай, старий, ти мені набрид! Хиляй по своїх справах, а я вдарю по сну. Мені ще цілу ніч у преферанс різатися — в епіцентрі райцентру залізна компашка підібралася. Гуд баюсь!

...До вагона мене підсаджував голова з усіма своїми помічниками. Дався знаки прес-бар.

— Не дід, а Гомер! — кричав я.— Нарис напишу. Баладу-репортаж! Есе-ноктюрн!

— Тільки без художнього домислу,— вмовляв мене голова.— Бо чує мое серце, щось не те набалакав дід Павло. Мо', жартував? Не забудьте, кожний гектар дасть п'ятсот карбованців прибутку, що більше проти минулого року на...

— Геть цифри, які затуляють живих людей! — репетував я.— Поему в прозі утну! Реквієм застарілим поняттям про село! Джинси діда Павла на сто рядків розпишу!

— Що-що?

— Джинси! Техаські штани з мідними клепками!

— Щось із клепками у вас не той... Я ж просив без художнього домислу! — розхвилювався голова.— Звичайнісінькі штани у діда, ватяні!

— Погано знаєте людей! — гарячкував я.— Може, й бороди у діда Павла нема?

— А нема! Таки нема! Зроду не було! — загомоніли провожати.

— Товариші! — засіпався я.— Облиште недоречні жарти. Ваш дід навіть вірші пише, а ви...

— Та стривайте! — втрутився голова.— Техаські штани, борода, вірші... Про свинарку Варку?

— Про доярку Дарку!

— Ой, щоб мене грім побив! Ой, гвалт! Та ви ж надібали в курені оте бородате ледащо, яке в діда Павла щоранку кавунами похмеляється! Воно десь на поета вчиться. А у нас життя вивчає. По чайних...

— Ря-гуй-те! — заголосив я.

— Без паніки! — голова втримав мене на підніжці.— Клуб наш розпишіть — п'ять мільйонів старими поклали, самодіяльність намалюйте — у Болгарію їздила, їй-бо!

— Зупиніть експрес! — волав я.— Уб'ю лжедіда!

— Та грець із ним! — умовляв голова.— Тримайте краще оце для підтримки духу...

І він тицьнув мені на ходу... пляшку мускатного шампанського! Заткнуту кукурудзяним качаном.

НЕОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ

Як на мене, процедура дисертаційного захисту — не таке вже стихійне лихо.

Зачувши боягузливий голос дисертанта: «Вельмишановний голово... Вельмишановні члени Вченої ради...» — я одразу поринаю в тихий сон, вельми доречний перед банкетним фіналом.

Так було і цього разу. Прокинувся я вчасно — аудиторія пожвавилася.

На трибуні саяв вставними щелепами білогривий колобок.

— ...приєднуюся до думки моїх високознаних колег,— доспівував він.— Дисертант, безперечно, вніс... Сподіваюсь — ніхто не кине чорний шар в молодість, яка пробиває... Фініта ля комедія, тобто пропоную скінчити дебати!

І під грім оплесків колобок скотився з трибуни, вітаючи присутніх зчепленими над головою руками.

Його обличчя видалося мені знайомим.

— Що за один? — пошепки спитав я у дами науково-фантастичного вигляду.

— Як? Ви не знаєте? Професор Свирид Коловорот з Координаційного центру! Улюбленець аспірантських мас, ліберал, душака!

Оголосили голосування: одноголосно!

Новоспечений кандидат, блідий, як мрець, і весь у квітах поплив до виходу. І тут я нарешті пригадав...

Років з п'ять тому мені довелося висвітлювати судовий процес, окрасою якого (на лаві підсудних) був інтелегентний шулер за кличкою Доцент. Вибачаюся, нині вже професор — оцей Свирид Коловорот, який щойно вітійствував на дисертаційній трибуні! Чіпка репортерська пам'ять не могла мене зрадити...

Не чуючи біди, люмпен-науковець весело базикав у колі професури та великої рідні аспіранта...

— Громадянине Доцент! — покликав я.

— Професор! Професор! — затюкали мене присутні.

Колобок крутнувся в мій бік. Чіпка шахрайська пам'ять не могла його зрадити...

— О! Прошу пардону! — знайшовся він.— Інтерв'ю великій пресі...— і поволік мене в темний куток.

— Поздоровляю з черговим званням,— кинув я дво-значний комплімент.

— Ви поводитесь некоректно, — обізвав Коловорот. — Минулому — амба! Зав'язав! Повністю віддався науці.

— Спалах альтруїзму, прикритий професорською мантією?

— Під монастир не підведете? — озирнувся навсербіч колобок.

— Сподіваюся на щире сповідь...

— Добро! Для вас розколюсь! У науку я увійшов чесним банкетним шляхом. Після курорту, тобто відсидки, шастав якимсь під ресторацією. І от спостерігаю мерзенну картину: нетесаний швейцар виставляє з вестибюля інтелігентну жертву при золотому пенсне і тугенькому крокодилячому саквоязі. Я — при метелику і манжетах — по-джентльменському поспішаю на поміч. Згоряючи від сорому, очкарик переповідає на інтимі, що в портфелі у нього — горілка, а в ресторані — кореші, молоді вчені з нобелівським майбутнім, давляться нарзаном. Один з них захистив дисертацію, але ресторани націнки знівельювали тріумф. Коротше, провів я саквояз вкупі з очкариком чорним ходом і за столом мене стріли, як рідного...

Того вечора я вперше відчув, що таке справжнє життя. Вчені при застоллі — довірливі, відкриті й пустотливі, як діти, і в той же час по-справжньому великі у своїх несеяжних задумах і проектах.

За що ми тільки не пили! За фазотрон і сінестрол, за АСУ і азу, за біоніку та іоніку, за гравітацію й компіляцію, за центрифуги і фуги Баха, за бар і барокамеру, за інтеграцію, за комп'ютери третього покоління, їхніх працівників і просто за баб-с! Ніде наука не розсуває так свої гігантські обрії, як у стані забухону...

Новоспечений кандидат пив зі мною брудершафт і кричав: «Зізнайтеся, колего, ви наш, я бачив вас у Новосибірському академістечку!» І тут мене пойняла гординя, смикнув, зізнаюсь, лишне, і я поніс якусь беліберду щодо свого професорського сану і Координаційного центру...

«Гіп-гіп-ура, професора! — скандували наївні технократи. — Прить завтра до нас, захищається Васька — збацав потрясну дисерташку!»

— І ви наважилися...

— Так, я осягнув всю нищість свого минулого і пішов ва-банк у чисті обійми науки!

— Але ж професорство...

— О, з цим не було жодних складностей! Записався до бібліотеки Академії наук, одержав ксиву, слово «бібліотека» витравив, «Академія наук» лишилася, вписав звання і одноголосно скріпив його печаткою, вирізьбленою мною ж на сирій картоплині...

— А Координаційний центр?

— Ет! Чи мало міфічних установ? Координаційних центрів нині стільки, що ніякій координації вони не підлягають! Тек-с! — продовжую — тоді у Васька, це для мене він Васько, а для інших давно Василь Васильович — член-кор, розв'язав якусь паскудно-вічну теорему, — так от у Васька я перевершив сам себе в організації спиртної контрабанди, спіцах і панегіриках. Перезнайомився з масою корифеїв науки і від науки. Впіймав на гарячому (деволяй) офіціантку, яка обрахувала нас на червінець сімнадцять копійок, — і зажив відтоді слави математика класичної школи. До речі, врятований червінець став моїм першим науковим гонораром.

І пішло... В банкетній справі я швидко висунувся на передній край науки. Запрошень — море. Тричі виїздив на захист дисертацій до Томська, Махачкали та Донецька. Переманювали на високі наукові пости, але я лишився вірним своєму Координаційному центру, бо анкетне паблісіті мені, самі розумієте, ні до чого. Отже, я не розмінював свій духовний багаж — респектабельність, доброзичливість, оптимізм — на примарне адміністративне благополуччя, як деякі абсолютні наукові нулі.

Потроху почав виступати на захистах і — тьху! тьху! — при мені не завалили жодного дисертанта. Подейкують,

лише моя поява в залі розтоплює лід опонентських сердець... І я пишаюся тим, що у науковому розвої є,— хай не прямий, хай опосередкований,— але об'єктивно чесний внесок Свирида Коловорота!

— А яка матеріальна винагорода?

— Ну... Дисертації захищаються майже щодня... Люди в нас не меркантильні, як на Заході... Перепадають крихти з кожного дисертального столу... Одне слово, заробляю як ординарний професор... Відповідно званню...

— Чи не забагато?

— Що ви! Одна респектабельність — це дистрофія портмоне. Смокінг, масаж, пластрон, теніс, штиблети, діловий коктейль — то грубі гроші. А перебої з замшею? Потім — підвищення кваліфікації. Наука пре, як на буфет, а в мене, знаєте, сім класів і вчився, так би мовити, факультативно — по допрах... Збираю бібліотеку — «Цікава фізика», «Цікава хімія», «Цікава математика», «Цікава лінгвістика», «Кібернетичний словник», твори Бредбері, Лема, Азімова, наукові анекдоти, а вчені дорого жартують, особливо фізики...

— Свириде Томасовичу! — прибіг новонароджений кандидат.— Кортєж прибув. Біля під'їзду на вас чекає «Чайка»...

— Один момент, мій юний друже, преса варта того...

— Слухайте,— нахилився я до колобка,— але ж банкети давно відмінили!

— В тому й річ,— зашепотів Коловорот,— тим в більшій я ціні. Тихі замські ресторанчики, пікніки на ввілліх оазисах навколишнього середовища... Ву компрене?

— Йєс!

— Але знаєте...— в очах білогривого містифікатора за-світилися тривожні вогники. Він припав до мого вуха: — Знаєте, мабуть, ця лафа скоро скінчиться... У мене таке враження, що кандидатів наук уже більше, ніж самої науки...

— Ви перебільшуєте, професоре! — вигукнув я цілком щиро.

Ще б пак! Адже попереду на мене чекав захист власної дисертації!

КОМІСІЯ

Став мов укопаний.

Гак, увігнаний між блоками, намертво присобачив табличку:

ДІМ ВЗІРЦЕВОГО ПОБУТУ.

Задер голову. Шістнадцять поверхів! І всі без родимих плям. Гамузом чкурнули у післязавтра.

Замерехтіли образи: м'яке світло торшера; піжама сипле харч у телевізор, переобладнаний на акваріум; туніка спринцює щілини хлорофосом; мундирчики з математичним нахилом, мерсікаючи, вкладаються спати; виникають сусіди у повстяних капцях; квіти, чай по-англійському, благолепіє; починається вечір забутої поезії; піанісімо звучить ранній Ющенко...

Та з усієї голографії переді мною матеріалізувався рожевошокий суб'єкт середнього пенсійного віку. Репрезентувався:

— Член комісії.

— Якої?

— Побутової боротьби.

— Але ж дім взірцевий!

— А рецидиви? — шепнув він.

— Мають місце? — нахилився я.

— Дуже! — роззирнувся член.

— А який постулат комісії?

— Щоб мертва тиша!

— Комісія пенсійна?

— Звідки ви знаєте?!

— Наші пенсіонери — наймолодші у світі! — пояснив я. — Племя нерозтрачених сил!

Рожевощокій запишався.

— Один не пенсіонер, — повідомив. — Голова комісії.

— А йому нащо? — здивувався я. — Робити нічого?

— Скажете! Університетський доцент!

— І бореться?

— Як звір! Дружина від нього втекла...

— А привід?

— Без приводу. Руб у день видавав. І лекції на ній апробовував.

— Садист?

— Скажете! Він логік і психолог!

— А не шизик і псих?

— А ти що за один? — розсердився член.

— Не тикати! — наїжачився я. — Інспектор стіннівок!

— Невже? — зрадів рожевощокій. — Прошу до нашого сатиричного вікна!

— Сатира? У взірцевому домі?

— Випікаємо останніх!

З вікна сатири облекла мое серце сучасна Мавка. Під фотопортретом червоніли літери: «...овська М. М. з квартири № 108 о другій годині ночі пила шампанське у товаристві мужчини! Ганьба!»

— А як дізналися? — поцікавився я.

— У неї бокова квартира. На закругленні можна зазирнути у вікно з сьомого поверху...

— Але ж деталі! Шампанське, мужчини! І все гупої ночі!

— У голови телескоп... Він якраз на сьомому... Заліз на шифоньер... Навів трубу... Як побачив, бабахнувся з шифоньера... Сьомий день бюлетенить... На копчик приземлився...

— А телескоп?

— На друзки!

Мені полегшало. Задивився на сьомий. На бокові вікна.

— Не вийде! — потер руки рожевошокий. — У неї знову чоловіки. Делегація!

— А вона?..

— Актриса! — зітхнув член. — Лауреатка. От і їздять, порушують...

Повз нас прослизнув до парадного вельветовий індивід.

— Вігатися треба, Електроне Івановичу! — зупинив його рожевошокий.

— Здрасть...

— А чому не на службі?

— Відгул! — буркнув вельвет.

— А телефончик у канцелярії не змінився? Подзвонимо — перевіримо...

— Дзвоніть! — гахнув дверима вельвет.

— Ображається... — констатував член.

— Теж рецидивіст? — запитав я.

— Кібернетик. Співали в нього після двадцяти трьох нуль-нуль...

— Кричали?

— Спати треба! А раз співали, значить...

— Випивали! — рубонув я.

— От-от! А ще кібернетик! Робота зліпив: «око — рука».

— То є від чого співати!

— Доспівається! А як у програму дихне?

— Чию?

— Робота!

— Чим?

— Перегаром!

— То що?

— І наробить той робот! «Око — рука»: око косе, а в руці чекушка. Ми подзвонили...

— Куди?

— В інститутську канцелярію.

— Ну?..

- Вислухали і послали.
 - Може, робот? У них є говорящі.
 - Навряд... Щоб робот у такого бога гнув? Далеко науці до цього!
 - Нелегко вам!
 - І не кажіть! Діти стрибають, роялі бренькають, телевізори голосять, гості регочуть... Зажиріли!
 - А комісія здорова?
 - Аякже! Сміттевоз якомсь у дворі на ніч лишили, то ми його перекинули. ЗІЛ!
 - Я в моральному плані...
 - Глибоко між нами?
 - Ще глибше!
 - Двое зірвалися... Пенсіонери-початківці.
 - Міні підвели?
 - Іменини. Ми їх на сектор іменин кинули. Щоб без галасу гуляли. А їх за стіл запрошували...
 - Амба! Хто ж об одинадцятій у нас не за столом? Хіба ті, хто вже під столом...
 - На інструктаж з піснею приходили...
 - З якою?
- Член знову роззирнувся і тенорком повідав:

Писали хлопці, писали хлопці
 До Риму,
 Чи можна сватать, чи можна сватать
 Марину.
 А Рим одвітив, а Рим одвітив,
 Чом би й не?
 Марина гарна, Марина файна
 До спанне...

- Крім Риму все морально, — зазначив я. — Профорієнтація.
- Все одно вичистили! — сказав член.
- А дальша доля штрейкбрехерів?
- Живуть поза комісією. Як усі.

Тут рожевощокій зіщулився. До нас наближався легконогий старий у кітелі без погонів.

— Найзловредніший фуліган на пенсії,— шепнув член.— Льотчик-випробувач...

— Фізкульт-привіт, комісія! — привітався на ходу крилатий пенсіонер.— В будинку стіни сипляться, а ти винючуеш, де борщ варять? Штангою займися або ядром...

— Завжди так! — поскаржився рожевощокій.— І листи пише, щоб пенсію чоловікам з шістдесяти п'яти років давали...

— Нікак і нікогда! — скрикнув я.

— І нізащо! — підтримав член.

— Нізащо не дав би пенсію вашій комісії в шістдесят п'ять років, у сімдесят — як мінімум! — закінчив я і подався геть.

— Фуліган! — бабахнуло вслід.— От взнаємо, взнаємо, з якого дому, і повідомимо, що вештаєшся в робочий час чужими подвір'ями! Дармоїд!

ВУЛЬГАРНА СОЦІОЛОГІЯ

Пал Палич вдавив клавіш селектора й видав команду в приймальню:

— Гнати всіх поганою мітлою! Ап-чхи!

Чхалося... Дужі вітри останньої чверті електронно-космічного віку таки надибали шпари у дерматиновій герметизації кабінету Пал Палича — вузького керівника широкого профілю.

— Ап-чхи!

Знову чхнув — на правду! — Пал Палич. Чхати він хотів! Та вже далеко не на все. Ще вдавалося залізною рукою у замшевій рукавичці приборкувати локальні смерчі типу «компетентність», «мікроклімат», «прогнозування» й тому подібні інтелігентські витребеньки. Номенклатура виробів, якість, договірні поставки? Вмів, вмів Пал Палич тихою сапою провести дредноут валу й крізь ці рифи

прогресу. Ах, вал! На його гребені не раз підіймався до вершин Пал Палич. Але відкочувався і дев'ятий вал на хвилерізах комп'ютерних підрахунків, полишаючи на мілині непродуктивні скелети гладких китів-звітів.

— Ап-чхи!

Ех, які рапорти складав колись Пал Палич! Поеми екстазу! В світлі, душі, русі й на часі! І плів німб-флюгер над мідною лисною Пал Палича — невмирущого кадрового бронтозавтра. Звичайно, ляскало, звичайно, блискало... Заклубочувався перистий ореол в кучові, а кучові — в грозові хмари. Вибухав очисний розряд. Та Пал Палич, мов неопалима купина, відводив блискавки на потрібний живопліт власноручно зрощених кадрів-«йесменів». Приймали удар віддані дуби з розгалуженим кореневищем старих зв'язків, перекидали ватру на ліанове нетрище спеців з еластичними спинами, а останні іскри згасали в дрижаках середньої осикової ланки. І виходив у грозових відсвітах монументальний Пал Палич, сіяв навсебіч догани, брав зі стелі підвищені зобов'язання, вишукував приховані від держави резерви, розкидав умовні проценти... Дайош останні декади й штурмові години!

— Ап-чхи!

Якраз на світанні сон дурний привидівся Пал Паличу. Тестом його мордували.

— Ваш фах?

— Керівник.

— Це покликання. А фах?

— Безпорочно забезпечую...

— Пригадайте фах. Може, ви були вчителем, може, конструктором...

— Бе-бе... Був... Е-е... Заочником був!

— Заочником чого?

— Бе-бе... Забув...

— Не хвилюйтеся. Бачите, вийшла диспропорція. На одного виконавця припадає півтора розпорядника. От і розбираємося, хто що може...

- Можу довідку нагору й вказівку вниз!
 - І все? ...
 - Доповідь можу!
 - Полишмо балаканину західним парламентам...
- Урок геометрії школярам дасте?
- Не...
 - Гайку виточити можете?
 - Не...
 - А відштампувати?
 - Не...
 - Домешний жолоб вирихтуєте?
 - Боже збав!
 - Шибку вставите?
 - Нікак нет!
 - Автоматичну лінію сконструюєте?
 - Сію секунду дам команду СКБ!
 - А самі?
 - Проконтролюю, розжену, доповім!
 - Ясно! Марш на курси!
 - Підвищення кваліфікації?!
 - Контролерів для палаців перших шлюбів...

Зрозуміло, після такої чортівні Пал Палич встав з лівої ноги і не міг взяти себе в руки. А ще родинні неприємності. Влаштував недавно сімейно-виробничий банкет з нагоди перевиконання недовиконання.

Пал Палич наш Наполеон,
Він наробив би і в ООН! —

виголосив віршований тост маг-штовхач Аугустопсовченко. Звичайно, про ООН він трохи... того... загнув, бо Пал Палич володів лише матеріною та матірною мовами, але було приємно.

— Цей твій неліквідний штовхач має хоч якусь освіту? — поцікавилася дружина, прибираючи стіл. То була третя половина Пал Палича — дві попередні згоріли від ентузіазму, активно впрягаючись до командного воза.

Третя в його парафію не лізла, служила в якійсь легко-важній установі — чи Пресфото чи Телефільм — і пускала шпильки.

— Має чи не має, а чорта з-під землі дістане,— буркнув Пал Палич.

— То міг би знати, як Наполеон закінчив.

— Це символічно, мовляв, за Пал Паличем у вогонь і воду...

— І загуркочеш ти зі своїми блюдолизами під мідні труби! — каркнула дружина прокурорським голосом.

— Слухаюсь! — вихопилося у Пал Палича. Й одразу гарикнулося: — Мовчать!

— Два слова — і словесний портрет готовий! — не злякалася дружина. — Нагорі — вуж, внизу — крук.

— Гнати тебе поганою мітлою!

— Свою мітлу не прогав, Пашо! Загородився дурнями, ще дурнішими за себе. На такому тлі, звичайно, і корова керівником виглядає. Колись це був хід конем, а нині — примітив. Дилетанти твого рівня давно оточили себе талантами. Господи! Запросив би до себе аналітиків, та дав би їм простір, та навчився б посміхатися, та лишив би собі прогнозування та зв'язки з суміжниками, і вимер би на банкетах, не заважаючи справі, зі славою народного менеджера. Для початку хоча б соціолога запросив, щоб знати, звідки перший камінь тебе торохне...

Клята баба! Сварка сваркою, але втримав таки Пал Палич у черепащі варіант з соціологом. Другий тиждень лазить по об'єктах джинсовий шмендрик-кандидатик, анкетує, диктофонує, винюхує соціологію для Пал Палича.

— Ап-чхи!

Д-р-р... д-р-р... хря... хря... — озвався селектор.

Тицьнув клавіш:

— Гнати всіх поганою мітлою!

— Соціолог хуліганить, — рюмсала секретарка, — рветься до вас...

— А! Запускай!
— З привітом, Пал Палич! — сказав соціолог.
— Всі ви з привітом! Доповідай, соціологія...
— Ось картки з попередніми тезами...
— Давай! У тебе все?
— Раджу підключити комплексну групу: економістів, техекспертів, психологів.

— Обійдемося без нахлібників. Шарлатанів розплодилося — футурологи, ергономіки, екологи, АСУстенти, етики, естетики, паразитики... Тьху! Хіромантія якась.

— Я пішов.

— Гуляй і не чхай... Ап-чхи!

Д-р-р... д-р-р... хря-хря... д-р-р...

Штрикнув клавіш:

— Гнати всіх поганою мітлою!

— Ой-йой-йой-йой... — заквилила секретарка, і під ту мерихлюндію перед очі Пал Палича представ Дехто: сивий, коректний, стрункий і з прапорцем на лацкані.

— Доброго здоров'я! Кого гнати будемо, Пал Палич?

— Я вибачаюсь... — став струнко Пал Палич.

— Сідайте, сідайте...

— Я вибачаюсь... — сів струнко Пал Палич.

— Нерви? — і собі підсів до столу Дехто. — Текучка заїдає?

— Заїдає! — вхопився за рятівний круг побілілий Пал Палич. Машинально намацав соціологічні картки і розгорнув їх, як козири. — Доповідаю: веду соціологічний пошук!

— Молодця! От не чекав! Дозвольте проглянути?

— Прошу! Попередні тези...

— Цікаво... «Штурмівщина, примітивний технічний рівень». Самокритично. Далі... «Модернізація на папері. Відсутність комплексного плану на перспективу. Авторитарний стиль керівництва». Так! Далі... «Попередні висновки на основі анонімного опитування». Чому анонімного? Ага, ось примітка — «критиконебезпечна ситуація».

Так! Далі... «Параграф перший: гнати директора поганою мітлою». Гм... Не зовсім наукове формулювання. А втім, я його тут чув, мабуть, чули й інші... Що ж, Пал Палич, наші висновки повністю збігаються з вашим соціологічним дослідженням. Отже — здавайте портфель.

...Певне, її били перший раз у житті. Бо верещала дружина Пал Палича на весь мікрорайон. Верещала, але відгавкувалася:

— І-гі-гі-ой! Мужлан вульгаріс! І-гі-гі-ай! Вульгарний тип!

— Я... Вульгарний? Ех-гех! — гекав від фізичних зусиль Пал Палич. — Ех-гех! Вульгарний? А твоя соціологія, соціологія твоя яка?..

ДВОЄ В БАРІ, ЯКИЙ НЕ ВІДВІДУВАВ ХЕМІНГВЕЙ

Двоє, видублені вітрами й сонцем, зайшли до бару субтропічного пансіонату «Колгоспник».

«Селяни», — визначив бармен. Але нічим свого подиву не виказав.

Гості вперлися на почесні місця за стойкою. Якраз навпроти бармена.

— Добре сідало, — сказав русявий, вмоцнюючись на гвинтовому сидінні.

— Ти схожий на орла, дорогий, — схвалив чорнявий.

— Може, на курку?

— Як мінімум, на бойового кочета, дорогий.

— Ти втішив мене, Іраклію, — сказав русявий.

— Твоя втіха — моя втіха, Остапе, — відповів чорнявий.

— Закусимо, Іраклію?

— Ти читаєш мої думки, Остапе.

— Поруч з пансіонатом функціонує їдальня, — повідомив бармен.

— Я поважаю їдальні, що функціонують,— сказав Остап.

— Чудова їдальня! — сказав Іраклій.

— Особливо мухи,— сказав Остап.

— Чудові мухи! — підтримав Іраклій.

— І черга.

— Чудова черга!

— Як на елеваторі,— сказав Остап.

— На елеваторі менша,— заявив Іраклій.

— Там і мухи менші,— сказав Остап.

— Там не мухи, а якісь ліліпути,— погодився Іраклій.

— Інша річ — в їдальні.

— Ніякого порівняння, дорогий!

— Ви з нашого пансіонату? — поцікавився бармен.

— Ти з нашого пансіонату, Остапе? — спитав чорнявий.

— Так само, як і ти, Іраклію,— відповів русявий.

— Ми з нашого пансіонату,— повідомив бармена чорнявий.

— Хіба ми не схожі на завсідників «Колгоспника»? — спитав русявий.

— Серпень — не сезон для селян,— ухильно відповів бармен.

— Кому потрібний цей серпень? — підтримав Іраклій.

— Море як парне молоко,— сказав Остап.

— А сонце мов щойно спечений лаваш,— продовжив Іраклій.

— Іраклій.

— Моє тіло проситься в лютий,— сказав Остап.

— Грудень теж має свої принади, дорогий.

— Тільки лютий! — затявся Остап.

— У лютому фрукти,— згадав Іраклій.

— Навіть сухофрукти,— сказав Остап.

— Саме їх я мав на думці, дорогий.

— А лютневі дощі?

— Чудові дощі!

— Вони назавжди залишаться у моєму серці!

— І в попереку, дорогий.

- Чудовий сезон!
- Сезон для селян.
- Все чудове — селянам!
- Що будемо? — перебив бармен.
- Що будемо? — повернувся Остап до Іраклія.
- Що будемо? — повернувся Іраклій до бармена.
- Коньяк і шампанське, — повідомив бармен. — Портвейну нема.
- Нема портвейну, Остапе!
- Портвейн є в їдальні, — підказав бармен.
- Чудова їдальня! — сказав чорнявий.
- Чудові мухи, — сказав русявий.
- Чудовий портвейн! Чому ти зневажаєш портвейн, Остапе?
- Люди кажуть, що коньяк корисніший, друже.
- Вір людям, Остапе!
- Я вірю їм, Іраклію!
- Правда, дорогий?
- Свята правда, друже.
- Ти віриш, що я теж їм вірю, Остапе?
- Я вірю тобі, як собі, Іраклію.
- Добре вірити людям! Візьмемо коньяк.
- І шампанське.
- Як? Хіба я не замовив шампанське?
- Ти замовив, але подумки, друже.
- Бармен має вгадувати думки клієнтів! — заявив чорнявий.
- Якщо він справжній бармен, — уточнив русявий.
- Бармен позеленів.
- Важко вивчитися на справжнього бармена, Остапе!
- Важко, але вивчаються, Іраклію.
- Вивчаються робити коньяк з портвейну та горілки.
- Приємно чути.
- Але не пити.
- Бармен зашарівся.
- Коньяк і шампанське, — замовив чорнявий.

— Чи не забагато? — спитав бармен.
— Ми візьмемо ще, — заспокоїв русявий.
— Між іншим, — зауважив бармен, розкорковуючи пляшки, — наша професія за навантаженням прирівнюється до металургів.

— Жаль барменів, — сказав русявий.
— Жаль до сліз! — схлипнув чорнявий.
— Допоможемо людині? — спитав Остап.
— Влаштуй, влаштуй його на мартен, дорогий! — просив Іраклій.

— Я влаштую його на конвертор.
— Влаштуй, влаштуй його на конвертор, він з дитинства марив конверторами!
— Я використаю свої парламентські зв'язки, — сказав Остап. — Де телефон?

— Не треба, — зблід бармен.
— Жаль, — зітхнув русявий.
— Жаль до сліз чорну металургію! — схлипнув чорнявий.

Бармен одсунувся у темний закуток.

Мов дзвони вдарили келихи.

— Твое здоров'я, Остапе!
— Твое здоров'я, Іраклію!
— Не забувай стару дорогу і старих друзів!
— Будь квітучий, як весна, багатий, як земля, здоровий, як вода!

— За Миргород!

— За Сурамі!

— Гамарджос!

— Будьмо!

Поступово дійшли до Владивостока.

— Тут тихо, — схвалив русявий.
— Післяобідній час, — пояснив бармен.
— Сіеста, — додав чорнявий.
— Зараз прийдуть, — сказав бармен. — У вечірніх туалетах.

— У тебе є вечірній туалет, Остапе?

— Є. Він же ранковий і полуденний. Нужником зветься.

— Я не про ті туалети,— зашарівся бармен.

— Ми бережемо вечірні туалети,— повідомив чорнявий.

— Ми люди дипломатичного протоколу,— сказав русявий.

— Дипломатичний протокол вимагає вечірню каву, Остапе!

— Ти читаєш мої дипломатичні думки, Іраклію!

— Спочатку розплатіться,— заявив бармен.

— Ти завжди роплачуєшся, Остапе?

— Це наріжний принцип мого існування,— сказав русявий, видобуваючи солідну асигнацію.

— Наші кредо збігаються,— сказав чорнявий, простягаючи купюру ідентичного достоїнства.

— Прошу на місця для почесних гостей! — розцвів бармен.

— Почесні гості ніколи не розплачуються,— зауважив Остап.

— Я теж помітив таку тенденцію,— підтримав Іраклій.

Тим часом бар пансіонату «Колгоспник» олюднів. Переважали глибокі декольте, час від часу спалахували діаманти чистої води, але траплялися і джинси з символами маловідомих артілей.

— Землелюбці,— сказав Іраклій.

— Хлібодари,— сказав Остап.

Стойку атакувала акселерована отара. Верховодили емоційна юнка та довготелесий обормот, облагороджений прищами.

— Якісь зайди вперлися на наші місця! — пищала юнка.

— Піджаки! — висловився обормот.

— Чортили! — шуміла отара.

— Наша зміна,— зазначив русявий.

- Юні колгоспники,— розчулився чорнявий.
- Ці дітки нам насіють, Іраклію!
- І головне — нажнуть, Остапе!
- Оголена пищалка, напевне, доярка! — показав русявий на емоційну юнку.
- А юний прищ, напевне, технік штучного запліднення,— показав чорнявий на довготелесого обормота.
- Ви знаєте, хто мій папа?! — зойкнув прищ.— Він вам покаже!
- І мій папа вам покаже! — пищала пищалка.
- Як думаєш, Остапе, чий папа вище?
- Гадаю, папа папиного синка вище, Іраклію.
- Чому так думаєш, Остапе?
- Бо пищалка, хоч і нахабна, але красива, і навряд чи упала б біля юного прища, якби її папа був вище.
- В цьому є резон, Остапе.
- Ви багато собі дозволяєте! — галасувала акселерована отара.
- Дай діткам соку! — наказав чорнявий барменові.
- Вони п'ють інше,— зауважив бармен.
- Вони п'ють соки! — наполягав чорнявий.
- Наші соки,— додав русявий.
- Акселерована отара випарилася.
- Бачу справжніх мужчин! — по праву руку Іраклія вместилися пишна блондинка.
- Справжні чоловіки тут дефіцит! — по ліву руку Остапа вместилися струнка брюнетка.
- Ах, вперше бачу зблизька живих селян! — стріпнула білою гривою світська левиця і присунулася до Іраклія.
- Ах, милі наші пейзажики! — кліпнула чорними віями емансипована пантера і присунулася до Остапа.
- Але ж ваші чоловіки...— почав Іраклій.
- Ах, не нагадуйте нам про тих архівних кажанів! — закотила очі блондинка, переміщуючи обручку на ліву руку.

— Нас рятують від них тільки курорти! — пустила бісики брюнетка, дублюючи комбінацію з обручкою.

— Джентльмени! Є пропозиція махнути в шашличну на Ріцу! — проголосила левиця.

— Зловимо кайф! — підтримала пантера.— У вас є машини?

— Є! — сказав Остап.— У нього «Сакартвело».

— Є! — сказав Іраклій.— У нього «Колос».

— Ура! — піднесли келишки дами.— Вип'ємо за свято, яке завжди з нами!

— Хемінгуей на них нема,— шепнув русявий.

— Його,— кивнув чорнявий,— Ернеста...

КОНТЕКСТИ

Між керівником і підлеглими встановилися сердечно-інфарктні стосунки.

Його чоло увінчали фіговим листком.

«Точність — ввічливість королів». Спробуй до них запізнитися!

Впав у щасливе дитинство.

Демагог — той же Демосфен, тільки камінці у нього за пазухою.

Чи не забагато тих, хто тримає камінь за пазухою, випливають на поверхню?

На Парнас прагнуть навіть ті, хто досяг Олімпу.

ВЕЛИКА СУНИЧНА ГАЛЯВИНА

Оповідання для маленьких читачів

Я отримав надзвичайне завдання.

Нервував — ввижались мені джунглі, дзижчання комариних ескадрилей, орди кропиви, навальний наступ грибів-поганок. З-під кожного куща зиркали у біноклі вовчиська у футболках з емблемами-черепами. І чи листя шелестіло, чи сіроманці перешіптувались:

— Отаке худе, не першої свіжості — нам на обід? Що в нас — дієтична їдальня? Знову кістки гризти?

Я застогнав:

— Зозуле, зозуле, скільки років маю жити?

Зозуля прокувала п'ять разів, і я зрозумів, що сон скінчився. То була зозуля з мого старовинного настінного годинника, і прокувала вона п'яту ранку. Я зіскочив з ліжка, начепив окуляри і привів себе у бойову готовність: взяв до рук бамбукову палицю, а на пояс повісив плетений кошик.

«Прощавай, Києве!» — сказав подумки і вийшов у невідомість. Спочатку був трамвай. А потім його швидка сестричка — електричка домчала мене до маленької станції, що губилася серед старезного таємничого лісу.

О цій порі перон був порожнісіньким. Але я хоробро зіскочив з бетону на лісову стежину. Займався сонячний червневий ранок.

— Кар! Кар! — спікірували на мене якісь чорні тіні. Я сахнувся, засіпався серед кущів, що мовчки оточили мене. Тіні шугнули кудись угору і зникли. Вовки; на щастя, теж не з'явилися.

Я хвацько підбив ногою велетенського мухомора і рушив у гущавину.

— Стій, блідолиций! — нараз бабахнуло просто з неба.

Мої коліна без мого дозволу — самі! — затремтіли. Посоловілі очі закотилися під лоба... І тут я побачив на

дубовій гілляці аж чорного від смаги маленького індіанця з луком, стрілами і... і в піонерському галстуку!

— О Чингачуку, дитя природи! — проспівав я. — Хай стріли твої без промаху вражають мерзенних браконьєрів! А перед тобою блідолиций брат твій — Соколині Окуляри.

— А звідки тобі відомо, що я Чингачук? — грізно запитав лісовичок.

— Тільки Чингачук здатний вийти на охорону лісів о шостій ранку! — проказав я солодким голосом.

— Мене звать Митько, а на прізвисько я справді Чингачук,— подобрішав індіанець.

«Лестоці — велика сила!» — подумав я і перестав тремтіти.

— Показуй, блідолиций прибульцю, чи не ховаєш кресало й пилку, капкан і сільце?!

— О володарю лісів, лицарю навколишнього середовища! — скиглив я. — Мій кошик порожній, як голова двічника. Маю надзвичайне завдання від дівчинки, котра носить червоний галстук, як і ти, о засмаглий і добрий!

— Яке завдання?

— Добути хоч пригорщу лісової ягоди — суніці.

— А чому не з'явилася сама?

— Вона тяжко хвора, о безстрашний Дмитре Чингачуковичу!

— Тоді інша річ! — сказав володар лісів і лицар навколишнього середовища.

— Дозволь, о засмаглий і мудрий, заглибитися в нетрі ввіреного тобі лісу!

— Покуняйте на пероні з годину! — наказав лицар навколишнього середовища і володар лісів.

— Нащо?

— Я принесу суніці моїй бідній, хворій, блідолицій сестрі.

— Ні! — відрубав я.— Маю знайти цілющу ягоду сам. Бо інакше ніколи не читатиме дівчинка моїх казок про добрих звірят і добрих людей.

— Ви письменник? — з повагою запитав лісовичок, ховаючи стріли до сагайдака.

— Член Співки письменників,— чесно зізнався я.

— А яка різниця — член Співки письменників чи просто письменник? — здивувався Митько Чингачгук.

— Тут така справа,— знітився я.— Візьмімо, наприклад, Чехова чи Руданського...

— То були великі письменники! — вчительським голо- сом проказав індіанець.

— Так, великі, звичайно, великі,— плутався я,— а чле- нами Співки письменників вони не були...

— Погано! — взявся за стрілу лісовичок.

— Що погано?

— Погано, що серед вас нема Чехових та Руданських.

— Ми виправимось...— сплів я дурницю, опустивши очі долу.

— Не виправитесь! — жорстко сказав засмаглий і мудрий.

— А-а... А ти як вчишся? — викручувалися Соколині Окуляри, тобто я.

— Належно! — відчикрижив лісовичок.

— На чотири і п'ять? — поставив хитру пастку я, тобто Соколині Окуляри.

— Мають місце окремі граматичні помилки,— педаго- гічно відповів Чингачгук.

— Великі?

— І чого ото базікати, коли хвора дівчинка чекає на суніці? Кроком руш!

— Єсть!

— Стій!

Я завмер з піднятою ніженькою сорок п'ятого розміру.

— Затям, Соколині Окуляри, що суніця любить уз- біччя доріг, сонячні галяви з папороттю й листям конва-

лій, сухі узвишшя й видолінки побіля сосон та дубів. А ще любить суніця, щоб низько вклонялися їй...

— Спасибі тобі, о засмаглий і мудрий!

— Чи дуже хвора моя блідолиця сестра?

— Дуже, Митю.

— Тоді слухай лісову таємницю. Побачиш на стежці криницю, а праворуч від неї хащі, куди звір не йде і птиця не летить. Сміливо рушай туди. Орієнтирами будуть берізки. Вони виведуть тебе по естафеті на пагорб з військовим укріпленням — дзотом. А за дзотом відкринеться тобі лісова таємниця — Велика Сунічна Галявина.

— Може, підемо разом, о хоробрий і добрий?

— Ні, дядьку Соколині Окуляри, у Чингачгука свої стежки!

І Митько зробив відчайдушний стрибок з дубової гілки у зарості ліщини і зник, ніби його й не було.

Чомусь засмучений, я пішов стежиною. Ліс розспівався наді мною дзвінкоголоссям пернатих солістів. Дятли розкотистою азбукою Морзе попереджали короїдів про невідворотну розплату. Сонце клало жовті смуги на різно-трав'я. Випростувалася парость, малиновіли струнки тіла сосон. Навіть насуплені дуби ховали посмішку в листяних бородах.

Я пильно оглядав узбіччя, примічав мереживо карликових гаїв папороті, подвійне туголистя конвалій. І тендітне листячко суніці теж ніби кущилося навсебіч, а диво-ягід не було, хоч плач. Здалося — ондечки засвітилися заповітні червоні кульки. Але то сіли спочити чарівні сонечка, яких чомусь кличуть корівками, та ще й божими.

Я сів на просотаний сонцем горбок поміж дубом і сосною, протер окуляри, став навколішки і сотворив промову:

— Суніце моя рідна, земна сестра Сонця! Яви свою красу перед мої короткозорі очі заради хворої дівчинки! Бо нема більшої ганьби, як не прийти на поміч людині, тим паче маленькій!

І — диво! Просто перед моїм носом запишалася червонолика ягідка, за нею вигулькнули ще — одна, дві, три, чотири, а за ними... а за ними пурпурово мінілися, посміхалися, виглядали і ховалися цілі розсипи цілющої ягоди.

Я заляк, щоб на хвилюку втримати міраж. Але то було не видиво — мені справді відкрився найдорогоцінніший лісовий скарб. Я обережно простяг руку, і перші ягоди червоними краплинами полилися в кошик.

Хрокнувши з нетерплячки, я почав орати зелений килим ліктями й колінами. Але зірки суниць зненацька розтанули.

Присоромлений, я повернувся до горбка і ліг на теплу глицю. І знову засвітилися у траві рожеві світлофори. Обережно, щоразу присідаючи, я збирав суницю, перепочивав, вдивлявся у незнаний світ різнотрав'я. А помічав бодай одну ягроду, неквапом посувався до неї, вклонявся земно — і вона відкривала мені нові суничні Ельдорадо. Руки спухли від комариних укусів, голова йшла обертом від млості, а покинути гру з видимкою-невидимкою було несила.

«Стій!» — стукало серце. «Ти вже назбирав не одну пригорщу», — підказував розум. А очі втуплювались у кошик і під'юджували: «Теж мені, шукайло! Он і денце не закрилося!» Руки безтямно сіпалися — «згребемо все!» — рвали листя, стебла, ще зелені ягоди... І ображені суниці знову заховалися.

З бриючого польоту пішли в атаку комарі, почувся zenітний виляск, — то я бив агресорів на власному лобі, — і загребущий шал скінчився. Крекчучи, я став на рівні і вийшов на стежину. Пішов помалу до Митькової криниці. Призвичаєне око вихоплювало червоні цяточки на узбіччі, я нахилявся знову й знову і, підкоряючись лукавим пустошам суниць, заглиблювався в ліс. Нарешті ледь видряпався з сухого рівчака, де зарості папороті плекали цілий суничний сад, і знесилений сів на повалену

сосну. Роззирнувся — і побачив зваблєне мигтіння сунічних ліхтариків. Правда, трава доокруж була витолочена, парость поламана, куці зім'яті.

«Еге! — подумав я.— Тут хазайнував не Вінні-Пух, не Гена-крокодил, не Заець-ну-Постривай, а справжнісінька горила».

Крім дикунського розгардіяшу, горила лишила по собі лискучу галошу.

Затріщали, застогнали куці. Я виставив наперед бамбукову ключку, але на мене викотилася ситцевою діжкою огрядна тітка.

— Тю! — кувікнула ситцева діжка.— Думала, якась примара, а то ви!

— Здрастуйте! — сказав я.

— Наше вам... Чи не бачили мого чоловіка Гаврила Гавриловича Горило?

— Який він?

— Подібний до мене, тільки в брилі і галошах.

— Не зустрічав,— похмуро відповів я, відсуваючи галошу в потрошені зарості.

— Чорті-що! — підсіла ситцева діжка.— Нащо люди брешуть, що тут суніць, як проса?

— Люди правду кажуть...

— І ти свій глек на капусту! Де?

— А перед вами. Тільки нахиліться.

Ситцева діжка залягла.

— Аж осьдечки ти, триклята! — вискнула так, що в мене похолов живіт. І діжкоподібна тьотя з термосом поплазувала серед кущів. Ото був цирк!

— Де ще? — повернулась засапана, з хижим вогником в очах.

Я показав на рівчак.

— Хро-хро! — видала клич ситцева діжка і знову поплазувала. Нараз обернулася до мене:

— А ти чого отут розсівся? Ану паняй з моєї галяви. Геть!

Я встав і підібрав галошу.

— Геть! — верещала гетьманша, заглиблюючись у рівчак.

— Обережно, напівшановна, там змії! — я пустив галошу, вона ковзнула по траві і прошелестіла поруч з тіткою.

— Ра-та-гуйте, люди! — ревнула тітка.— Гадюка!

І дременула наосліп, трощачи все навкруги. Якби поблизу були вовки, вони б тихо сконали від жаху. Так протаранити ліс спромоглася б хіба що розлючена бегемотиха...

З чистим серцем я рушив далі.

Навстріч пихкав, як паровоз, дебелий дядько. Його праву сандалю облагороджувала галоша, а ліва нога сиротіла безгалошною.

— Тут суниць нема! — повідомив одноголошник, ховаючи за спину козуб.

— Зате рясно ростуть галоші,— підморгнув я.

І тут він помітив пропажу.

— Де? — видихнув брехун.

— Отам у рівчаку, Гаврюшо, де ваша половина ледь не подавила всіх змій...

Гаврило Гаврилович Горило лишився на місці з відкритим ротом, а я вибрався на стежку.

Ранковий ліс повеселішав.

— Агов, люди! — лунало доокруж.— Нумо сюди, до суничних галяв!

Голоси даленіли, стежка вела мене в гущавину. І коли я зовсім знесилів, навстріч випливла лісова криниця під дерев'яним шатром.

Напоений і вмитий живою водою, я сміливо ступив у кропив'яне царство, далі в ліщинові нетрища, а далі в тьмянний драглистий праліс. Берізки, як парламентарі, білими прапорцями освітлювали путь. Колись тут падали не шишки, а снаряди, вмирили червоні бійці — за цей ліс, за цей світ... Остання берізка допомогла мені здолати крутий пагорб, і я побачив суворі очі-бійниці дзоту. Вони промовляли: так було.

Хтось випередив мене. На залізних нитках глибокого кам'яного шраму, що розчахнув амбразуру навпіл, полум'яніли квіти. Поруч ліг мій скромний лісовий букет.

А за дзотом, серед почту корабельних сосон, солодко розкошувала Велика Сунична Галявина.

Суниці не ховалися, вони були скрізь. Але кошик видавався мені якимось зачарованим, справді бездонним. Ну, ще трохи, бадьорився я, кріпись, козак, і не розкажуй

потім казок, що диво-ягоди самі стрибають у кошик на Великій Суничній Галявині.

— Присягаюсь завжди робити ранкову зарядку! — поклявся я, але поперек мені не повірив. Я ледь розігнувся і побачив лаву, змайстровану якоюсь доброю душею. А на лаві у листі папороті рожевіли — одна в одну! — суніці. Солодку гірку вінчала записка з двох слів:

ФОРМ ДІВЧИНЦІ

Це було здорово, хоч і мала місце окрема граматична помилка.

Цілющі ягоди обережно покотилися до кошика — і він сповнився по вінця.

НОП-СТОП

ТЕХНОКРАТИЧНІ СЦЕНКИ ДЛЯ ТЕАТРУ ЛЯЛЬОК

НЕДІЙОВІ ОСОБИ:

Ш е ф, 60 років (*за сценою*).

Б а з л а й, головний економіст, 38 років.

Н е п т у н е в и ч, інженер-соціолог, 45 років.

Ж у к, інженер по кадрах, 55 років.

Я е ч к о, інженер з промислової естетики, 40 років.

І н ч у к, інженер-стиліст, 40 років.

М е р і, інженер з виробничої гімнастики, 30 років.

В у с т я, інженер-бухгалтер, 30 років.

П а х у ч и й, інженер-діловод, 22 роки (*за сценою*).

ДІЙОВІ ОСОБИ:

К а р п о К а р п о в и ч, технік з нової техніки, 60 років.

Д е н и с Д і д р о в с ь к и й, інженер-винахідник, 30 років
(*за сценою*).

М а р ' я н а Б е з в і д п о в і д а л ь н а, інженер-конструктор,
25 років (*за сценою*).

І н ж е н е р - к у р ' є р, 60 років.

К і б е р и к, робот третього покоління.

Ряд дослідницьких установ впродовж років не мають реальних результатів впровадження науково-технічних розробок у виробництво.

3 газет

КАРТИНА ПЕРША

Наші дні. Контора впровадження винаходів та НОПу. Вивіска: СТОП (з розшифровкою по вертикалях — Спеціалізоване Тимчасове Об'єднання Прогресу). Електронний годинник (постійно показує 12.55). Плакат: «Любиш прогресивку — люби прогрес». Діаграма: вгорі «НОП» і зигзаг, внизу «ВИНАХОДИ» і зигзаг. Світла зала, сучасне умеблювання, кілька креслярських дошок. Ліворуч і праворуч дві кімнати-перегородки. Посередині, в залі, за одним столом спить естет Яечко, за другим, з калькуляторами, в'яже бухгалтер Вустя. Ліворуч чаклує з паяльником над приладами технік Карпо Карпович. Праворуч — стіл головного економіста Базлая. Біля столу — робот. Базлай у товаристві соціолога Нептуневича, стиліста Інчука, кадровика Жука розглядає якісь креслення. Лунає телефонний дзвінок. Ніхто не звертає уваги. Трубку бере робот.

Робот (*в трубку*). Вас уважно слухають. Перепрошую, всі експерти на об'єктах. Подзвонить у четвер. Спасибі наперед. (*Кладе трубку*).

Базлай (*вивчає креслення*). Оце калька!

Нептуневич. Працював уночі, шановний.

Базлай. Вчіться, колеги!

Жук. Ну, вражий сину! І тут об'їхав, обскакав! Але й наше не пропаде.

Базлай. Почнемо, колеги. Без зволікань. Ніщо не поверне згаяний час.

Усі хутко пришиплюють кальку до столу. Базлай віртуозно тасує колоду, кидає карти партнерам.

Жук. Не буду дивитися — нехай козириться.

Інчук. Вдівітельно не йдють карта.

Нептуневич. Я — манюпусінський пас.

Інчук. Обратно теж.

Жук. От свояки, от хитруни! Візьму, альма-матері вашій трясця!

Грають. Репліки: «Просто чирва», «Раз», «Пас», «Сам» і тому подібне. В залу влітає підстрибом струнка, спортивна Мері в джинсах.

Мері (*до Вусті*). Слухай нюанс. Причепився іноземець. Біля «Інтуристу». Ледь до загсу не затяг!

Вустя (*опасиста, але в міні-міні*). Аякже! Діждешся! Був у мене один...

Мері. Іноземець?

Вустя. Я не така. Наш! Теж ледь не затяг...

Мері. До загсу?

Вустя. Ага, розігнався! В очерет...

Мері. Пікантно!

Вустя. У них одне на умі...

Мері. Що з Яечком? Летаргічний сон?

Вустя. Закуняв, гультіпака.

Мері (*танцює навкруг Яечка, приспівує*).

То ще не Яечко —

Поки холосте.

Обкручу Яечка —

Буде золоте.

Яечко прокидається, стає на коліно.

Яечко (*співає*). Стан твій ніжний, профспілковий...
Ти — веселка моя чарівна...

Мері. Це освідчення?

Яечко. М-м... М-може бути...

Вустя. Божественно! На колінах!

Яечко. Мері! Я втілю твої форми у заводський димар. Ото буде промислова естетика!

Мері. Пошляк!

В у с т я . Щ о плетеш, одоробло?

Яечко намагається обхопити ноги Мері і падає долілиць.

М е р і . Ай! Рятуйте!

В у с т я . Ра-та-туйте!

Чоловіки вибігають у залу. З'являється також інженер-кур'єр з відповідним написом на пов'язці, увесь у галунах. На нього вантажать Яечка, підтримують, виносять. Повертаються без кур'єра і Яечка.

Б а з л а й . Доспівалися! Колеги, прошу на місця. Поскільки шеф відбув до президії свята перелітних птахів, а потім засідатиме на раді з координації узгоджень, беру керівництво на себе. Пропоную безгнилого лібералізму: розчехловити занепадника в хвіст і в гриву!

Н е п т у н е в и ч . Справді... Безпрецедентний інцидент. Але нащо з плеча? Давайте ладком. Може, мікроінфаркт? Або стрес? Або... е-е... інша... е-е... радість? Чи не спливав від Яечка певний... е-е... аромат? Ось питання питань.

Ж у к . Наша Марусина, чи то пак — Мері Мусіївна, (*киває на Мері*) квоктала у коридорі, що від кума пашило маслом кропу і чимось таким, що збудило в її уяві голографію шкарпеток.

К а р п о К а р п о в и ч . Ну, Яечко! Ну, естет! Мабуть, ковтав зранку масло кропу, щоб не тхнуло перегаром...

Б а з л а й . Що за вислови! Ви ж за посадою інтелегентна людина. Працюєте в науковій, так би мовити кузні... Стосовно ж масла кропу, то є більш прогресивний метод: чашечка подвійної чорної кави зранку — і ніби знову на світ народився. Університетська звичка!

Н е п т у н е в и ч . В порядку обговорення, шановний! Дозволь собі контраргумент: останні дослідження Масачусетського технологічного інституту свідчать, що кава лише закріплює певні... е-е... пахощі. Моє кредо: тільки цитрусові! Лимон або грейпфрут а ля натюрель.

Ж у к . І не кажіть, свояки, і не балакайте, голуби мої

сизі, про всі оті університети та закордони! Зранку і по-гогів, коли пече від перевжитку... тобто, від перевжитку минулого,— гаряченького треба! Борщу зо два полумиски вм'яти, картопельки з м'ясцем півказана впerezати — і ніякий дідько лисий вас не вхопить і не поплутає. У моєму селі, приміром, наш городський обід — то, вважайте, поганенька закуска. Отож у дядьків спина, як почви, шиї, хоч обіддя гни, а в сажу́, коли не мотоцикл, то кабаняка, як глобальна ракета, і ніхто ніколи не падає, навіть на храм. Ну, коли вже закрутить, як грішника на пательні, то гранчака зо два можна ляснути. Свого... Без сплошної хімії, під оселедець. А кава, лимон, грип-фрукт — то від лукавого, то від заґряничної темноти, що проникає...

І н ч у к. А еслі гаряче не йдьоть?

Ж у к. Розсол, куме милий, розсол, на щастя, не перевівся на матінці Землі. Розсол не те що від пере... бору, від раку допомагає. Наші пращури пили, і про рак сном-духом не відали!

І н ч у к. Пиво з раком — ето харашо.

Б а з л а й. Зранку? Це нокаут. Стосовно до ситуації з Яечком, пиво, а також шампанське, дають реакцію перманентної дії. І тоді працівник втрачений для суспільства мінімум на людино-день.

Не п т у н е в и ч. Що й сталося з колегою Яечком, який не схрумав уранці лимона...

М е р і. Фі... Пам'ятаю... Божевільна кримська ніч... Перші промені... Заграва над морем... Заграва у грудях... І смаглявий принц простягає кришталевий наперсток французького нектару — коньяку «Камю».

В у с т я. Божественно! Можна й м'ятний лікер... Аби принц був!

Входить кур'єр.

Кур'єр. Як не дасте ставку старшого інженера, переведуся в цирк або до філософів!

Нептуневич. Чому такий песимізм, шановний?
Кур'єр. Тягнув Яечка волоком до місця проживання.

Всі. Як волоком?!

Кур'єр. А так. По причині нетранспортабельності.
Базлай. А пояснення?

Кур'єр. І ніяких пояснень вони не дали. Мимрили, що вчора ви гуртом приливали премію.

Базлай. Це був акт згуртування нашого молодого колективу!

Кур'єр. А після акту вони стріли знайомого дитячого письменника...

Карпо Карпович. Тоді — амба!

Інчук. Тут Яечко і дійшов апогея.

Нептуневич. Апогея.

Базлай. А ранком він чим... той... лікувався?

Кур'єр. Вони не доповіли. Вони трохи поспівали і заснули.

Базлай. Які будуть думки?

Всі. Думок нема... Звідки думки... Хай коняка думає, у неї голова велика...

Мері. Попередити...

Вустя. Як не було, а на коліна перед дамою став...

Базлай. Всі — за. Нептуневич утримався. Порядок — вжили заходів!

Жук. Еге, свояки! На обід, на обід пора, бо охлянемо і тоді яка наука! Нумо в кахве, поки перерва не почалася. Заглянь, куме, в шахву — там у реторті промивка для електронного мікроскопа... Прихопи...

Інчук (*добуває реторту*). Пусто!

Німа сцена.

Нептуневич. Я випадково бачив... Ранком реторту брав Яечко.

Жук. Ух, песиголовець! Співав, значить! Ми б теж заспівали! Зараз ти в нас поспіваєш!

Базлай. От і плоди лібералізму. Попереднє рішення відмінюю!

Мері. А обід?

Жук. З чим обідати? Сухим шматком давитися, щоб наука гикала? Вкатаємо сувору догану!

Базлай. Це принципово. Я — за.

Нептуневич. Для мене, шановні, думка колективу — закон.

Інчук. Я присоеднуюсь і даже приєднуюсь.

Базлай. Пишіть резюме: «Треба нарешті повести нещадну боротьбу з мерзенним явищем! Своїм ганебним вчинком громадянин Яечко підвів увесь колектив...»

Всі. І кожного з нас зокрема!

КАРТИНА ДРУГА

Всі технократи в центрі зали. Дівчата приміряють плащі. Чоловіки курять біля центрального столу. Карпо Карпович щось лагодить. Телефонний дзвінок. Ніхто не реагує. Робот бере трубку.

Робот. Вас уважно слухають. Перепрошую, всі експерти на колоквіумі. Дзвонить у четвер. Спасибі наперед. *(Кладе трубку.)*

Базлай. Чому не бачу за кульманом Дениса Дідровського?

Жук. Та швендяє, як завжди, по заводах.

Базлай. Справжнього науковця з нього не вийде.

Нептуневич. Зате він знову захопив найвигідніший госпдоговір. Плюс найбільша премія, шановні.

Яечко. Мене пропісочили, а цього меркантиліста зачепити слабб?

Нептуневич. На жаль, він відсутній.

Інчук *(вибухає)*. А це не грає роялі! Прошу розглянути моральне обличчя Дідровського на предмет егоїзму!

Базлай. Прислухаємось, колеги, до голосу громадськості! Поскільки шеф відбув на інструктаж по ви-

робленню інструкцій, а потім засідатиме на святі жінок-трудівниць, беру керівництво на себе. Згадайте напівавтоматичну лінію!

Карпо Карпович. Ото був напівавтомат — гнав напівбрак...

Базлай. І ми застосували груповий метод модернізації...

Нептуневич. В усьому науково-технічному комплексі...

Карпо Карпович. Неповноцінності.

Базлай. Що за безпардонність! Я, наприклад, підняв пульт керування, чим розширив кругозір операторів. І здійснював комплексний контроль!

Нептуневич. Я високо ціную ваш внесок, шановний. Але зверну увагу на ефективність соціологічних тестів. Мені вдалося виявити, що десять відсотків людей з цеху-напівавтомату не люблять начальника і до того ж вважають своїх дружин відьмами. Звідки візьметься продуктивність?

Жук. Хвалитися не звик, але й ми не пасли задніх. Хто порадив розігнати дармоїдів? Отож-бо!

Яечко. Промислова естетика — теж не жук наслідив.

Жук. Ображаєш, куме...

Яечко. Це не образа, а образ, художня деталь.

Жук. Ну, коли художня...

Яечко. Отже — я пофарбував агрегат в ультрамариновий колір, відпочиває око, умовний ефект — плюс п'ять процентів, облагородив кутки й закутки розаріями, мінус перекури, плюс шість процентів умовного ефекту, дав музичний супровід — Моцарт, Шамо, Сальєрі, мінус монотонність, плюс сім процентів умовного ефекту!

Карпо Карпович. В тому й річ, що умовного...

Мері. А мій комплекс виробничої гімнастики? П'ять поз йоги: лебідь, шука, рак, діва...

Яечко. Жінщина...

Вустя. Саме жінчина і звела все до купи. Калькулювала я!

Гн'чук. А заочна агітація?

Нептуневич. Наочна.

Гн'чук. «Без продуктивності труда не смикнеш тюльку із пруда». Чий верш-плакат? Роберта Євтушенка? Мій!

Карпо Карпович. Суть хто вхопив? Денис Дідровський. Почав затуляти роздаточний жолоб з інтервалом у п'ять секунд, і заготовки пішли, мов лялечки. Не спрацював фотоелемент однієї із загниваючих держав, от Денис і перевірів промінь. А потім ми свій фотоелемент встановили — всього ділов. Козак наш Денис, їй-бо, інтелігентний хлопець!

Яечко. Ага, інтелігент. Сам премію згріб...

Жук. Усенький пошук громади під хвіст коту пішов...

Базлай. Явний індивідуалістичний нахил.

Жук. Щоб не сказати — ухил...

Нептуневич. А загравання зі слабкою статтю?

Мері та Вустя. Ой, як цікаво!

Базлай. Колеги, ви підмінюєте факти плітками.

Яечко. Фактів навалом. От ви завжди даруєте нашим дівицям проліски на свято номер вісім, так?

Базлай. Так. Увага до жінок — риса лідера.

Нептуневич. А Дідровський дарує дамам квіти ре-гу-ляр-но. Отже, елемент радісної несподіванки знівельований!

Вустя. Нам він дарує троянди. Ах, я обожнюю троянди!

Мері. Денис — джентльмен.

Жук. Джентльмен... Фуліган!

Нептуневич. О! Візьмімо колегу Жука...

Жук. Куди?

Нептуневич. Умовно...

Жук. І умовно не хочу!

Нептуневич. Я образно кажу... Шановний Жук прийшов у практичну науку, так би мовити, від сохи. Але під суворим відсохизмом б'ється чуйне серце. Він завжди звільняє дамам місце у службовому автобусі напередодні жіночого свята...

Жук. А кому те ниньки тра, коли цей волоцюга Денис господарює в автобусі, як піп у власному приході, ганяє мужиків, а бабів на посадочні місця тулить...

Інчук. Дідровський надсміявся — я почув з перевірених уст — над женської газетою, трудом моїх останніх умствених услій. Вимагаю дезинфекції!

Нептуневич. Сатисфакції.

Базлай (до Нептуневича). До речі, Іване Абрамовичу, після Денисових шансонів дівчата неухважно сприймають вашу мелодекламацію, ну, пісню про вищого Олега.

Нептуневич. Підняти руку з гітарою на класику? Сноб!

Жук. Нашо так при жінках?

Нептуневич. Як?

Жук нашіптує Нептуневичу.

Нептуневич. Ні, я сказав — сноб.

Яечко. Правильно сказали — щодня свіжа сорочка, галстук, черевики блищать і... поголений!

Жук. Та чого ми тримаємося за цього Дениса, як воша за кожуха, га? За власним бажанням — і край!

Базлай. Отже, підсумуємо: індивідуалізм, егоїзм, кар'єризм.

Яечко. Бабізм...

Базлай. Некоректно. Записуємо до протокола: «Яскраво виражений індивідуалізм Дідровського викликає обурення колективу...»

Карпо Карпович. Не трать, куме, сили. Денис сам від нас іде.

Всі. Ага! Гавкнувся! Куди?

Карпо Карпович. На експериментальний завод...
Начальником цеху.

Всі. О-хо-хо... О-го-го...

Базлай. Трохи підправте, Іване Абрамовичу, про-
то... вітальний адрес: «Яскраво виражена індивідуаль-
ність Дідровського викликає захоплення колективу...»

Яечко. Правильно! Денис ящик шампанського на
відхідну виставить!

Жук. Безнепремінно! Останню сорочку віддасть —
він такий!

Інчук. Сорочка-хлопець!

Нептуневич. Рубаха-парень!

КАРТИНА ТРЕТЯ

Колектив схвилювано шепочеться. Карпо Карпович працює
з паяльником. Телефонний дзвінок. Ніхто не звертає уваги. Робот
бере трубку.

Робот. Вас уважно слухають. Перепрошую, всі ек-
перти у підшефному колгоспі. Подзвонить у четвер. Сьо-
годні четвер? *(Вібриє від напруження)*. У наступний
четвер. *(Кидає трубку)*. Чорт!

Базлай *(вбігає в залу, всі спішають до нього)*. Чорт!
Догралися! Констатую: ми блискуче провалили кон-
трольний семінар з естетики. Мої умовляння не допомог-
ли. Перевіряюча — кандидат мистецтвознавства — пішла
розлючена, як королевська кобра. Її висновок — ми впри-
тил наблизилися до неандертальців.

Жук. Ото взяли з дурощів умствену тему і вскочили
у халепу!

Нептуневич. Ви самі, шановний, відмовилися од
семінару з економіки...

Інчук. І пропонували взяти якусь ерунду...

Мері. От і зупинилися на естетиці.

Базлай. Треба запобігти негативному резонансові у кабінеті шефа. Зрозумійте, він постійно засідає з творцями прекрасного і не подарує нам невігластва у царині естетики!

Жук. Моя хата скраю — за семінар відповідаєте ви...
Персонально!

Базлай. Зіпхотехніка? Не виjde! Хто-хто, а я був на висоті. Хто вас від кінопроблем врятував? Я розправився з Антоніоні, потоптався по Бергману і навіть кинув тіль на рідного режисера Леопардюка!

Жук. На біса нам та естетика? Плутають, розумієте, зайнятих людей, а ти крутишся, як муха в окропі.

Базлай. Муха! Йога-браміна обізвали йогом-барменом...

Нептуневич. До речі, шановний стилісте, як ви назвали Японію?

Інчук. Образно — страна ісходящего сонця.

Базлай. Браво! А біблейських навкулачників?

Інчук. Давид і Галіфе.

Нептуневич. А сюжет з «Одіссеї»?

Інчук. Какось обідно! Я з інститута помню: він опинився у турподорожі з сиренами і все кохання ледь не пенелопнуло...

Базлай. Біс!

Жук. От що, зайчики мої кучохвости, нічого кума на глум брати!

Ячко. Ми не культуристи!

Інчук. Вип'ячувать свою культуру — безнравствено.

Ячко. Бачили ми таких культурних під церквою...

Базлай. Отак? Тоді пригадайте, що вповров колега Жук про Кафку.

Жук. Ну, одказав, що навіть не відаю, якої воно статі...

Нептуневич. Містика! Ви хоч одного письменника знаєте, шановний?

Жук. На відміну од вас я знайомий з живим класиком особисто.

Яєчко. Брешеш!

Жук. Собака бреше. А ти підгавкуеш. Здибав класика біля шинкваса в барі «Галушки».

Яєчко. Ну!

Жук. Кобиді нукати будеш. Ото сів, сказав бухветниці, щоб не змішувала, бо в мене нирки, коли підсаджуються миршавенький типус і белькоче: «Ви мене, звичайно, знаєте?» Не знаю, кажу, і знати не хочу! І про всяк випадок одсуваю стаканяку. «А даремно,— гнівається оте плюгаве,— я живий класик у царині дитячої сатири, лауреат премії Карлсона, який живе на дахові». Ну, думаю, чокнутий, втік з дурдому. Ні, тицьнув сап'янове посвідчення і поставити не просить, сам пре цілу пляшку рому. Що ж робите у цій забігайлівці, питаю? «Вивчаю життя,— мимрить.— Ітиз б'ютифул — це чудово! Вел?» — «Не понімайт»,— і собі переходжу на іноземний манір. «Пардон, за інгліш,— кувікає класик.— Не раз виступав на міжнародних біенале і двічі в міліції. Першого разу дали грамоту, а вчора повідомили на роботу. Всадимо з горя банку?»

Непту не вич. А прізвище спитали?

Жук. Поки вкутали той ром, він забув своє прізвище. Але культурний — при підтяжках і пальто невиваляне. Виступав: «Я — цар, я раб дружини, я — бог, я черв на древі літератури!» Додому попрохав одвезти на таксі — трояка дав і так жалібно виспівував: «Червоне — то міцне, а чорне — то бальзам» і «Летять, ніби чарки». Я притулив його до дверей, подзвонив — так він і повалився в хату по стойці «струнко». Книгу, до речі, обіцяв подарувати...

Мері. М-да, теж мені класик!

Жук. Свояки! Бурсаки-семінаристи! Але ж та клята кандидатша ганяла нас не за програмою! Може, на цьому її зацуцаємо, га?

Б а з л а й. Виключено! Дійде до перевірки, то виявлять, що ми жодного разу в театрі не були, не кажучи про лекції й семінари!

Н е п т у н е в и ч. Треба терміново записатися до університету культури.

М е р і. І взяти абонемент до філармонії.

Ж у к. І всі вечори пропадуть ні за цапову душу.

І н ч у к. І когдa тогдa гармонічеськi розвиватися?

Я е ч к о. Товаришочки! Є ідея! Сьогодні відкривається нічне кафе-мюзікл. Посидимо за столиком до ранку, наберемося естетики.

Н е п т у н е в и ч. А причім тут естетика?

Я е ч к о. Як? А танці-шманці, музика-співи, актуальний конферанс?

Б а з л а й. Так. Мюзікл — синтетичний жанр.

Я е ч к о. Ну! І запишемо собі відвідання балету, оркестру, читців-декламаторів. А? Все це входить у мюзікл!

І н ч у к. Девствітельно!

Ж у к. Годиться!

М е р і. Кльово!

В у с т я. Ах, я обожаю сцену! Там усі мужчини — принци...

І н ч у к. І ніщiє.

Я е ч к о. По п'ятірці з носа — і вхід забезпечу. Сьогодні ж і підемо. Бо після впровадження проместетики на коньячному заводі у мене в животі бурлеск, а в роті трагедія!

Н е п т у н е в и ч. А де він цей... е-е... той мюзікл?

Я е ч к о. На вулиці Гегеля... Поруч!

Б а з л а й. Прекрасно!

К а р п о К а р п о в и ч. Прекрасне, воно завжди поруч...

КАРТИНА ЧЕТВЕРТА

Всі в центрі зали. Карпо Карпович лагодить дисплей. Телефонний дзвінок. Як повелось, ніхто не звертає уваги. Робот бере трубку.

Робот. Слухаю! У нас нарада. Звідки я знаю? (*Кидає трубку.*)

Базлай (*показує конверт*). З ВАКу прийшла рознарядка на одну особу. Про це конспіративно повідомила сама секретарка самого...

Всі. Я поїду!

Базлай. Тихо! Поскільки шеф відбув до здравниці художньої інтелігенції...

Нептуневич. Після якої лікуватиметься у Карлових Варах...

Базлай. Маємо самі здійснити добір і влаштування... ікскуз мі... висування кадра.

Мері (*кокетує*). А чому не кадришки?

Жук. Чує мое серце, почнеться теперки кадрили...

Карпо Карпович. Пропоную кандидатуру конструктора Мар'яни Безвідповідальної. Хто-хто, а вона таки кандидат наук.

Гнітюча тиша.

Інчук (*розгублено*). Какось при її відсутності... Ігде вона?

Жук. Та швендяє, як завжди, по заводах...

Базлай (*бере ініціативу до рук*). Колеги! Пропоную таємне голосування.

Нептуневич. Приєднуюсь до думки шановного Базлая.

Мері. Хоч дізнаємося, хто є з ким інкогніто!

Інчук. Я теж за цю інтертрепацію, щоб не було реанімації.

Нептуневич. Інтертрепацію, щоб не було дискримінації.

Жук. Й-право, свояки, це по-божому, бо інакше за-
плюємо одне одного так, що до нових віників не відміне-
мося!

Базлай. Кожний вносить до бюлетеня одну канди-
датуру.

Карпо Карпович. А Безвідповідальна?

Базлай. Давайте так... Кинемо бюлетень з її приз-
вищем. Хто ж голосуватиме проти себе? Логічно?

Карпо Карпович. Хай буде так.

Жук. Сійте бюлетені у мій безрозмірний капелюх.

Всі кидають у капелюх бюлетені.

Нептуневич. А лічильна комісія?

Базлай. Рахуйте при всіх, нам нічого критися.

Рахують.

Нептуневич. Виходить якийсь нонсенс. У всіх по
одному голосу. У Карпа Карповича — нуль. У Безвідпо-
відальної — два!

Жук. Та ясно як божий день. Один голос їй ми впи-
сали, а другий підкинув дядько Карпо!

Карпо Карпович. Сором майте, люди добрі! Го-
лосування таємне.

Інчук. Майте самі! На обличчя — юриспруденція,
вимагаю галасування капіталювати!

Нептуневич. Налице — корупція, вимагаю голосу-
вання анулювати.

Базлай. Ваш вчинок, Карпо Карповичу, відгонить
протекціонізм. Ви, здається, співавтор двох винаходів
Безвідповідальної?

Карпо Карпович. Її розум — мої руки. Проте
вона сама так розпорядилася.

Інчук. А ми оце, не зиркаючи на лице і невзірая на
ліца, поставимо вам на вигляд!

Базлай. На вид, на вид! І давайте без галасу, ко-
леги. Обговоримо кандидатуру з відкритим забралом...

Нептуневич. Як у закритих рецензіях.

Базлай. Вважаю, що для ВАКу Безвідповідальна замолода.

Мері. Ха! Молода! Ззаду піонерка, спереду пенсіонерка. Теж мені міс Наука!

Карпо Карпович. А втім, кандидатська у неї готова.

Яечко. У мене, може, докторська готова!

Жук. Докторська ковбаса на закуску...

Мері. Між іншим, мій трактат з виробничої гімнастики унікальний — включає ультра-сі Наді Команечі.

Яечко. Сальто-мортале між верстатами?

Мері. Пошляк!

Вустя. Темнота!

Жук. Ну, почався бабський шарварок! Хіба можна, золоті мої, бабів до путящої справи пускати? Оно вдома одна моя тигра взвод «зелених беретів» замінює, грудьми не те що ВАК, усю науку протаранить. То, може, її висунемо? Тримаємося за бабів, як п'яний за тин, у верхи відьомське плем'я тулимо. А борщі собі в атомному реакторі варитимемо? Безвідповідальна, приміром, шойно заміж вискочила...

Інчук. І в секретну відпустку піде!

Нептуневич. В декретну, шановний.

Мері. Коли стільки уваги приділяється цій шкапі, я з принципу віддаю свій голос Базлаю!

Вустя. Я теж. Видряпається вгору, може, згадає...

Базлай. Отже, колеги, маю на один голос більше, ніж Безвідповідальна. Дебати були принципові і корисні. Дякую за увагу.

Мері. Браво!

Вустя. Божественно!

Яечко. Хо, сподіваєтесь заміж за Базлая вискочити? Та він по симпозиумах стільки краль позаводив, що скоро циганчата по базарах співатимуть...

Жук. Байструкові ансамблі.

Базлай. Це наклеп!
Нептуневич. Але його... е-е... треба спростувати.
Базлай. Може, ви, Іване Абрамовичу, до ВАКу хочете?

Нептуневич. Я виправдаю честь...

Вустя. Багато честі!

Яечко. Нептуневич? А чому не я?

Мері. Тому, що ви не джентльмен! Серед вас дами!
Я, між іншим, теж закінчила вуз!

Жук. Баба з вузу, кобилі легше.

Мері. Но-но, без хамства!

Вустя. Вилізло одоробло з клуні!

Базлай. Негайно припиніть склоку!

Яечко. (*Жуку*). Ти обережніше... Все ж — дами...

Жук. І ти на роги лізеш, ремігайло малясне?

Яечко. Та йди хоч у ВАК, хоч під три чорти!

Жук. І піду, в тебе не питаю!

Базлай. Закликаю до порядку!

Нептуневич. Шановний Жук... е-е... чудова людина... але... е-е... самодур.

Карпо Карпович. Інчука забули.

Інчук. Маю надіжду, що ніхто не посягне на моє безпорочне резюме?

Нептуневич. Реноме.

Інчук. У мене за плечима два вузи...

Яечко. А перед очима дуля з маком...

Жук. З хама не буде пана.

Інчук. Викликаю на вуаль! (*Танцює в боксерській стойці.*)

Нептуневич. На дуель.

Карпо Карпович. Ну, пішли наші вгору. І всі по одному на вірвовочці. А про шефа ви подумали?

Всі. О-хо-хо... А-я-яй...

Базлай. Колеги! Мабуть, ми справді... перевищили...

Жук. Розкривай бомагу з ВАКу і побачимо...

Базлай. Це етично?

Нептунович. *(розтинає лезом конверт)*. Я акурат-
ненько. Так! Так-так-так-так...

Жук. Не строчи, як кулеметник! Що?

Нептунович. Шановні! Що таке ВАК?

Ячко. Ніби не знаєш...

Вустя. Вища атестаційна комісія.

Базлай. Олімп науки!

Нептунович. Хе! А тут ВАК — внутрішні академічні курси. Без відриву... З тестами... З програванням виробничих ситуацій...

Карпо Карпович. Влипли, дорогенькі! Ну, я пішов дисплей ладнати...

Базлай. Хвилинку, Карпо Карповичу! Саме ви дали високу оцінку товарищі Безвідповідальній!

Карпо Карпович. Дав.

Всі. Приєднуємося! Одноголосно! За! Згодні!

Базлай. Отже, на внутрішні академічні курси обра-
но Безвідповідальну.

Жук. Тим паче — молода. Туди їй і дорога!

КАРТИНА П'ЯТА

Всі у центрі зали. Карпо Карпович змащує робота.
Телефонний дзвінок. Трубку, як завжди, бере робот.

Робот. Вас ще слухають. Звідки я знаю? Від такого чую! *(Кидає трубку)*.

Карпо Карпович. Ти диви, самопрограмується!

Базлай *(показує якийсь документ)*. Докотилися! Тут виймки з анонімок на наш СТОП. Маємо вихід — самокритика, бо коли розглянуть без нас...

Ячко. Буде стрес і вільний час.

Нептунович. Графологічну експертизу!

Базлай. Документ машинописний, колеги.

Жук. Це діло треба розжувати. Катай бомагу вголос.

Базлай (*розгортає папери*). Зачитую анонімні вижимки. Перша: «Безпрецедентні інциденти відбуваються в нашій конторі. Так, шановний Базлай, користуючись відсутністю шефа, привласнив найлегший господоговір з впровадження НОПу на м'ясокомбінаті. Користуючись університетськими зв'язками, цей шановний підключив студентів, які й виконали завдання під видом курсових проєктів. Який нонсенс, шановні!»

Жук. Нептуневич, собацюра, його легка рука.

Нептуневич. Я протестую!

Яечко. Протестувати будеш у реанімації.

Мері. Читайте далі.

Базлай. Друга вижимка: «Ніби культурна контора, та складається враження, що всі експерти недовчилися в лікнепі».

Яечко. Чи не Жук?

Базлай. А він жук! Ось далі: «І всі свояки через дорогу навприсядки. Кумівщину розвели, особливо Яечко, дитя пивбарів, естетикою займається, а тільки тої естетики, що співає сороміцьких пісень. Є один справжній трудяга, солідний чоловік Жук, але він...»

Нептуневич. Але він пише анонімки в стилі жебрацьких балад!

Базлай (*Жуку*). Не чекав від вас, колего...

Яечко. Був колегою, а зараз стане калікою.

Жук. Показилися, чи що? Доведіть, що то я! Може, хтось мені яму рие моїми ж руками!

Базлай. А це що? Ось: «...солідний чоловік Жук, але він зацькований кар'єристами усіх рангів, включаючи налагодчика шостого розряду Карпа Карповича».

Яечко. То кого бити будемо, куме?

Жук. Правда очі коле...

Інчук. А ми тібе не в бровь, а в глаз!

Базлай. Далі ще цікавіше. Третя вижимка: «Єслі контора не схаменьоться, то буде справа-гютюн».

Нептуневич. Дело-табак.

Базлай. Дякую за переклад. Продовжую: «Вкалує один інженер-стиліст Інчук, а інші будуть оцenyтa...»

Нептуневич. Строят глазки.

Базлай. «...будують оцenyтa, і найперший розвратник — Базлай».

Ячко. Ну, стилісте!

Жук. Стели, куме, мою чумарку та вкладай стиліста на практичну стилістику, будемо вчити його, сукиного сина, березовим прутом нижче поперека!

Базлай. Тихо! Ось іще перли: «Влаштовують на роботі гулянки, бо заробітки добрячі і дурну силу ніде діти. То парубки, як хильнуть, беруть дам до танцю, помнуть, наобіцяють, а щоб женитися, того від них не діждешся!»

Жук. От Вустя ріже, ніби попові сповідається...

Карпо Карпович. Писателі!

Базлай. А от і юна зміна підкинула: «Самі ні чорта не роблять, а на молодих відіграються. Головний інтелектуальний ідіот впаяв молодому фахівцеві Пахучому дві догани за прогули, бо заздрить його талантові...»

Мері. Хто інтелектуальний ідіот?

Жук. У нас один такий розумний. Базлай, звісно...

Базлай. Ви, хutorянинe, хоч резюме дослушайте: «Пора їх усіх понизити, а молодих просунути наперед, молоді їм швидко карк скрутять і візьмуть до нігтя...»

Нептуневич. Шановні! Чули? До цього була... е-е... конструктивна критика і самокритика... Е-е... Стрессовий вибух, масовий гіпноз, діалектичне невдоволення... е-е... своєю корисною працею. А останній абзац — пасквільне узагальнення! І догрався до нього інженер-діловод Пахучий. Це його стиль!

Всі. Гнати втришия!

Базлай. Хто взяв до нас це гуанó?

Жук. Ти.

Базлай. Я?! (Знімає трубку.) Алло!

Робот (бере трубку). Якого чорта!

Базлай. Кіберіку, це я.

Робот. Ай! Уважно слухаю. Перепрощую. Спасибі наперед.

Базлаї. Поворуши діодами. Хто дзвонив з приводу Пахучого?

Робот (з виском перекручує плівку). Шеф попросив вас розібратися.

Базлаї. І все?

Робот вібує від напруження, коротке замикання, трубка падає.

Карпо Карпович. Інформаційне перевантаження. Зараз вставляю новий запобіжник. *(Йде в закапелок до робота, лагодить його.)*

Базлаї. Отже, шеф попросив розібратися. Розберемося! Поскільки шеф відбув на міжнародний симпозиум, а потім прибуде на риболовлю, беру керівництво на себе. З колегальною відповідальністю. *(До Нептуневича).* Іване Абрамовичу, пишть порядок денний: «Про принциповість».

Жук. Нащо крутити? Про вигнання цього лобуряки Пахучого!

Базлаї. Отак в лоб? Шито білими нитками...

Всі. Правильно, вірно, мудро! «Про принциповість» — ніби про всіх.

Базлаї. Колеги! Принциповість — один з важливих чинників делегування повноважень в епоху НТР.

Жук. Делегування повноважень?

Нептуневич. Так формулює соціологія розподіл обов'язків.

Жук. Видувають, чорти собачі! А втім, і соціологам жити треба.

Базлаї. Прошу уваги! Візьмемо в цьому контексті Пахучого. Він спить на роботі і виступає у буфеті. В кращому разі — навпаки. Отже, нашій кузні прогресу Пахучий потрібний, як зайцю стоп-сигнал. Він це розуміє й обливає нас брудом. Прошу висловлюватись. Товаришко Мері!

Мері. Мое дівоче серце крається навпіл і владно сигналізує: звільнити Пахучого, щоб ним і не пахло!

Б а з л а й. Колего Жук!

Ж у к. Свояки мої милі, коршаки сизокрили! Як відомо, прогрес перебуває на колосальному піднесенні. Молодь тягнеться до безвідходної технології та навісного реманенту. А Пахучий — більмо і гальмо! Викоренити!

Б а з л а й. Вам слово, Іване Абрамовичу!

Не п т у н е в и ч. Безпрецедентний інцидент з Пахучим змушує оголосити йому імпічмент!

Б а з л а й. Колего Інчук!

І н ч у к. Не плюй в колодець, гласить мудрість, вилетить — не спіймаєш. А Пахучий плюнув нам в очі і нехай вилетить. Уволить!

Б а з л а й. Я дозволю собі...

Його перебиває дзвінок відремонтованого робота. Базлай бере трубку.

Б а з л а й. Що у тебе, Кіберіку?

Р о б о т. Перепрошую. Даю інформацію з блоку пам'яті першого кварталу другої декади. Дзвінок шефу від члена-кореспондента Пахучого з приводу позитивного вирішення кадрового питання щодо пасинка, продукovanого по лінії другої дружини член-кора. Спасибі наперед.

Б а з л а й (*кидає трубку*). Колеги! Чи не передали ми куті меду? І справа не в тому, що вітчим Пахучого член-кор, а в тому, що ми ж люди гуманні. Прошу висловлюватися. Товаришко Мері!

М е р і. Мое дівоче серце крається навпіл і ніжно туркоче: хай пахне Пахучий на нашій науковій клумбі!

Б а з л а й. Колего Жук!

Ж у к. Воно, конешно, як розжувати та поскородити прогрес, то, конешно, воно молоде діло. А молодь, як відомо, тягнеться до циклотронів та ротаційних борінок, і з Пахучого ще люди будуть, а може, і начальник. Не викорінювати.

Базлай. Прошу, Іване Абрамовичу!

Нептуневич. Безпрецедентний інцидент юного Пахучого є хворобою росту... е-е... акселерації. Оголошую свій імпічмент персоною нон грата.

Базлай. Ви, колего Інчук.

Інчук. Яблуко від яблуні не всігда падалка. Не звільнять, а повисять!

Карпо Карпович. Ну, артисти!

Базлай. Нащо зайві репліки? Отже, в резюме засідання «Про принциповість» запишемо принципове ви криття окремих недоліків та посилення виховного впливу на перспективну молодь.

Всі. Взяти за основу!

КАРТИНА ШОСТА

Всі, крім Базлая та Жука, в залі. Тримують букети.

Робот *(теж з квітами, відповідає на телефонний дзвінок)*. І не дзвонить, і не балакайте — у нас прийом. Коли? Після дощику в четвер. У мене — все. Що? Я тебе пошлю, я тебе так пошлю... Паразит! *(Кидає трубку.)*

Мері. Здається, їх не було цілу вічність!

Яечко. Науковий туристичний вояж до Англії — це вам не жук наслідив.

Вустя. Божественно!

Входять туристи Базлай та Жук. Базлай у блайзері і з моноклем. Жук у смокінгу, вишиванці та полотняних штаних. Оплески.

Нептуневич. Зі щасливим завершенням турне!

Жук. Яке дурне щасливе?

Базлай. Турне, туристична подорож...

Жук. А! Гуд бай! О'кей!

Базлай. Дякуємо, спасибі за квіти!

Яечко. Може, мотнутись за чекушкою?

Базлай. Зворушені... Але ж робочий день... І шеф..

Нептуневич. Наш вельмишановний керівник відбув на ювілей товариства кінологів, а потім засідатиме в прес-барі кінофестивалю дитячих фільмів.

Базлай. О! Тоді пляшки на стіл, сер Жук! А ви, леді і джентльмени, розбирайте сувенірні авторучки! На жаль, валюти в нас було, як перед получкою!

Жук. На ті бісові фунти хіба що фунт лиха можна купити!

Мері. Ах, джентльмени! Чому ви не привезли пляшку скотч-віскі?

Жук. Золото мое, та це шотландське зілля просто натуральний самограй, і смердючий, як у баби Любки з мого села, бо жене вона з буряків, але й бере по-божому — рубляку.

Всі. Хай живе! Будьмо! Ура!

Впивають. Робот теж лле мастило у воронку на голові.

Нептуневич. А як функціонує у поточний момент британський політичний організм?

Базлай (*вставляє монокль*). Питання неоднозначне, на мій погляд. У загальних рисах сформулюю відповідь так: безробіття, інфляція, депресія, твердолобість торі, песимізм, хіпі, ноу хепі-енд.

Мері. О, ви справжній міжнародний оглядач! А екскурсії?

Базлай. Тауер, Вестмінстер, Грінвіч, Біг Бен, Гайд-парк, Сіті, Сохо, трущоби, смог, зміна караулу біля Королівського палацу.

Жук. І магазин твіду на пікаділлі-стрітському кутку, де три тополі, якраз навпроти...

Вустя. О сервіс, сервіс!

Жук. Сервісів там повно, навіть макітри бачив. Але дорогувато, все кусається...

Вустя. А з промтоварами як?

Жук. Барахла достобіса, як на колишньому одеському товчку, і приблизно в такій же ціні...

Я е ч к о. Товаришочки! Горілка кисне, нумо!

В с і. Поїхали!

М е р і. А стриптиз?

Б а з л а й. На це потворне явище Заходу у нас валюти не вистачило.

Ж у к. Нащо той стриптиз, золоті мої, коли на вулицях хіпі таке виделують, як коти на глині. Срамота! Ййбо, тільки з-за куща і можна дивитися!

І н ч у к. А як щоб перекусити черв'ячка?

Н е п т у н е в и ч. Заморити черв'ячка.

Б а з л а й. Між нами, серами, англійське меню розраховане на дистрофіків.

Намагається втримати лівницею виделку з добрячим шматком бройлера, але з незвички зазнає фіаско.

Ж у к. Та кинь церемонитися, брате, рибу, птицю й гарну молодицю треба брати големи руками! Свояки мої рідні, з їхнього раціону ми б щезли! П'ють, як горобці: ковток — і в хлам! А з їдлом взагалі сміх! На прийомі в лорда-мера, приміром, усі стоять, а час іде, то питаю нашого хлопця з посольства, коли прийом почнеться, бо кишки марш грають. Як зарегоче він, шуруй, каже, пілігріме, до лівого столика, там, каже, пару сендвічів та орандж лишився, та хутко, бо прийом уже фінішує. Щастя, що я у мандри добрячий шмат сала прихопив та дві горілки саморобної — обійшовся без дистрофії.

Н е п т у н е в и ч. А як із впровадженням технічних новинок?

Ж у к. Одразу хапають, песиголовці, і в діло, ні тобі покумекати, ні тобі розжувати.

К а р п о К а р п о в и ч. А робітники?

Б а з л а й. Нам програму хитро склали, щоб робітників ми не бачили.

Ж у к. Але ми не такі дурні, як з виду. У пабі — їхньому пивбарі — трохи поговорили з роботягами, Базлай, слава богу, в англійській розбирається. Працюють вони

чорно, як воли, кваліфікований пролетар двадцять фунтів на тиждень має, звичайно, коли на біржі праці не скніє. А поганенька квартира сім фунтів тягне, та кредит, та страховка — от в нулях і залишаються. Мене спитав один бурлака-докер, де відпочиваю? Перерахував йому, як на духу, тридцятипроцентні Сочі, Алушту, Бердянськ, Кисловодськ, але не розп'ятував про профілактик, куди я заліг, щоб не перевтомитися, і про село приховав, де б'ємо байдики на сметані і кавунах у порядку шефства. Одне слово, рідні мої, трудяг там тиснуть і ніякий тобі профком не писне. Всі ми, братця, пропали б там ні за цапову душу...

Карпо Карпович. Звичайно, робітників англійських жаль. Робота до душі, навчання, відпочинок — тут ми далеко попереду. Іще б нашу контору розігнати...

Базлай. А причім тут наш скромний осередок прогресу?

Карпо Карпович. Бо трутні ми, їмо державні гроші, а користі з нас, як із цапа кефіру!

Нептуневич. Але ж наш гуманізм, шановний, виключає потогінну систему.

Карпо Карпович. Де той піт, самі гультки, понаплодили міфічних контор, мовляв, держава багата, все витримає...

Нептуневич. І таке говорить проста радянська людина!

Карпо Карпович. А вона не проста, бо — радянська!

Пауза.

Мері. Товариші! Джентльмени! Облиште виробничі суперечки хоча б заради цього святкового експромту!

Всі. Будьмо! На здоров'є! Со свиданьцем! Гамарджос! Віват! Прозіт! Банзай! Ура!

Вустя. Божественно! Повторити!

Мері. Браво! На біс!

Б а з л а й. І все ж, будемо відверті — продуктивність праці у них поки вища. Не гаймо ж часу! Ще по одній — і на обідню перерву!

Дзвенять келихи, усі співають «Пісню технокрадів».

Сконструювати з бугая
Ми в силі навіть мамонта,
Технічна революція
Для нас як рідна мама та.

З солідними дипломами —
Звання щедріші за знання —
Зібралися в конторі ми
Прогресу дати впровадження.

Димить вулканом комбінат...
Як вирішити проблему ту?
Зростити радим пальмо-сад
Для психо-мікро-клімату.

Залихоманило завод...
Для нас смішні проблеми ті!
В цехах крутити вальс-гавот
Ми радим для ритмічності.

Контора дасть усім одвіт,
Як втілити новації,
Ще де одвіт, а вже обід
В модерній ресторації.

Вечерю тягне той обід,
Овації, амбіції...
І науковий свій одвіт,
Бува, даєм міліції.

На хвилі НТР чудес
Прикриє нас наука вся,
Дорогу сам проб'є прогрес,
За прогресивку биймося!

Ми — при науці, в цьому суть,
Тримаємось на кратері,
Допоки нас не відішлють
Туди... до альма-матері.

З а в і с а

З М І С Т

ЕТЮДИ З МАНЖЕТІВ

Дискусія	4
Варіант класичного сюжету	4
Батьки і діти	5
Консультація пост фактум	6
К о н т е к с т и	7
Чарівна ялинка	8
Пронеси, господи...	9
Шедевр	10
Дім, в якому я живу	11
Виховний момент	14
К о н т е к с т и	15
Комунікабельність	16
Йди!	17
Новорічний сюрприз	19
Монолог безсмертного актора	21
«Местов нема»	22
К о н т е к с т и	24
Нічого поганого не скажу	24
Негативний тип	26
Шайбу!	28
Творець достатку	30
Щось треба робити	32
Плата за страх	34
К о н т е к с т и	37
Гроза хуліганів	38
Легендарна шуба	39
Філософська лінгвістика	41
Го-о-л!	43
К о н т е к с т и	45

Сміх і сльози	47
Зайвого не треба	47
Рецензія	48
Лико й лик	48
Заочний проректор	48
Драчливе	48
Грань	49
Поп-культура	49
«Дисидент»	49
Різниця	50
Мисливське	50
Профілактика	50
З небес на землю	51
Варіація	51
Кавказький тост	52
Модерн-Отелло	53
Потойбічне	53
Персоніфікація	54
Ланцюгова реакція	54
Хіпі мимоволі	55
Коні не винні	56
Букіністичне	57
Натуралісти	57
Діалог про руку	58
Спортивне	59
Ото наженхався	61
Байка про байку	62

МАНДРИВНІ СЮЖЕТИ

Посміялися	66
Капуста	68
Голівна вулиця	70
Борець	72
П'ятірка	74

Контексти	76
Смачного!	77
Слова	79
Гіпербола	81
Психолог	83
Непідсудні	86
Контексти	88
Ким буде Вальок?	88
Сервіс	91
Хто спалив Карфаген?	97
Джентльмени удачі	97
Спалах далекої зірки	99
Контексти	102
Рятівний рейс	103
Техдопомога	106
Сільський щоденник Діамара Сектанюка	110
А солівій на калині	114
Вишибала	119
Контексти	123

ХУДОЖНІЙ СВИСТ. *Пародійне*

Поезія і дійсність	126
Це було не в Парижі	127
Різні долі	127
Твір збагачує	129
Гість із ночі	131
Гіпотеза щодо зникнення матерії	132
Ефір з перцем	134
Обікрали	137
Тріумф балерини	139
Халепа з хепі-ендом	143
Кіно	147
Одіссея у тарілці	150
Надсучасний детектив	152
Інформаційний вибух	157
Куток лінгвістики	164

КРИЖАНІ УСМІШКИ

Власна думка	168
Легкий хліб	169
Спогад про матріархат	171
Свистун	174
Бабця з Копенгагена	176
Контексти	179
Гномо сапієнс	180
Все вища...	183
І ми вертаєм	186
А Петра пам'ятаєте?	190
Феномен	194
Контексти	199
Інтерв'ю з колоритним дідом	200
Неофіційний опонент	205
Комісія	210
Вульгарна соціологія	215
Двое в барі, який не відвідував Хемінгуей	220
Контексти	226
Велика сунічна галявина	227

НОП-СТОП.

<i>Технократичні сценки для театру ляльок</i>	236
---	-----

АНДРЕЙ СТЕПАНОВИЧ КРЫЖАНИВСКИЙ

Интервью с колоритным дедом
Сатира и юмор

Киев,
издательство художественной литературы
«Дніпро», 1983

(На украинском языке)

Редактор *Л. Г. Білик*
Художник *А. П. Василенко*
Художне оформлення *В. В. Котова*
Художній редактор *О. М. Анкім*
Технічний редактор *О. Г. Талізїна*
Коректор *Н. І. Харчук*

Інформ. бланк № 2040

Здано до складання 13.09.82. Підписано до друку 27.12.82.

БФ 44702. Формат 70×108¹/₃₂. Папір друкарський № 2.

Гарнітура літературна. Друк високий.

Ум. друк, арк. 11,9. Ум. фарб. відб. 12,294. Обл.-вид. арк. 11,744.

Тираж 65 000. Зам. 2-335. Ціна 90 к.

Видавництво художньої літератури «Дніпро».

252601, Київ-МСП, вул. Володимирська, 42.

Харківська книжкова фабрика ім. М. В. Фрунзе,

310057, Харків,

вул. Донець-Захаржевського, № 6/8.

Крижанівський А. С.
К83 Інтерв'ю з колоритним дідом : Сатира та гумор.— К.: Дніпро, 1983.—269 с.

Динамічні, дотепні гуморески українського радянського письменника добре відомі читачам. Головні мішені для іронічних стріл сатирика — новітні маски всіляких пристосуванців, міщанські погляди на життя, бездуховне існування.

До збірки увійшли гуморески, сатиричні вірші, пародії, комедійні сценки, афоризми.

К $\frac{70303-080}{M205(04)-83}$ 80.83. 4702590200

У2